

T.C.
İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**KATILIM BANKACILIĞI ÇALIŞANLARININ YATIRIM KARARLARININ
DAVRANIŞSAL FİNANS YÖNÜNDEN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ahmet TAŞDELEN

Uluslararası Ticaret Anabilim Dalı

Uluslararası Ticaret Tezli Yüksek Lisans Programı

EYLÜL 2023

T.C.
İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**KATILIM BANKACILIĞI ÇALIŞANLARININ YATIRIM KARARLARININ
DAVRANIŞSAL FİNANS YÖNÜNDEN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Ahmet TAŞDELEN
(221205002)**

Uluslararası Ticaret Anabilim Dalı

Uluslararası Ticaret Tezli Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Enver Alper GÜVEL

EYLÜL 2023

T.C.
İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans Tez Onay Belgesi

Enstitümüz, Uluslararası Ticaret Tezli Yüksek Lisans Programı (221205002) numaralı öğrencisi Ahmet TAŞDELEN'in "Katılım Bankacılığı Çalışanlarının Yatırım Kararlarının Davranışsal Finans Yönünden İncelenmesi" adlı tez çalışması Enstitümüz Yönetim Kurulu tarafından 15/09/2023 tarihinde oluşturulan jüri tarafından Oy Birliği ile Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: 15/09/2023

- 1) Tez Danışmanı:** Prof. Dr. Enver Alper GÜVEL
- 2) Jüri Üyesi:** Dr. Öğr. Üyesi Ahmet ERKASAP
- 3) Jüri Üyesi:** Dr. Öğr. Üyesi Ali ÖZCAN

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Katılım Bankacılığı Çalışanlarının Yatırım Kararlarının Davranışsal Finans Yönünden İncelenmesi” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim (15/09/2023).

Ahmet TAŞDELEN

ÖNSÖZ

Katılım bankacılığı çalışanlarının yatırım kararı, bu çalışma doğrultusunda davranışsal finans çerçevesinde değerlendirilmiştir. Banka çalışanlarının finansal davranışlarında etkili olan faktörler, sosyo-demografik unsurlar özelinde incelenmiştir. Katılım banka ve uygulamalarının dünya genelinde önemli bir bankacılık anlayışı olarak görülmesi ve özel bir kesime hitap etmesine ilişkin algı, çalışanların davranışları doğrultusunda değerlendirilebilecek bir konudur. Dolayısıyla araştırma özelinde öncelikle çalışanları etkileyen faktörlerin belirlenmesi ve çalışmanın hem nitel hem de nicel kapsamda incelenmesi hedeflenmiştir.

Tezin hazırlanması sırasında bilgi ve tecrübesinden yararlandığım, araştırma sırasında ilgi ve desteklerini esirgemeyen danışman hocam Prof. Dr. Enver Alper GÜVEL'e teşekkürü bir borç bilirim. Bu süreçte son olarak da desteklerini sunan aileme ve arkadaş çevreme çok teşekkür ederim.

Eylül 2023

Ahmet TAŞDELEN

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
ÇİZELGE LİSTESİ.....	vii
ŞEKİL LİSTESİ.....	viii
ÖZET.....	ix
ABSTRACT	x
1. GİRİŞ	1
1.1. Tezin Amacı.....	1
1.2. Literatür Araştırması.....	2
1.3. Hipotezler.....	4
2. BANKACILIK SİSTEMİNDE KATILIM BANKACILIĞININ YERİ/ÖNEMİ	5
2.1. Katılım Bankacılığının Tanımı	5
2.2. Katılım Bankacılığının Tarihi Yönüyle Gelişimi.....	6
2.3. Katılım Bankacılığının Gelişmesinde Temel Faktörler.....	8
2.3.1. Dini unsurlar	9
2.3.2. Sosyal unsurlar	10
2.3.3. Psikolojik unsurlar	11
2.3.4. Tutuculuk ve muhafazakârlık	12
2.3.5. Ekonomik unsurlar.....	13
2.4. Katılım Bankacılığının Metotları	14
2.4.1. Fon toplama metotları	15
2.4.2. Fon kullandırma metotları.....	16
2.5. Katılım Bankacılığının Finans Sisteminde Yeri ve Önemi	20
2.6. Katılım Bankacılığında Yaşanan Temel Sorunlar	21
2.7. Katılım Bankacılığının Gelecek Dönemlerde Potansiyeli	23
3. DAVRANIŞSAL FİNANS KAVRAMI VE YATIRIM KARARLARI ÜZERİNDE ETKİSİ.....	25
3.1. Finans Kavramı ve Teorilerinin İncelenmesi.....	25
3.1.1. Statik dengeleme.....	26
3.1.2. Temsil maliyeti	26
3.1.3. Finansal hiyerarşi.....	27
3.2. Davranışsal Finansın Tanımı ve Kapsamı	28
3.2.1. Davranışsal finansın ortaya çıkış süreci.....	29
3.2.2. Davranışsal finansın amacı ve önemi	30
3.3. Davranışsal Finans Modelleri	30
3.3.1. Beklenen fayda teorisi.....	31
3.3.2. Beklenti teorisi.....	32
3.3.3. Bilişsel kökenli yanılgılar.....	34
3.3.4. Zihinsel yanılgılar	34
3.4. Yatırım Psikolojisini Etkileyen Faktörler	35

3.4.1. Aşırı güven	36
3.4.2. Çıpalama.....	37
3.4.3. Cinsiyet faktörü	37
3.4.4. Akli muhasebeleştirme.....	38
3.4.5. Pişman olma teorisi.....	38
3.4.6. Temsililik hevristikleri	39
3.4.7. İnteraktif ilişkiler	39
4. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ VE BULGULAR.....	41
4.1. Araştırmanın Yöntemi	41
4.2. Araştırmanın Evren ve Örnekleme	41
4.3. Araştırmada Veri Toplama Araçları	41
4.4. Araştırmanın Güvenirliliği ve Geçerliliği.....	41
4.5. Araştırma Bulguları	43
4.5.1. Tanımlayıcı istatistikler.....	43
4.5.2. Araştırma hipotezlerinin değerlendirilmesi.....	44
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	96
KAYNAKLAR.....	103
EKLER.....	110
ÖZGEÇMİŞ.....	114

ÇİZELGE LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Çizelge 4.1: Güvenirlilik ve Geçerlilik Testi.....	42
Çizelge 4.2: Tanımlayıcı İstatistiklere Yönelik Bulgular	43
Çizelge 4.3: Araştırma Hipotezlerinin Yorumu	45
Çizelge 4.4: Katılımcıların Algıladıkları Yatırım Kararlarının Cinsiyet Yönünden İncelenmesi.....	45
Çizelge 4.5: Katılımcıların Algıladıkları Yatırım Kararlarının Medeni Durum Yönünden İncelenmesi.....	45
Çizelge 4.6: Katılımcıların Algıladıkları Yatırım Kararlarının Öğrenim Durumu Yönünden İncelenmesi.....	46
Çizelge 4.7: Katılımcıların Algıladıkları Yatırım Kararlarının Aylık Gelir Durumu Yönünden İncelenmesi.....	46
Çizelge 4.8: Katılımcı Yanıtlarındaki Her Bir Satırdaki İfadenin Sütundaki Değişken İle Arasında İlişki Olup Olmadığının İncelenmesi	47
Çizelge 4.9: Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizinin İncelenmesi-1	51
Çizelge 4.10: Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizinin İncelenmesi-2	55
Çizelge 4.11: Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizinin İncelenmesi-3	60
Çizelge 4.12: Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizinin İncelenmesi-4	67
Çizelge 4.13: Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizinin İncelenmesi-5	73
Çizelge 4.14: Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizinin İncelenmesi-6	80

ŞEKİL LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 2.1: Katılım Bankacılığında Fon Kullandırma Yöntemleri	17
Şekil 2.2: Katılım Bankalarının Sunduğu Nakdi Krediler	17
Şekil 2.3: Murabaha mekanizmasının işleyişi	18
Şekil 3.1: Davranışsal Finansla İlişkili Disiplinler.....	28
Şekil 3.2: Rasyonel Karar Verme Süreci.....	32
Şekil 3.3: Beklenti Teorisinde Değer Fonksiyonu	33

KATILIM BANKACILIĞI ÇALIŞANLARININ YATIRIM KARARLARININ DAVRANIŞSAL FİNANS YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

ÖZET

Katılım bankacılığı, faizsiz bankacılık işlemleri ve dini hassasiyete sahip olan kişilerin tercih edebileceği birçok uygulamayı gerçekleştirmektedir. Faizsiz banka işlemlerinin yanı sıra, geleneksel bankaların yaptığı birçok işlemi, yine faiz hassasiyeti kapsamında yapabilmektedir. Katılım bankacılığı müşterilerinin bu bankaları tercih etmesinde asıl faktörün dini hassasiyet olduğu belirtilebilmektedir. Bunun yanı sıra davranışsal finans açısından katılım bankası çalışanlarının yatırım kararlarında belirli faktörlerinin etkili olabileceği ifade edilebilir. Özellikle de sosyo-demografik faktörlerin önemli bir etken olabileceği, araştırma kapsamında ve literatürde yapılmış birçok çalışma kapsamında da değerlendirilmektedir. ‘Davranışsal finans’ yaklaşımı, klasik finans yaklaşımında öne çıkan risk ve kazanç unsurlarının yanı sıra, psikolojik unsurların da önemli olduğu finans yaklaşımı olarak değerlendirilmektedir.

Araştırmada, katılım bankacılığı çalışanlarının yatırım kararlarının davranışsal finans yönünden incelenmesi hedeflenmiştir. 421 katılımcıdan oluşan araştırmada dört ayrı hipotez belirlenmiştir. Katılımcıların çoğunluğunu erkekler, evli bireyler, lise ve üniversite mezunları ile aylık geliri 20000 TL ve üzeri olanlar oluşturmaktadır. Hipotezler, katılımcıların cinsiyeti, medeni durumu, aylık geliri ve eğitim durumu arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını belirlemek için geliştirilmiştir. “H1: Katılımcıların algıladıkları yatırım kararlarının davranışsal finans yönünden kadın ve erkek katılımcılar arasında fark vardır.” “H2: Katılımcıların algıladıkları yatırım kararlarının davranışsal finans yönünden evli ve bekar katılımcılar arasında fark vardır.” “H3: Katılımcıların algıladıkları yatırım kararlarının davranışsal finans yönünden katılımcıların öğrenim durumları arasında fark vardır.” “H4: Katılımcıların algıladıkları yatırım kararlarının davranışsal finans yönünden katılımcıların aylık gelir durumları arasında fark vardır.” Burada katılımcıların cinsiyeti, medeni durumu, aylık geliri açısından davranışsal finans yönelimlerinde anlamlı bir farkın olmadığı; öğrenim durumu içinse anlamlı bir farkın olduğu belirlenmiştir. Bu kapsamda yapılan literatür çalışmaları incelendiğinde, elde edilen bulgularımıza benzer sonuçlar olduğu gibi, farklı sonuçların olduğu da görülmüştür. Özellikle de medeni durum ve aylık gelirin farklılaştığı ifade edilebilir. Ancak araştırmalar, sadece katılım bankası çalışanlarıyla sınırlı kalmamış, müşteriler özelinde de incelenmiştir. Aynı zamanda hem katılım hem de geleneksel bankalar için kıyaslamalar, sosyo-demografik özellikler için uygulanmış ve sonuçlar kıyaslanmıştır. Dolayısıyla araştırma sonucunda daha güvenilir sonuçların elde edilmesi için soruların alt ölçeklerinin geliştirilmesi önemli görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: *Katılım bankacılığı, Yatırım Kararı, Davranışsal Finans.*

ANALYSIS OF INVESTMENT DECISIONS OF PARTICIPATION BANKING EMPLOYEES FROM BEHAVIORAL FINANCE

ABSTRACT

Participation banking carries out many applications that can be preferred by people with interest-free banking transactions and religious sensitivities. In addition to interest-free banking transactions, it can perform

many transactions performed by traditional banks within the scope of interest sensitivity. It can be stated that the main factor for participation banking customers to prefer these banks is religious sensitivity. In addition, it can be stated that certain factors may be effective in the investment decisions of participation bank employees in terms of behavioral finance. In particular, the fact that socio-demographic factors can be an important factor is also evaluated within the scope of research and many studies in the literature. The 'behavioral finance' approach is considered as a finance approach in which psychological factors are also important, as well as the risk and gain elements that come to the fore in the classical finance approach.

In the research, it is aimed to examine the investment decisions of participation banking employees in terms of behavioral finance. Four different hypotheses were determined in the study, which consisted of 421 participants. The majority of the participants are men, married individuals, high school and university graduates, and those with a monthly income of 20000 TL or more. The hypotheses were developed to determine whether there is a significant relationship between the gender, marital status, monthly income and educational status of the participants. "H1: There is difference between male and female participants in terms of behavioral finance of investment decisions perceived by the participants." "H2: There is difference between married and single participants in terms of behavioral finance of investment decisions perceived by the participants." "H3: There is difference between the education levels of the participants in terms of behavioral finance of investment decisions perceived by the participants." "H4: There is difference between the monthly income status of the participants in terms of behavioral finance of investment decisions perceived by the participants." Here, there is no significant difference in behavioral finance orientations of the participants in terms of gender, marital status, monthly income; It was determined that there was a significant difference for educational status. When the literature studies conducted in this context are examined, it has been seen that there are different results as well as similar results to our findings. In particular, it can be stated that marital status and monthly income differ. However, the researches were not limited to participation bank employees, but also examined in terms of customers. At the same time, benchmarks for both participation and traditional banks were applied for socio-demographic characteristics and the results were compared. Therefore, it was considered important to develop the sub-scales of the questions in order to obtain more reliable results as a result of the research.

Keywords: *Participation banking, Investment Decision, Behavioral Finance.*

1. GİRİŞ

1.1. Tezin Amacı

Katılım bankacılığının inceleneceği bu araştırmada, çalışanlara ilişkin davranışsal finans yönelimine değinilecektir. İnsanların uzun dönemli finansal karar almalarında yalnızca riskin ve getirinin etkili olmadığı belirlenmiştir. Bu durum ise klasik iktisat teorilerinde oluşan boşlukla birlikte daha çok dikkat çekmiştir (Ateşçi & Çam, 2022). İnsanların yatırım kararları üzerindeki farklılığın katılım bankacılığı açısından daha önemli olduğu söylenebilir. Cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu gibi değişkenler, davranışsal finans açısından yatırım kararlarını etkileyebilir. Katılım bankalarının bu kapsamda çalışan davranışlarını takip etmesi ve yönlendirmesi de önemlidir. Katılım bankalarına ilişkin ilerleyen dönemlerde yapılacak çalışmaların niteliğinin artırılması ve geliştirilmesi kapsamında davranışsal finans uygulamaları önemli yer tutmaktadır. Bu amaç doğrultusunda ise araştırmada hem literatür taraması hem de uygulama süreci/analizi geliştirilecektir. Araştırmanın genel hipotezi şu şekilde ifade edilebilir: “Çalışanların yatırım kararlarının davranışsal finans yönleri, bankacılık türüne (katılım bankacılığı olmasına) göre değişir.” Buna göre çalışanların davranışlarında söz konusu bu faktörler, katılım bankacılığının önemi ve etkisini belirlemede kullanılır. Katılım bankasının tercih edilme potansiyeline değinildiğinde, banka çalışanlarını etkileyen faktörlerin incelenmesi önemlidir. Araştırma kapsamında değinilecek ölçüm kriterleri arasında cinsiyet, medeni durum, öğrenim durumu ve aylık gelir yer almaktadır. Kadın ve erkek katılımcılar arasında belirgin bir farkın gözlenmesi beklenirken, medeni hal ve öğrenim durumu da etkili olabilecek kriterler arasında bulunmaktadır. Aylık gelir ise yatırım tercihinde önemli bir yere sahiptir. Dolayısıyla araştırma, mevcut kriterlere bağlı kalarak hem literatür hem de uygulama kapsamında değerlendirme yapmayı amaçlar. Böylece analiz sonuçları doğrultusunda geliştirilen hipotezlerin red ya da kabulü incelenecek, katılım banka çalışanlarını etkileyen faktörlerin neler olduğu belirlenecektir.

1.2. Literatür Araştırması

Bankacılık ve finans sektöründe yaşanan gelişmeler, stratejik hedefleri kapsamaktadır. Bunu ise bankacılık hizmetlerini artırma/iyileştirme, teknolojik gelişmeleri sürdürme gibi birçok durum takip etmektedir (Bilgel & Aksoy, 2019). Aynı zamanda bankacılık çeşitlerinin artırılması ve müşterilere sunulan finansal hizmetlerin iyileştirilmesi, gelecek dönemlerde bankacılıkta uygulama alanlarının geliştirilmesi anlamına da gelmektedir. Bunlardan biri olan katılım bankacılığı ise Pehlivan (2016) çalışmasında finansal sektör ve bankacılık sisteminde hızlı şekilde büyüyen bankacılık türü olarak ifade edilmiştir. Bu bankaların faiz hassasiyetini göstermesinden dolayı müşterilerinin de zaman içinde arttığı belirtilmektedir. Bununla birlikte bankacılık sistemine dâhil olmayan atıl formların da ekonomiye kazandırılması, bu bankacılık sisteminde birçok uygulamanın da yapılmasına imkân tanımaktadır.

Katılım bankacılığı, İslami kurallar çerçevesinde hazırlanan ve faizsiz işlem yapma olanaklarını sunan bankacılık işlemidir. Atıl formların ekonomiye kazandırılması gibi farklı durumlara ilişkin katkı, ülke ekonomisine etki göstermektedir. Bu, vatandaşların da işlemlerini yapmasını kolaylaştırmaktadır. Bununla birlikte bireylerin bankacılık işleminin tamamını yapabilme imkânı sunulmaktadır. Katılım bankasından yararlanan kesimin faiz, hile işlemlerine maruz kalmadan bankacılık işlemlerini gerçekleştirmesi sağlandığında, güven ilkesinin benimsetilmesi önemlidir. Bu durum katılım bankası tercihinde de önemlidir (Beki, 2005). Burada ise öncelikle katılım banka çalışanının davranışsal olarak incelenmesi gerekmektedir. Bu kapsamda bankada risk algısı ve fon yönetimi üzerinde duran Peköz ve Ekim Dertli (2021), çalışanların bu yöndeki tutumlarına ve zihniyetlerinin değişmesine odaklanarak risk yönetimindeki başarı için bunun katkısının olacağını söylemektedir. Bu ise günümüzde katılım bankacılığının önemli bir noktada olmasına ek olarak gelecek dönemlerde önem kazanmasının bu zihniyetin değiştirilmesi ya da banka için istendik bir forma ulaşması konusunu önemli kılmaktadır.

Davranışsal finans eğilimi, insanların yatırım kararlarını almalarında risk ve getiri dışında başka değişkenlerin de önemli olacağını göstermektedir. Bireysel karar alma sürecinde etkili olan bu faktörler, banka türüne göre olmakla birlikte bankanın müşteri hizmet anlayışındaki potansiyeliyle de açıklanmaktadır. Davranışsal finans

eğiliminde yatırım anlayışı, bireylerin ekonomik getirisi ile risk ve kâr değişkenleri dışında, psikolojik, kültürel ve sosyolojik faktörlerin de etkili olduğunu göstermektedir (Ateşçi & Çam, 2022). Bunların yanı sıra bireyin risk alma tutumu, duygusal zekâsı, temel düzeyde finansal okuryazarlığı ya da ileri düzeyde finansal okuryazarlığı, davranışsal finans eğiliminde belirleyici konular olabilmektedir. Bu durumu belirlemek için birçok teori geliştirilmiştir. Klasik teorinin davranışsal eğilimleri açıklamadaki yetersizliği, bireyin beklentisini, değerlerini ölçen teorilerin öne çıkmasına ortam hazırlamıştır. Bu durum ise özellikle de çalışanların davranışsal finans eğilimlerini açıklamada etkilidir (Doğan, 2016). Banka çalışanlarının davranışsal finans eğilimi, henüz yeni gelişme yakalayan katılım bankaları için ayrı bir öneme sahiptir. Bu tür bankaların genel olarak faiz hassasiyeti duyanlara yönelik banka olmasının yanı sıra, buradaki yaklaşımların temelinde bankanın hizmetinin bütün müşteri kitlesi için karşılanabilecek düzeyde olduğu söylenebilir. Dolayısıyla müşteriler için sunulan hizmetler, bu bankaların tercih edilmesinde birçok nedeni oluşturmakla birlikte katılım bankası çalışanları için daha önemli bir faktör olmaktadır. Ateşçi (2020) çalışmasında katılım bankalarının tercih edilmesinde, çalışanların davranışsal finans eğiliminde müşterilerle kurdukları etkileşimlerin payı önemlidir. Banka çalışanlarıyla kurulan yakın ilişkiler ve dini hassasiyetlerden kaynaklı bir müşteri potansiyelinin oluşturulduğu söylenebilir. Bu nedenle çalışanların müşteri üzerindeki etkisinin fazla olduğu söylenebilir. Yakın ilişki kurdukları personelin dini hassasiyetine güvenerek katılım bankalarını tercih edenlerin fazla olduğu kabul edilmektedir. Böylece daha rahat şekilde iletişim kuran müşteriler, katılım bankalarını da tercih etmekte sorun yaşamamaktadır. Bu çalışma özelinde bir katılım bankası çalışanın davranışsal finans açısından önemli faktör olduğu ve çalışan bireyin tercihlerinin önem arz ettiği üzerinde durulacaktır. Çalışanların görüş ve önerileri, müşterilerin genel özellik ve potansiyeli üzerinde önemli bir etkiye sahiptir.

Araştırma konusunun seçilmesi, gelecek dönemde katılım bankalarını etkileyebilecek faktörlerden biri olarak çalışanların yatırım kararlarının davranışsal finans yönünün değerlendirmesini yapmaktır. Katılım bankacılığının gelişmesinde çalışanların görüş ve önerileri, müşteriler üzerinde etkili olan faktörlerdendir. Dolayısıyla çalışanların davranışsal finans yönleri, bunu etkileyen faktörler gibi konular, yatırım kararlarının

incelenmesi için araştırmaları geliştirmeyi ve elde edilen bulguları değerlendirmeyi önemli kılmaktadır.

1.3. Hipotezler

Araştırma kapsamında geliştirilen hipotezler şunlardır:

- *H1*: Katılımcıların algıladıkları yatırım kararlarının davranışsal finans yönünden kadın ve erkek katılımcıları arasında fark vardır.
- *H2*: Katılımcıların algıladıkları yatırım kararlarının davranışsal finans yönünden evli ve bekâr katılımcılar arasında fark vardır.
- *H3*: Katılımcıların algıladıkları yatırım kararlarının davranışsal finans yönünden katılımcıların öğrenim durumları arasında fark vardır.
- *H4*: Katılımcıların algıladıkları yatırım kararlarının davranışsal finans yönünden katılımcıların aylık gelir durumları arasında fark vardır.

2. BANKACILIK SİSTEMİNDE KATILIM BANKACILIĞININ YERİ/ÖNEMİ

2.1. Katılım Bankacılığının Tanımı

Katılım bankacılığına yönelik birçok tanım yapılmaktadır. İslami kurallara bağlı kalarak hazırlanan tüzük ve mevzuat kapsamında insanların parasını değerlendirmeyi ve meşru kredi açabilme olanaklarını sunmaktadır. Bu şekilde her çeşit faiz ve hile işlemleri durdurularak İslami kurallar ışığında inaç, ahlak benimsenmektedir. İktisadi işlem açısından katılım bankaları, bankacılık işlemlerinin çoğunu yapma olanağını da sağlamayı yönüyle önemlidir (Beki, 2005). İslami finans kapsamında bulunan katılım bankacılığı, her çeşit finansal faaliyet ve işlemlerde faizin ortadan kaldırıldığı işlem imkânı sunmaktadır. Modern finans anlayışında bir alternatif görevi göstermektedir (SERPAM, 2013). Dolayısıyla katılım bankacılığı, atıl formların ekonomiye kazanımı ve insanların bankacılık sisteminden yararlanmasını sağlayan iktisadi bir yapılanmayı ifade etmektedir.

Uluslararası yazında, faizsiz ya da İslami bankacılık şeklinde adlandırılan banka türü, Türkiye’de ‘katılım bankacılığı’ olarak anılmaktadır. Bu bankacılık çeşidi hem fon toplama hem de fon kullandırmada, kâr ya da zarara katılma esasına dayalı bir faaliyet göstermektedir. Dolayısıyla ‘katılım bankası’ şeklinde belirtilmesinin temelinde böyle bir işlem yapma modeli etkili olmuştur. Kâr-zarar ortaklık ilkesi, katılım bankalarının önemli özellikleri olup temelini ticaretten alması dolayısıyla önemlidir. Bu yöntemde katılım bankası, önceden belirlenmiş tutar için bir garanti vermemektedir. İşlemlerden doğan kâr ya da zarar, sözleşme kapsamında belirlenen oranla gerçekleştirilmektedir (Peköz & Ekim Dertli, 2021). Böylece katılım bankacılık tanımı, iş yapma modellerine göre yapılmaktadır. Finansal serbestleşmeyi sağlamak için ülkeler arasında finansal entegrasyonda artışlar yaşanmış, geleneksel bankacılık sistemi, dünya finans sistemi içerisinde vazgeçilmez bir yere sahip olmuştur. Klasik bankacılık türlerinin insanların tamamının finansal bakış açısını karşılayacak işlemleri yapmadığı için katılım banka işlemleri, faizsiz sistemlerle bunu gerçekleştirmeyi amaçlamaktadır (Erdoğan, 2020). Katılım bankaları,

geleneksel bankalardan işlevsel yönüyle çok farklı değildir. Farklı modeller sadece tasarrufların toplanması ve tasarrufların yatırıma aktarılması sırasında görülmektedir (Yanpar, 2014). Bu kapsamda katılım bankacılık anlayışı, Türkiye’de faizsiz bankacılık sistemiyle işlem görmekte olup diğer bankacılık işlemlerini yapma kolaylıklarını sunmaktadır.

Geleneksel bankacılık türleri, İslam dininin faizli işlemleri yasak kılmasından dolayı dini değerlerine bağlı olan müşteriler tarafından tercih edilmemektedir. Ancak gelişen teknolojiyle birlikte hem ticari hayatta hem de sosyal hayatta bankacılık için katılım bankalarının eksikliği hissedilmiştir. Dolayısıyla faizsiz şekilde işlemlerin yapılarak bu yönde hassasiyeti olan müşterilerin bankaya çekilmesi sağlanmıştır. Geleneksel bankaların gerçekleştirdiği işlemlerin tamamına yakını, katılım bankaları tarafından da yapılabilen işlemlerdir (Okan, 2021). Bu bağlamda katılım bankacılığının işlemler açısından sınırlandırılmış olan tanımı, İslami kurallar çerçevesinde hazırlanan tüzük ve mevzuata bağlı vatandaşların paralarının en iyi şekilde değerlendirilmesi, meşru bir kredi açılması gibi geleneksel bankaların işlemlerini yapabilmeyi hedeflemektedir. Böyle bir durumda katılım bankacılığında, faiz ve hile işlemlerine her yönden kapalı olan süreçler, İslami inanç, adap ve ahlaka saygılı düzeyde mali ve iktisadi hizmet kurumu olarak görmeyi sağlamaktadır (Kaya, 2010). Buna göre katılım bankacılığının temel tanımı, finansal işlemlerin gerçekleştirilmesi sırasında İslam anlayışının dışına çıkmadan süreçlerin yönetildiği bir bankacılık anlayışı şeklinde yapılmaktadır.

2.2. Katılım Bankacılığının Tarihi Yönüyle Gelişimi

Katılım bankacılığının finansal sistemde yeri ve önemi, ülke tasarruflarının kullanımı ve ekonomiye katılımıyla birlikte başlamıştır. Tarihsel açıdan kronolojik incelemenin bankacılık sisteminde yeri, 1980’lerde bir alternatif olarak görülmesiyle birlikte İslam ekonomisinde finansal faaliyetleri düzenlemeyi gerçekleştirme amacıyla önemlidir. Türkiye’nin katılım bankacılığıyla tanışma temelinde 1984 yılı, Kanun Hükmünde Kararname ışığında Özel Finans Kurumları altında olmuştur. Katılım Bankası ismini alması ise 2005 yılında gerçekleşmiştir. Büyüme dönemi özellikle de 2010-2019 yılları arasında gerçekleşmiş olup bu oran %556,36’dır. Aynı zamanda katılım bankalarının bankacılık sektöründe toplam aktifler içindeki payı, %4,31’den %6,3’e yükselmiştir (Tetik & Şahin, 2021). Katılım bankalarının kullanımıyla

birlikte ekonomik bağlamda ülkedeki payı, önemli/büyük yatırımların gerçekleştirilmesinde etkili unsur olmasına dayanmaktadır. Özellikle de katılım bankacılık sistemi, geleneksel bankada işlemlerin görülmeyen fonlarının kullanılmasını sağladığı için önemli bir yere sahiptir (Sunbat, 2016).

Faizsiz bankacılığın asıl olarak tarihsel süreçte gelişmelerin başlamasının temellerinde 1973-1979 yılları arasında İslam ülkelerinde ekonomik sorunların yaşanması etkili bir faktördür. Ekonomik sorunların çözümlenmesi amacıyla işbirliğinin sağlanması, İslam ülkelerinde bir gelişmenin yakalanmasını zorunlu kılmıştır. Genel olarak gelişmemiş ülkelerde bu süreç daha önemli bir boyut yakalamıştır (Şimşek, 2019). Bu süreçlerle birlikte 1970'li yıllardan sonra faizsiz bankacılık uygulanmaya başlamıştır. Katılım bankasının yükselmesinde genel olarak küreselleşen dünyanın önemli bir yeri vardır. Ancak temelde ilk girişim, 1963 senesinde Mısır Arap Cumhuriyeti'ndeki Mit Ghamr kasabasında kurulan Mit Ghamr Tasarruf Bankası olduğu ifade edilebilir. Bu banka kısıtlı ölçüde olsa da işlemlerin faizsiz şekilde yapılmasını amaçlayan sistemle işlem sürecini yönetmiştir. Bu gibi gelişmeler ışığında faizsiz bankacılığın gelişmesinde üç temel unsurun bulunduğu değerlendirilmektedir (Kaya, 2010):

- Doğu dönemi: 1972-1975 yıllarını kapsayan bu dönem, petrol gelirlerinde yaşanan ani artışlarla birlikte büyük likidite etkisinin çok yaygın olduğu bir dönemdir.
- Gelişme dönemi: 1976-1983 yılları arası, gelişme dönemi olarak görülebilir. Bu dönemde ise faizsiz bankalar, Arap körfezinden sonra hem doğuda hem de batıda yayılma göstermiştir. Böylece Malezya ve İngiltere'de kurulan faizsiz bankalar, uluslararası düzeyde bir gelişmeye ortam hazırlamıştır.
- Olgunluk dönemi: 1983'ten sonraki süreci kapsayan bu dönem, petrol gelirlerinin azalması, doların güçlenmesi, faiz oranlarının artması gibi nedenlerle Arap dünyasında yaşanan ekonomik gerilemenin yaşandığı dönem olmuştur. Ayrıca Amerika'da Arap bankalarının açılması, Pakistan, Türkiye, İran gibi ülkelerde de faizsiz bankalar kurulmaya başlamıştır.

Katılım bankalarının tarihsel süreci incelendiğinde, özellikle de olgunluk döneminin küreselleşmeyle birlikte gelişme yakaladığı ve arttığı söylenebilir. Teknolojik gelişme ve değişmelerin de bu konuda etkisi fazladır. Dünya ülkelerinde olduğu gibi

Türkiye için bu gelişme dinamikleri, katılım bankalarının hızlı bir şekilde yayılmasında etkili olmuştur (Okan, 2021). Müşterilerin tamamının finansal sistem içinde yer almasında faizsiz bankalar, reel ekonominin finanse edilmesi ve faizsizlik prensiplerine dayalı bu işlemleri gerçekleştirmesi, İslami kurallara hassasiyet gösterenler özelinde önemli bir gelişme yakalamıştır (Topdağ, 2018). Faizsiz işlem prensiplerinin özü, iki ayrı şekilde değerlendirilmektedir. Bunlardan ilki; fon toplarken kâr ve zarara katılma esasına bağlı fonun kabul edilmesi ve müşteri açısından sabit getirinin oluşturulmasını sağlamaktır. İkincisi ise; fon kullandırma sırasında nakit kredinin verilmeyip müşteri ihtiyacına göre malın satıcıdan peşin alınarak kendisine vadeli satılması ya da iş sahibiyle proje odaklı ortaklıkların oluşturulmasıdır (Albaraka, 2015). Faizsiz işlemlerin kapsamına bakıldığında, katılım bankacılığının tercih edilmesinde özellikle de sabit getirinin kişi için oluşturulması yer almaktadır.

2.3. Katılım Bankacılığının Gelişmesinde Temel Faktörler

Katılım bankaları, işlevsel açıdan geleneksel bankadan çok büyük farklılıklara sahip değildir. Ancak ekonomideki tasarrufların toplanması ve yatırıma yönlendirilmesinde görev farklı modellerle gerçekleştirilmektedir. Katılım bankalarının faiz hassasiyetine sahip kişiler için önemi, yatırım kararlarının alınmasında bu tür bankaların toplumda sosyal ve ekonomik işlevlerinin bulunmasından dolayı etkin bir gelişme yakalamıştır (Pehlivan, 2016). Aynı zamanda özelde ekonomik faktörler incelendiğinde, katılım bankasının gelişmeye devam etmesinde finansal büyüme için itici güç olabileceğidir. Gelişme gösteren pazarlarda, perakende ve bireysel bankacılık alanları, mobil banka işlemlerinin önemli bir aşamaya ulaşmasında, rekabette etkin belirleyiciliği yakalama odaklıdır (Anaç & Kaya, 2017). Katılım bankacılığının gelişmesinin birçok nedenle açıklanabileceği söylenebilir. Temelde araştırma özelinde ise bu faktörler şu şekilde sıralanabilir:

- Dini faktörler,
- Sosyal faktörler,
- Psikolojik faktörler,
- Tutuculuk ve muhafazakârlık faktörleri,
- Ekonomik faktörler.

Katılım bankalarının kurulma nedenleri ve gelişmesi, faizsiz kredi işlemleriyle birlikte İslam ülkelerinde bankacılık anlayışını yaygınlaştırma temelli bir yaklaşımdır. Çünkü modern bankacılık sisteminin İslam ülkelerinde çok yavaş bir şekilde kurulduğu ve bu sürecin 19. yüzyılın sonlarına doğru tamamlandığı belirtilebilir. Dolayısıyla faizsiz bankacılık anlayışının gelişmesi, modern bankacılığın oluşmasının da temel unsurları olarak değerlendirilebilir (Türkmenoğlu, 2017). Bu bağlamda katılım bankacılığının gelişmesinin temellerinin çok boyutlu olduğu görülmektedir.

2.3.1. Dini unsurlar

Din, insanların davranışlarını belirleyen önemli bir ölçüttür. Katılım bankacılığının gelişmesinde en önemli dini nedenlerin başında, başta İslam dini olmakla birlikte pek çok dinin faizi yasak olarak kabul görmesinden kaynaklanmaktadır. Aynı zamanda faiz, toplum ahlakı üzerinde olumsuz bir etki olarak görülmekle birlikte ekonomik haksızlıkların ve beraberinde de birçok problemin yaşanmasında ana unsurlardan biri şeklinde değerlendirilmektedir. Bu bağlamda ekonomik ve sosyal dengeyi bozmada faiz kavramına sıcak bakılmadığı, hoş görülmediği kabul edilebilir (Ustaoğlu, 2014). İslam dininin hangi nedenlerden kaynaklı olursa olsun Müslümanların faiz almalarını yasaklaması, bu hassasiyeti gösterenlerin katılım bankacılığına yönelmesine ve yatırım kararlarını buna göre almalarını gerektirmiştir. Dolayısıyla katılım bankaları, belirli faaliyet alanlarıyla hizmetlerini vermekte ve müşterilerinin hassasiyetini gözetmektedir. Bu şekilde müşterilerin bir kısmının değer ve inançlar sistemiyle uyum gösteren hizmet anlayışı sunulmaktadır (Kelleroğlu, 2017).

Dini hassasiyet, bankaya duyulan güveni de artırmaktadır. Müşterilerin bu bankaları tercih etmelerinin temel nedenleri arasında gösterilen güven duygusu, dini hassasiyeti olmayanların da aynı şekilde tercih edebileceğini göstermektedir (Dayı, 2019). Dini hassasiyet açısından faiz değerlendirildiğinde ise İslam öncesinde faizin ticari faaliyet olarak kullanılması, ancak İslamiyet ile faiz uygulamalarının bırakılması, bankacılık için de uygulamalarda hassasiyetin oluşturulması önemli kabul edilebilir. Katılım bankacılık anlayışının gelişmesinde sermaye sorunu yaşayan ülkeler, İslam dinine uygun bankacılık yapısı oluşturmaya özen göstermişler, Müslümanların atıl fonlarının döviz, gayrimenkul, altın gibi kullanılması fikri bankacılık fikrinin desteklendiği bir uygulamanın geliştirilmesine zemin

hazırlamıştır. İslam dinine uygun olması gerekli görülmüş ve böylece faizsiz bankacılığın temelinde dini faktörlerin etkin bir yere sahip olduğu görülmüştür (Akgüç, 1992). Katılım bankacılığında dini unsurlar, özellikle de ilk kuruldukları zamanda tercih edilmelerinin temel nedenleridir. Bunun yanı sıra bu tür bankaların tamamlayıcı özellikleri de etkili bir faktördür. Sundukları hizmetlerde diğer bankaların verdikleri hizmetleri kullanabilmeleri, tercih edilmesinde etkili bir unsur olmaktadır. Bu nedenle dini faktör ilk gözetilen unsur olsa da bankaların hizmet anlayışının da belirgin bir yeri vardır.

2.3.2. Sosyal unsurlar

Sosyal hayata katkı, bankacılık türlerinin tamamı için önemli bir konu olup tarihsel süreçte ilk gelişmelerinin de bu kapsamda yaşandığı söylenebilir (Çelik, 2015). Faizsiz bankacılık işlemleri ile ekonomik sistem içindeki farklı gelir grupları arasında oluşan dengesizliğin azaltılması hedeflenmektedir. Bunun yanı sıra faizden dolayı yaşanabilecek nedensiz zenginleşme ve emek arz eden kesimin aleyhine gelişen sosyal adaletsizliklerin önüne geçilmesi amaçlanmaktadır (Pehlivan, 2016). Sosyal unsurlar için aynı zamanda müşterinin elde ettiği sosyal kâr mantığına da bakılabilir. Sosyal kazanç ile sosyal maliyet arasındaki farkı ifade eden sosyal kâr, müşteriye kapsamlı bir çeşitliliği sağlama açısından önemlidir (Yavuz, 2022).

Sosyal kâr farklı şekillerde ifade edilse de katılım bankaları için özellikle müşteri portföyüne uygun bir kazanım sağlamada yardımcı olmaktadır. Banka özelinde aynı zamanda sosyal sorumluluk da etkili bir faktördür. Bu kapsamda literatürdeki araştırmaları değerlendiren Anaç ve Kaya (2017) çalışmalarında, bankaların sosyal sorumluluk uygulamalarını inceleyen ve karar veren müşteri sayısının fazla olduğu görülmektedir. Buna göre müşterilerin karar verme potansiyelinde katılım bankaları için en önemli konulardan biri, sosyal unsurlardır. Bankanın müşteri memnuniyeti, müşterinin bu tür uygulamaları önemli gördüğünü göstermektedir. Diğer yandan sosyal kalkınma konusu da şeriatın gerekliliklerine yönelik sağlanabilecektir. Sosyal unsurlar, İslam ülkelerinde finansal dayanışmanın artırılması ya da desteklenmesinde önemli bir vesile olarak faizsiz bankacılığı geliştirmiştir (Akın, 1986). Bu bankaların sosyal kalkınma hedefinde etkisi, İslam ülkelerinde bunu sağlayabilecek potansiyele sahip olmasıyla açıklanmaktadır. Dolayısıyla 1970'lerden günümüze kadar sosyal kalkınma konusu, faizsiz bankacılık ile İslam ülkeleri için de benimsenen uygulama

şeklini almıştır. Ayrıca Mısır gibi İslam ülkelerinde ‘sosyal banka’ adı altında banka uygulamalarının bu konuda geliştirilmesi, sosyal kalkınmanın önemli bir hedefi olarak görülebilir. Katılım bankacılık sisteminin İslam ülkelerinde sosyal kalkınma açısından Türkiye’deki uygulamaları geç olmakla birlikte çalışmaların ve rağbetin zamanla artış gösterdiği söylenebilir.

2.3.3. Psikolojik unsurlar

Müşterilerin banka tercihlerinde öne çıkan faktörlerden psikolojik unsurlar, fizyolojik ihtiyaçların tek başına yeterli olmadığını göstermektedir. Burada motivasyon, tutum ve inançlar, algılama ile öğrenme, psikolojiyi yönlendiren bileşenlerdir. Bireyin psikolojik durumunun davranışlarına yön vermede önemi, kişinin satın alma davranışı üzerinde etkili olmaktadır (Katırcı, 2019). Psikolojik faktörler bireyi yönlendiren ve uzun dönemli etkileri olan unsurlar arasında yer almaktadır. Ürün ve marka seçiminde ya da bankacılık anlayışında bu seçimlerin önemi, psikolojik güdülerin önemli olması üzerine ilişkilendirilebilir. Kişiliğin bilinç ve bilinç dışı oluşumunda psikolojik faktör, id, ego ve süperego olarak üç ayrı faktörden etkilenir. Bireyin davranışında etkili olan bu unsurlar, biyolojik ve psikolojik ihtiyaçlarla birlikte etkisini göstermektedir. Örnek üzerinden açıklamak gerekirse eğer id, içgüdüsel olarak meydana gelen bilinçsiz davranışların bir kaynağıdır (Eroğlu ve diğerleri, 2012). Dolayısıyla psikoloji, bilinçli ya da bilinçsiz davranışlar üzerinde etkili olup bireyin aldığı kararlarda yönlendirici bir konudur.

Psikolojik faktörler arasında tutum, en öne çıkan unsur olarak görülebilir. Bireyin durum, olay, nesne karşısında olumlu veyahut olumsuz şekilde reaksiyon vermesi, duygu, düşünce, tutumları oluşturmaktadır. Bunun için fikirler, hisler ve davranışlar, tutumun oluşmasında başat faktörlerdir. Öğrenme de aynı şekilde bireyin psikolojisini yönlendirmektedir. Burada özellikle de tavsiyeler ya da kullanımlar, kişinin davranışını gerçekleştirmesinde etkili unsurlardır (Altanlar Şafak, 2022). Diğer yandan psikolojik faktörler, bireyi tatmin edecek ya da isteklerini gerçekleştirme kolaylıkları sunacak unsurların en önemli parçası olabilir. Uzun dönemli bir etki gösteren bu faktörler, bireyi yönlendirici etki gösterebilir (İslamoğlu & Altunışık, 2013). Buna göre bireyin davranışlarında belirleyici faktörler arasında yer alan psikolojik unsurlar, katılım bankacılığını tercih etmede kişinin değerlerini, inançlarını, çevresinden öğrendiklerini gösteren konular şeklinde ele alınmaktadır.

2.3.4. Tutuculuk ve muhafazakârlık

Bankacılık işlemlerine başlayan müşterinin ilk olarak katılım bankacılığını tercih etmesi sırasında tutuculuk ve muhafazakârlık anlayışı karşımıza çıkmaktadır. Katılım bankacılığında işlemlerini gerçekleştirebilmesi sonrasında diğer bankaları tercih etme fikrine ya da eylemine de yönelmemektedir. Böyle bir kişi diğer bankalardan daha kârlı sonuçlar alacağını bilse de yeniliklere kapalıdır. Dolayısıyla böyle bir kişi, davranışsal finansal bağlamdaki bilişsel eğilim bileşenlerinden olan muhafazakârlık eğiliminde bulunmaktadır (Ateşçi, 2020). Muhafazakâr kesim, faizin toplumsal kesim üzerindeki etkisini değerlendirirken toplumsal yapıya zarar verdiğini düşünmektedir. Ülke yasalarına aykırı davranan ya da ahlak dışı işler yapan şirketlere finans ya da kredi sağlayan, bu işlerden almış oldukları faizi dağıtan banka ve finans kuruluşlarına paralarını yatırmak ve bu süreçlere herhangi bir kaynak sağlamak da istememektedir (Kılıç, 2019). Bu durum göstermektedir ki, muhafazakârlar, yeni bilgi öğrenmelerine rağmen kendi bilgilerine ve inançlarına bağlı kalmaktadır (Byrne & Brooks, 2008). Dolayısıyla muhafazakâr insanlar, katılım bankalarını tercih etmede belirli nedenlere, inançlarına dayalı bunu gerçekleştirmektedir. Özellikle bankanın bu yönde uygulama faaliyetleri göstermesinin yeri ve önemi fazladır.

1980’li yıllarda ekonomik hayatta serbestleşme politikalarıyla birlikte faizsiz finansman işlemlerini başlatmadaki önem, bu tür bankacılık hizmetlerinin geliştirilmesi anlamına gelmektedir. Burada ise özellikle muhafazakâr kesimi tatmin edecek bankacılık işlemleri, Türkiye’de katılım bankası çerçevesinde sağlanmıştır. Buna göre faizsiz bankacılığın mantığında temel olarak muhafazakâr kesimin memnun edilmesi ve varlıkların ekonomiye kazanımı yer almaktadır (Şimşek, 2020). Ancak Türkiye’de faizsiz işlemlerin yapıldığı bankalardan katılım bankalarının muhafazakâr kesim tarafından doğrudan algılanmadığı, bunun da özellikle diğer bankalardan ayrımının zor yapılmasına dayandığı ifade edilebilir. Buna ek olarak İslami bankaların asıl amacının kâr maksimizasyonunu oluşturması, yine muhafazakâr kesimin uzak durmasına neden olan banka olarak değerlendirilmesine neden olabilmektedir (Türkan & Kılıç, 2021).

Katılım bankalarının tercih edilmesi, pişmanlıktan kaçınma eğilimiyle incelendiğinde, yatırım tercihlerinde tutucu davranan grubun fazla olması yönüyle belirtilebilir. Buna ilişkin örnek ise yatırım kararlarının bireyin hem psikolojik hem

de kazanç yönünde etkisiyle açıklanabilir. Bireylerin ortak bir fikir birliğine dayanan ya da gelecek dönemlerde yaşayabileceği pişmanlıkları önleyebileceği yaklaşımda, sürü davranışını göstermesi normal kabul edilebilir (Pompian, 2006). Muhafazakârlık eğilimi, yeniliğe açık olmayan ve konfor alanını bozmayanlarda çok sık rastlanılan bir durumdur. Buna ilişkin unsurlar, ekonomi ve finans gelişmelerinde farklılaşmalar olsa da muhafazakâr insanların bu yönelimden vazgeçmemesine bağlı açıklanabilir. Bu eğilime sahip olan insanlar, finansal kararlar alırken değişimlere odaklanmamakta ve ilkelerine bağlı kaldıkları hizmetleri tercih ederler (Yüksel, Ubay & Çağlayan, 2020). Muhafazakâr kesimin katılım bankaları üzerindeki etkisinin temel alınarak hizmetler hakkında bilgi sahibi olmaları önemlidir. Türkiye’de katılım bankalarının gelişmesi için bu konuda yapılan çalışmaların yeri ve önemi fazladır.

2.3.5. Ekonomik unsurlar

Faizsiz bankacılık işlemlerinin başlatılması ve bu yönde katılım bankacılığına girişin temelinde ekonomik krizler etkili birer unsurlardır. Dünya genelindeki gelişmelerde 1970’li yılların İslami ülkeler için ekonomik gerilemeyi yaşaması, Türkiye’de 2000’li yılların ekonomik krizlerin etkisini fazla hissettirmesi gibi durumlar, faizsiz bankacılık işlemlerinin temelinde ekonomik faktörlerin yer aldığını göstermektedir. Ülke ekonomisi ve insan kaynaklarının gelişmesinde finansal piyasalar, bankacılık sistem uygulamalarının üzerinde etkili bir faktördür. Bu nedenle faizsiz bankacılık işlemleri, ekonomik gelişmelerde faiz hassasiyeti olan kişilerin kaynaklarını kullanmalarında önemli bir adımdır (Kıvanç & Özcan, 2022). Ekonomik düzende faizli işlemler için bir alternatif arayışına girilmesi de temelde bu faktörün etkili olmasından kaynaklanır. Ülke ekonomisine katkı temelinde faizsiz bankaların etkileri genel olarak şu maddeler çerçevesinde incelenmektedir (Ödeş, 2020):

- Atıl fon kazanımı,
- Kayıt dışı ekonominin önlenmesi,
- Reel sektörün finanse edilmesi,
- Yabancı kaynakların transfer edilmesi,
- İstihdamı etkilemesi,
- Rekabeti geliştirmesi.

Katılım bankacılığı sisteminde para politikasının ve anlayışının değişim göstermesi de yine ekonomik temelli bir neden çerçevesinde değerlendirilebilir. İslam ekonomisinde malın, emeğin ve paranın birbirinden farklı olarak ele alındığı bilinmektedir. Bunun için para bir değişim aracıdır. Paranın alışveriş sırasında mal karşılığında alınmasında aldatmanın önüne geçilmesi, değerinde bir karşılık verilmesine dayanmaktadır. Böyle bir durumda paranın tanımının klasik tanımlara yaklaştığı görülmektedir. Gelişmiş bir para politikasının ise ekonomik göstergede yeri ve önemi, sağlıklı bir şekilde işlemesi bankaları doğrudan etkilemektedir (Öztürk & Çakır, 2020). Ekonomik faktörlere bağlı kalarak katılım bankalarının güçlü yapıları, kriz dönemlerinde elde edilen sonuca göre de incelenebilir. Krizler karşısında dayanıklılığı, reel ekonomiye ilişkin finansal destek konusunu, dünya genelinde katılım banka işlevlerinin artırılmasında önemli bir unsur haline getirmektedir. Katılım bankalarının krizden etkilenmemesi, ekonomik faktörler arasında katılım bankalarını öne çıkartmıştır (Yüce & Eryılmaz, 2018). Para politikası ve ekonomik gösterge arasında kurulan ilişkide İslami yaklaşım, faizsiz bankaların ekonomide önemli yer edinmesine ortam hazırlamaktadır. Alpun (2017) çalışmasında ise ekonomik unsurlar açısından katılım bankaları, sağlıklı ve güçlü bir finansal sistemi oluşturmada etkili araç olarak gösterilmiştir. Atıl fonların ekonomiye kazandırılması ve faizsiz finansman modelleriyle ekonominin gelişmesine sağlanan katkı, katılım bankacılık sistemiyle birlikte gerçekleştirilmektedir. Dolayısıyla ekonomik unsurlar, katılım bankacılığının gelişmesinde önem taşımaktadır.

2.4. Katılım Bankacılığının Metotları

Katılım bankacılığının işleyişi, özel cari hesaplar ve katılma hesaplarıyla birlikte bunu gerçekleştirme temeline dayanmaktadır. Katılım bankacılığında çeşitli yöntemlerle fon toplama işlemleri ise 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu kapsamında belirtilmiştir (Yetim, 2020). Sabit bir faiz vadinin olmadığı katılım bankaları, nakdin kredi şeklinde verilmediği bir sistemle de fonları kullanmaktadır. Bunların yerine üretim destekleri, kâr-zarar ortaklıkları, mal karşılığında vesaikin finanse edilmesi, uluslararası piyasalarda mal alım satım işlemlerinin gerçekleştirilmesi, leasing gibi işlem basamaklarını kapsaması temelli yapılmaktadır. Fon kullanma işlemlerinde, fonların kaynak olarak kullanılma prensibi uygulanmakla birlikte, kendi kaynağı haricinde bir kaynaktan fon kullandırmanın ve bunun karşılığında da

hizmet gelirinin elde edilmesinin amaçlandığı sistem mevcuttur (Kaya, 2010). Finansman işlemleriyle katılım bankasının büyüebilmesinin temeli, fonların büyütülmesi ve devamlılığının sağlanması temellidir. Büyüme ve kârlılığa doğrudan sağlanan olumlu katkı, ekonomiye ivme kazandırması yönüyle önemlidir (Sungur, 2020). Katılım bankaları, fon toplama sırasında fonları müşterilerin ihtiyaçları gereğince reel ekonomide kullanır. Bu şekilde katılım bankaları, fon toplama ile fon kullandırma çerçevesinde iki ayrı şekilde bu işlemleri gerçekleştirmektedir.

2.4.1. Fon toplama metotları

Katılım bankalarının önemli kuralı ve müşteri potansiyelini oluşturan faktör, faizsizlik prensibidir. Bu prensibin özünde, fon toplarken kâr ve zarara katılma prensibine bağlı fonların kabul edilmesi, müşteriye sabit bir getirinin taahhüt edilmesiyle sağlanmıştır (Pehlivan, 2016). Fon toplama yöntemleri temelde iki ayrı yöntemle gerçekleştirilir. Bunlar ise özel cari hesaplar ile katılma hesaplarıdır (Kaya, 2010; Tağtekin & Ünkaya, 2022):

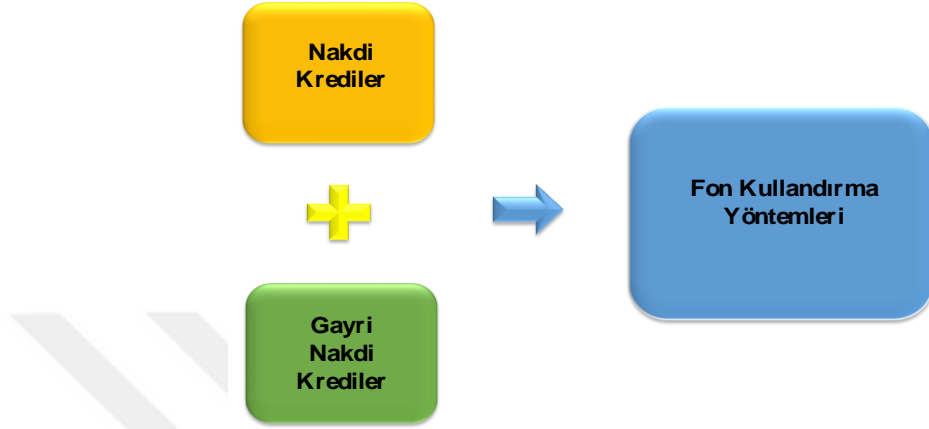
- Özel cari hesaplar: İstenildiği zamanda kısmen veya tamamıyla çekilebilen ve karşılığında da hesap sahibine herhangi bir getiri için ödeme yapmayan, anaparanın ödenmesi taahhüt edilen hesapları ifade etmektedir. Cari hesaplarda biriken fon işletilmesiyle doğan kâr ya da zarar, katılım bankalarıyla birlikte hesaplara yansıtılmaktadır. Bu işlemde ise vade yoktur. Bu hesaplara ait olan bakiyelerin işletilmesi sonucu oluşacak risk ve getiri de katılım bankasınca üstlenilmektedir.
- Katılma hesapları: Fonların işletilmesinden doğan kâr ya da zarara katılmanın sonucu, katılım hesaplarına fonların işletilmesiyle birlikte gerçekleştirilmiştir. Hesap sahiplerine daha önceden belirlenen herhangi bir getirinin ödenmemesi ve anaparanın aynen geri ödeme işlemlerinin yapılması, garanti edilmeyen bir hesap olarak yorumlanabilir. Türkiye’de faizsiz bankacılık kapsamında katılım hesapları, yatırım veya tasarruf hesabı şeklinde özelliklerin yapıldığı hizmetleri sunmaktadır. Katılma hesapları, kâr ya da zarar paylaşım esasında uygulanan ve bu uygulamadan doğan kâr-zarar esaslarına bağlı açıklanmaktadır. Burada emek sermaye ortaklığı vardır. Yatırımcıdan alınan tutarlarla birlikte işlemler gerçekleştirilmektedir. Dolayısıyla oluşan kâr ya da zarar, ortaklaşa bir işlem sürecini çevrelemektedir.

Katılım bankacılığında kaynaklar genel olarak öz kaynaklar ve yabancı kaynaklardır. İşletme sahiplerine sermaye şeklinde verilen değerler, öz kaynakları vurgulamaktadır. İşletme faaliyetleriyle oluşan fonlar da aynı şekilde öz kaynakları belirtmektedir. Bu durumun yanı sıra katılım bankalarının asıl kaynaklarını ise yabancı kaynaklar temsil etmektedir. Katılım bankacılığında temel fonksiyonlar, bu kaynaklara bağlı olarak fon toplama veya kullandırma prensibiyle açıklanmaktadır. Ancak bu işlemlerin tamamı, faizsiz şekilde gerçekleştirilmektedir (Özkara, 2010). Bununla birlikte fon kullandırma yöntemleri kendi içinde çeşitlere ayrılmaktadır. Bunlar; mudaraba, müşaraka, selem, murabaha, taksitli satış, icara, karz-ı hasen, sukuk, icara ve iktina yöntemleridir (Türkiye Finans, 2023). Örneğin bu yöntemlerden mudaraba fon yönetiminde, ana paranın geri ödenmesi ve bir ek gelir sağlanması taahhüt edilmemektedir. İşlemler sonucunda bir zarar söz konusuysa, bu zarar da tamamıyla sermayeyi koyan kişiye ait olmaktadır. Mudarib taraf zarara katılmamakla birlikte mudaribin tek kaybının kâr sağlanamaması halinde emek, bilgi ve tecrübesiyle herhangi bir şey elde edememesi durumudur. Diğer yandan mudarib, açık bir kusur ya da ihmal durumunda meydana gelen zarardan sorumlu olmaktadır (Günel, 1984; Türkiye Katılım Bankaları Birliği, 2022). Buna göre söz konusu bu yöntemde olduğu gibi, fon toplama ve fonun kullandırılma yöntemleri, karşılıklı bir zarar oluşturabilecek ya da özellikle de yatırım kararı alan kişiyi etkileyebilecektir. Dolayısıyla fon kullandırma yöntemlerinin tercihi sırasında kişi kendine uygun olan yöntemi belirlemelidir.

2.4.2. Fon kullandırma metotları

Fon kullandırma metodunun temeli, müşteriye nakit paranın verilmediği ve müşterinin ihtiyaç duyduğu malın satıcıdan peşin alındığı sisteme dayanmaktadır. Bu şekilde ise kendisine vadeli satışların sunulması ya da iş sahibiyle proje bazlı ortaklıkların temelli sistem kullanılmaktadır (Pehlivan, 2016). Katılım bankacılığında en önemli fonksiyon, geleneksel bankalara benzer ölçüde halktan fon toplayarak üretim alanlarına iletimini sağlamaktır. Katılım bankaları faize yer vermediği için hem fon sahipleriyle hem de üreticilerle aralarında borçlu-alacaklı ilişkisi vardır. Fon sahipleri ve üreticilerle katılım bankası birbirleriyle ortak konumdadır. Katılım bankaları gereğince fonların toplanması, bazı metotlardan istifade edilmesini sağlamaktır. Bu yöntemler ise genel olarak yatırım hesapları, özel cari hesaplarla sukuk yöntemleridir (Büyükşahin, 2018). Katılım bankaları, kâr ve zarara katılma

yöntemiyle ortaklık esasına bağlı kalarak bu işlemleri gerçekleştirmektedir. Ticaret, ortaklık, kiralama gibi esaslara dayalı fonların kullanılması, işlemler sırasında faize yer verilmemesine ortam hazırlamaktadır (Türkiye Katılım Bankaları Birliği, 2022). Katılım bankacılığı fon kullandırma yöntemleri genel olarak ikiye ayrılmakta ve Şekil 2.1’de gösterilmektedir.

Şekil 2.1: Katılım Bankacılığında Fon Kullandırma Yöntemleri

Kaynak: Büyükşahin (2018)

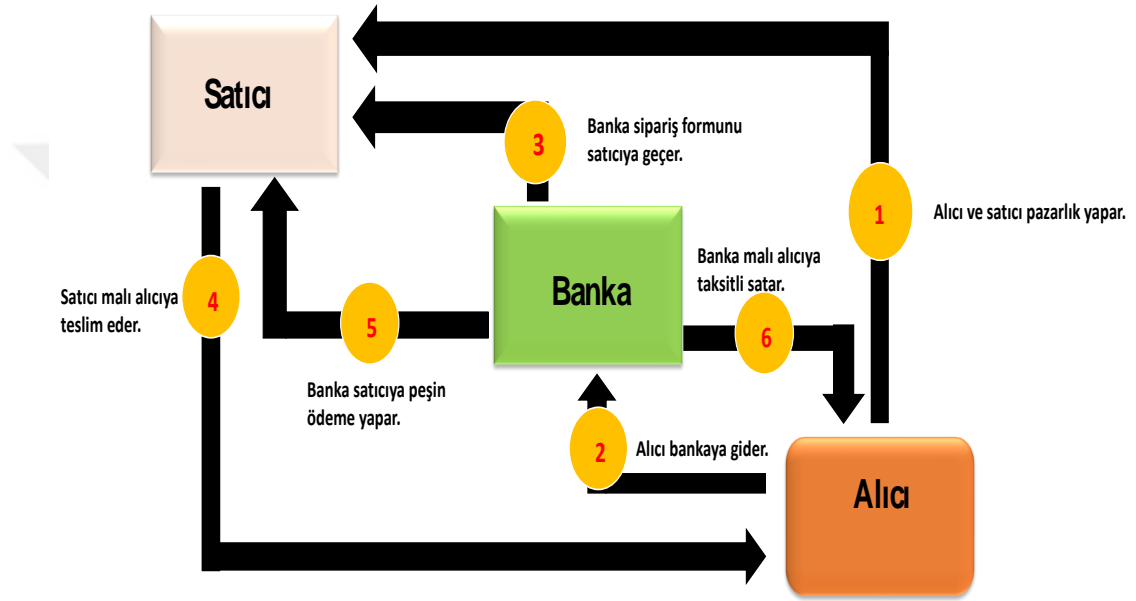
Nakdi şekilde fonlama işleminin gerçekleştirilmesinde uygulanan yöntemler, katılım bankalarında reel sektörle birlikte değerlendirilmektedir. Nakdi krediler kapsamı ise bu bankacılık işlemlerinde Şekil 2.2’deki gibi sunulmaktadır.

Şekil 2.2: Katılım Bankalarının Sunduğu Nakdi Krediler

Kaynak: Büyükşahin (2018)

Katılım bankalarında temel olarak fon kullandırma yöntemleri, üç ayrı başlık kapsamı doğrultusunda da incelenmektedir. Bunlar ise ortaklık, kiralama ile satış esaslı yöntem olarak belirtilmektedir. Burada öne çıkan arasında ise murabaha, icare, muşaraka gibi sözleşmeler yer almaktadır. Örneğin murabaha sözleşmesi, katılım bankalarında uygulanan bir yöntem olarak müşteri, banka ile satıcıdan oluşan üçlü tarafı kapsayan sözleşmedir (Alkış, 2018). Katılım bankasının ürünü alacak olan müşteriyi değerlendirmesi, vadeli olarak satış işlemlerini gerçekleştirilmesi gibi aşamalardan oluşan süreç ise Şekil 2.3'te gösterildiği şekilde gerçekleştirilir.

Şekil 2.3: Murabaha mekanizmasının işleyişi

Kaynak: Alkış (2018)

Şekildeki örnek üzerinde de incelendiği gibi, faizsiz işlemlerin yapılmasında birtakım sözleşmeler geliştirilmektedir. Müşteriye sunulan işlem ve sözleşmeler, fon kullanma yöntemleri kapsamında belirlenmektedir. Bu yöntemlere ilişkin diğer bir sınıflandırma metotları ise şöyle yapılmaktadır (Kaya, 2010):

- Kurumsal finansman desteği: İşletmelerin ihtiyaç duydukları her çeşit emtia, işletme adına satıcıya ödenen gayrimenkul ve hizmet bedelinin karşılanmasını ve bunun sonucunda işletmenin borçlandırılmasını ifade etmektedir. Diğer bir ifadeyle işletme sermaye ihtiyacı karşılanmaktadır. Bu metotta alım-satımlara yönelik belgenin şube tarafından saklanması zorunluluk teşkil etmektedir. Dolayısıyla bu yöntem uygulanarak işletmelere üretim amaçlı yatırımlar için üçüncü kişilere ödemenin peşin yapılması,

işletmelere vadeli ödeme imkânının tanınması ile ödeme sorunu yaşamamaları planlanmıştır.

- Bireysel finansman desteği: Mal ya da hizmet bedellerinin araç, konut gibi bireysel ihtiyaçları karşılamak amacıyla sunulması, müşteri için satıcıya ödeme işlemlerinin gerçekleştirilmesi, karşılığında alıcının borçlandırılması ve vadeli şekilde ödeme imkânlarının yaratılması sağlanmaktadır.
- Finansal kiralama: Taşınır-taşınmaz malların finansal kiralama kanunu gereği katılım bankası tarafından temin edilmesi, kiraya verilmesi işlemleri yapılmaktadır. Yatırım bankalarında gerçekleştirildiği gibi katılım bankaları genel işlemleri herhangi bir şirket kurmaksızın gerçekleştirmektedir. Bu yöntemle uzun vadeli fon kullandırma işlemleri sunulmaktadır.
- Mal karşılığında vesaikin finanse edilmesi: Malı temsil eden vesaik, dış ticaret ve kambiyo mevzuatları dâhilinde yapılmaktadır. Bu vesaik karşılığında finansman sağlanmaktadır. Kurum ile fon kullanan arasında düzenlenen işlem ve süreçleri çerçevesinde süreç yönetilmektedir.
- Kâr-zarar ortaklık yaptırımı: Gerçek ve tüzel kişiler finansmana duydukları ihtiyaçları belirli bir faaliyet ya da belirli bir partide malın alım-satım işlemleri kapsamında doğacak kâr-zarar katılımıyla sağlamaktadır. Bu şekilde sözleşme kapsamı da kâr-zarar çerçevesinde akdedilmektedir. Sözleşme dâhilinde tarafların kâr ve zarar katılım paylarının açık bir şekilde gösterilmesi sağlanmaktadır.

Katılım bankacılığının fon kullandırma yönteminde uyguladığı metotlara ilişkin farklı sınıflandırmalar vardır. Söz konusu bu sınıflandırma amacıyla geliştirilen maddeler incelendiğinde, bireysel ya da kurumsal finansman desteği, katılım bankasının tercih edilmesinde önemli unsurlardır. Fonların ekonomiye kazandırılmasına, tasarruf sahiplerinin fonlarının güvenle saklanmasına, değerlendirilmesine yardımcı olunması, alternatif yatırım alanları kapsamında körfez fonlarının çekilmesine katkı sunmaktadır. Katılım bankalarının kurulma amaçları arasında bu husus, ekonomik gelişmelere etki edebilecek faktörlerden biri olup fonları değerlendirmede çeşitli yöntemlerden uygun olanlarının sunulması önemlidir (Türkiye Katılım Bankaları Birliği, 2022).

2.5. Katılım Bankacılığının Finans Sisteminde Yeri ve Önemi

Katılım bankaları, geleneksel bankacılıklarla kıyaslandığında, daha kısa bir geçmişe sahiptir. Katılım bankaları, Türk bankacılık sistemlerinde son yıllarda hızlı bir gelişme göstermiştir. Sermayenin küreselleşmesiyle birlikte sermaye noksanlıkları yaşayan kalkınmakta olan ülkelere yeni kaynak sunulmaktadır. Diğer yandan faiz hassasiyeti dâhilinde ekonomiye kazandırılmamış atıl formların, reel ekonomiye kazandırılması sağlanmaktadır (Sümer & Onan, 2015). Finans sistemi açısından katılım bankacılığı, fon toplarken, faiz gelirleri yerine kâr ve zarara ortak olma temeline bağlı fon kullanma temeline dayanmaktadır. Böylece finansal işlemlerini faizsiz gerçekleştirmede hem kurumlara hem de bireylere kolaylık sunmaktadır. Ekonomik faaliyetlerin yerine getirilmesinde, ticarete, yatırımda ve üretim süreçlerinde İslami usuller doğrultusunda finansman sağlayan ve bu faaliyetlerle oluşan kâr-zararı fon sahipleriyle paylaşan bankacılık sistemidir. Bu doğrultuda faizsiz bankacılığın finansal işlem özelliklerine ilişkin kapsamı ve ilkeleri, finans sistemindeki varlıklarını şu unsurlar çerçevesinde gerçekleştirmektedir (Esen, 2019):

- Faiz yasağı: Finansal işlemlerde mevduat toplama ve kullanma süreci faizsiz şekilde yapılmaktadır.
- Meşruiyet ilkesi: Faizsiz bankalar fon kullandırma işlemlerini yaparken banka işlemleri kapsamında fon toplamanın meşru olup olmadığını araştırır, müşteri finans işlemlerini İslami kurallar çerçevesinde karşılar ve güven kazanmaya odaklanır.
- İşlemlerde belirlilik ilkesi: Ticarete konu olanın özellikleri, miktarları, fiyatı belirlenmeyen malları gibi birçok unsura yönelik işlemlerin gerçekleştirilmesi yasaktır.
- Doğruluk ilkesi: Finans işlemlerinin yapılmasında İslami kurallara riayet eden kesimin istekleri karşılanmaktadır. Bu doğrultuda olmayan şeyin varmış gibi gösterilmesi, haksız kazanç elde edilmesi, yanlış haber verilmesi, gerçekte var olmayan söylemlere yer verilmesi gibi faktörlere dikkat edilmektedir.

Maddeler halinde sıralanan unsurlar, katılım bankacılığının temel ilkeleri arasında yer almakta ve spekülatif işlemlerin yapılması ya da müşteri güveninin sarsılması

gibi durumların yaşanması önlenmektedir. Finans işlemlerinde faizin yasaklanması kadar işlem süreçlerinin de genel kapsamı, katılım bankacılığının yeri ve önemi çerçevesinde dikkate alınan unsurlardır. Diğer yandan katılım bankacılığında söz konusu ilkeler, yatırım kararlarının alınmasına etki edebilecek konular olup güven faktörünün oluşması bağlamında önemli bir unsurdur.

2.6. Katılım Bankacılığında Yaşanan Temel Sorunlar

Geleneksel bankacılık ile katılım bankacılığının birtakım farklılıklara sahip olduğu bilinmektedir. Geleneksel bankaların para üzerinden faiz kazanma çalışmaları vardır. Katılım bankalarında ise kâr-zarar işlemleri temel alınmaktadır. Bu bankacılık şekline olan yaklaşımda ilk tedirginlik, kâr-zarar oranları çerçevesinde yaşanmaktadır. Buna göre vade sonunda elde edilen kâr-zarar bilgisi de net değildir (Şireci, 2022). Bu durum ise, katılım bankacılığında işlemleri gerçekleştirecek kişilerin genel özellikleri bilerek bu bankacılığa odaklanmasına kapı aralamaktadır. Katılım bankacılığında yaşanan temel sorunlar ise şu konular çerçevesinde açıklanmaktadır (Keleş, 2020):

- Yapısal sorunlar: Uzman eksikliğinden kaynaklanan bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Uzmanların genel olarak dini veya ekonomi alanında yetişmiş kişilerden oluştuğu bilinmektedir. Uzman ihtiyacı da bu kapsamda artıyor ve her alanda kendisini yetiştirmiş kişilere duyulan ihtiyaç büyümektedir. Bunun yanı sıra yapısal sorunlar, piyasa şartlarına, banka temelli durumlara göre de yaşanmaktadır. Yeterli bilişim çalışmasının olup olmadığı, denetim yeterliliği gibi konular piyasa şartlarını ifade etmekle birlikte, bankadaki personele bağlı sorunlar, eğitimsel düzeyde incelenebilecek diğer konular arasında yer almaktadır. Fırsatların analiz edilmesi, değerlendirmelerin yapılması gibi bazı konular, bankadan kaynaklanan problemleri azaltmada etkili stratejilerden biri olabilmektedir.
- Algı sorunları: Geleneksel bankacılık sistemleriyle benzerlik taşıdığına yönelik algı sorunları, katılım bankacılığına olan yönelimi azaltmaktadır. Burada algı problemine bir örnek, katılım bankacılığında murabaha temeline dayalı finans işlemlerinin faizli bankaların faizli mevduata dayalı krediyle benzerlik taşıması verilebilmektedir. Bu durumda ise faizli bankayı seçme

davranışı, geleneksel bankacılığa yönelimi artırmakta ve katılım bankaları için oluşan algıyı da olumsuz etkilemektedir.

- Uygulama sorunları: Cari hesap ile kredili mevduat hesabı ve değişebilen faiz uygulamalarında geleneksel bankaların işlemleri, katılım bankalarının standart işlem yapmasında bir dezavantaj olarak yorumlanmaktadır. Katılım bankaları, fon toplama ve kullanma açısından faturasız faaliyetleri fonlama sorunlarını yaşamaktadır. Böyle bir durumda, kayıt dışı ekonomik faaliyetlerle elde edilen gelirleri kayıt altına almada bir çıkmaz yaşamaktadır. Böyle bir durumda ise devletin, katılım bankalarının kayıt dışı faaliyetlerle mücadelesini desteklemek için farklı imkânlar sunması önemlidir. Uygulama sorunları çeşitli konular için incelenmektedir. Örneğin likit/nakit yönetim sorunları, nakit akışının sevinde, kolaylaştırılmasında dikkate alınması gereken temel konulardandır. Katılım bankaları böyle bir durumda ya refikleriyle ya da diğer mevduat hesaplarla şüpheli işlemlerin yapıldığı veya garar içerebilen muamelelerde işlemlerin yürütülebildiği uygulamaları çevrelemektedir. Bunun yanında bir diğer sorun, tüketici kredisi benzeri uygulamalara yer verilmesidir. Teverruk veya mülkiyet netleşmemiş olan alanlarda yapılan işlemler, bedelli askerlik, hac-umre finansı gibi uygulamalardır. Bu uygulamaların da tam olarak ifade edilememesi sorun oluşturmaktadır. Aynı şekilde kâr marjı oluşturularak yapılan işlemleri ifade eden mark-up sistemler de tartışmalı konulardan biridir. Ortalama değişken bir maliyete belirli bir oranda kârın eklenmesiyle oluşturulan sistem, genel olarak sabit fiyatlı piyasalar için tercih edilmektedir. Ancak bu konu da katılım banka sistemlerine tartışmalı yaklaşılmasına neden olmaktadır.
- Yasal sorunlar: Hukuki ölçekte katılım bankalarının faizsiz işlemlere ilişkin beyanları, sözleşme kapsamında açık bir şekilde netlik taşımamaktadır. Bu ise katılım bankalarının özel bir kanun olmamasından kaynaklanan sorunlar olarak görülmekle birlikte diğer bankalardaki uygulamaların da şart koşulmasından kaynaklanan bir soruna ortam hazırlamaktadır. Son dönemlerde yasal çalışma ve uygulamaların artırılmasının ise birçok açıdan katkı sunabileceğine yönelik gelişmeleri çevrelediği belirtilmektedir. Bunun yanında yasal sorunların önüne geçmek amacıyla milletlerarası para-banka politikalarında sıkı tedbirleri alma ve uygulama işlemi, başka ülkelerde olan

finans kuruluşlarını ya da şubelerini açmada zorlukların yaşanmasıyla açıklanmaktadır. Dolayısıyla yasal sorunlar, katılım bankalarının önünü açmada ve desteklemede etkili olabilecek metotları çevrelemelidir.

2.7. Katılım Bankacılığının Gelecek Dönemlerde Potansiyeli

Finansal sistemlerde katılım bankacılığının yeri ve önemi her geçen gün biraz daha artmaktadır. Burada etkili olan faktörler arasında ise finansal sistemlerin geliştirilmesi, hizmet sunumlarının artırılması, işlem süreçlerinin iyileştirilmesi, ürün kalitesinin artış göstermesi gibi konular yer almaktadır. Dolayısıyla doğrudan ve dolaylı yönüyle işlem süreçleri temelinde kullanılması, faizsiz finans sistemlerinin kullanımını geliştirmeye dayalı açıklanmaktadır. Katılım bankalarının rolü, İslami bankacılık kurallarının faiz olmadan işlemleri yapmaya yönelik ele alınmasıyla başlamaktadır. Dolayısıyla katılım bankalarının devamlılığının temelinde, İslami kurallardan taviz vermeden bu işlemleri yapmaya devam etmesi perspektifi bulunmaktadır (Çelik, 2015). Faizsiz bankacılık ve finansal ürünlerin tercih edilmesi, gün geçtikçe büyüyen bir pazar haline gelmiştir. Bu durum ise İslami bankacılığın büyümesinde 1980 sonrasında etkili olan gelişmelerin önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir (Salihoğlu, 2022). Katılım bankacılığının gelişme potansiyelinde özellikle ekonomik temelde etkileri önemli bir faktördür. Bu ise geleneksel bankaların fon toplama ve kullandırma yöntemlerini tercih etmeyenlerin katılım bankalarını faizsiz işlemlerden dolayı tercih etmesine dayanan bir gelişmedir. Ekonomik büyümeye katkı, kendi hukuki zemininin sağlanmasına ve olumlu bir etkiyi yakalamaya ilişkin yaşanmaktadır (Okan, 2021). Bu gibi konular çerçevesinde gelecek temelli gelişmelerin etkisiyle katılım bankaları için şu konular önemli birer faktörler olarak açıklanmıştır (Çelik, 2015):

- Müslüman ülkelerde gelişme gösteren üretim fazlalığı, ticari mal üretimleriyle gerçekleştirilmektedir. Finansal araçlar kanalıyla işlemlerin yapılmasında ise katılım bankalarının etkisi fazladır.
- Hizmette kaliteyi artırmak ve finansal seçenekleri geliştirmek, katılım bankası açısından yatırımcılar ile tasarruf sahipleri için alternatif oluşturmaktadır.

- Müslüman ülkelerde yaşanan siyasi gelişmeler, İslami finans bankacılığının da gelişmesinde potansiyel bir öneme sahiptir.
- Konvansiyonel bankaların katılım bankacılık modelinde bölümler açmasının Londra, Lüksemburg gibi ülkelerdeki örnekleri, İslami finans işlemlerine hız vermede etkili olmuştur. Taleplere verilen cevaplar arttıkça, katılım bankaları da gün geçtikçe gelişme kazanmaktadır.

Katılım bankacılığının faizsiz finans yapısı, risk paylaşım esasına dayanmaktadır. Bu, sistemin güçlü kılınmasına ve finansal krizlerde dayanıklılığı artırmaktadır. Faizsiz bankacılık anlayışının avantajları arasında küresel piyasalarda yaşanan değişimlerden etkilenme oranının az olması gelmektedir. Olumsuz gelişmelerin azlığına ilişkin örnek, 2008 küresel finans krizi sonrasında yaşanan durumlara ilişkin verilebilir. Faizsiz finans işlemleri, finansmanın reel bir varlığa dayalı olarak gerçekleştirilmesi ve sistem dayanıklılığının teminat altına alınması, küresel krizlerden az etkilenmesine ortam hazırlar. Faizsiz finansın olumsuz gelişmelere maruz kalmaması, gelişiminin sağlıklı şekilde devam etmesini sağlamaktadır. Dolayısıyla gelecek dönemlerde de katılım bankasının üstün bir potansiyel göstermesi beklenmektedir. 2015-2020 döneminde yıllık %11-12 düzeyinde büyüme ile 2,6 trilyon ABD dolarına ulaşması beklenmekte ve bunun da katılım bankacılığında itici güç olacağı düşünülmektedir (Katılım Bankaları, 2015). Faizsiz finansal kuruluşlarda artış olacağı düşünülmekle birlikte buradaki itici gücün küresel krizlerden etkilenme düzeyinin az olması etkili bir faktör konumundadır. Gelecek dönemlerdeki potansiyelinin artış göstermesinde bu konunun önemi ise, yatırım kararlarının alınmasında etkili olabileceğine yönelik değerlendirme kazanabilir.

3. DAVRANIŞSAL FİNANS KAVRAMI VE YATIRIM KARARLARI ÜZERİNDE ETKİSİ

3.1. Finans Kavramı ve Teorilerinin İncelenmesi

Finans, parasal hareketleri değerlendirme, gerekli fonları uygun koşullarda sunma ve kullanım etkinliğini artırma temelli bir kavram özelliğine sahiptir. Finans yöneticileri, parasal hareketleri kaydetmekte ve bunları raporlayarak karar vericilerle bilgi akışını sağlamaktadır. Küresel ekonomik sistemde yaşanan gelişme doğrultusunda ise finans kavramı, kurumsal finans kavramının finans işleyişinde değişen bir rolü olmaktadır. Bu durum küresel finansal yönetimin de zaman içerisinde geliştirilmesine dayanan bir anlayışı temsil etmektedir (Poyraz, 2005). Burada finans teorileri, finansal sistem ve yönetimlerde zamanla yaşanan gelişmeleri karşımıza çıkarmaktadır. Bunlar ise; statik dengeleme, temsil maliyeti ile finansal hiyerarşidir. Finans teorilerinin zamanla işlev kazanması, yaşanan gelişmelerle açıklanmaktadır. Klasik finans teorileriyle başlayan ve davranışsal finans teorileriyle günümüze ulaşan finans kavramı, finansal teorilerin oluşturulmasında daha gerçekçi bir yaklaşımı karşımıza çıkarmaktadır. Klasik finans teorilerine karşı görüşlerin de zaman içerisinde gelişmesi, yine yaşanan gelişmelerin bir sonucu ve kapsamıdır (Türkmen Müldür, 2019). Örneğin geleneksel finans sistemi kapsamı, beklenen fayda ve rasyonel tercih şeklinde iki ayrı varsayımla incelenmiştir. Bu varsayımların ise gerçekçilik açısından değerlendirmesi yapıldığında, istenen ölçü ve nitelikte olmadığı vurgulanmaktadır. Davranış finans alanının temelini oluşturan gelişmeler ise beklenen fayda teorisiyle açıklanmaktadır. Bu teoriye göre bireyin tam rasyonel hareket edemediği, kayıplara, kazançtan daha çok anlam yüklemesine göre yatırım kararını almasıyla açıklanmaktadır (Tekin, 2016). Bu teoriler özellikle finans kavramının bireyin genel beklentileri çerçevesinde değerlendirilmektedir. Bu nedenle finans teorilerinde bireyin beklentisi ile yatırım kararları arasında kurulan ilişki, klasik finans teorileriyle başlamıştır. Davranışçı finans teorileriyle devam eden gelişmelerin ise birçok konuyla bağlantılı olabileceği belirtilebilmektedir.

3.1.1. Statik dengeleme

Dengeleme teorisi, birbirleriyle bağlantılı olan teoriler grubunu ifade etmektedir. Bu teorilerin tamamında finansal işlemlerin yapılma süreci, alternatif kaldıraçları planlar doğrultusunda değerlendirir, maliyet-fayda analizi yapmaktadır. Dengeleme teorileri arasında bulunan statik dengeleme modeli, statik model çerçevesinde kaldıraç finans bağlamında değerlendirmektedir. Burada finansal kaldıraç derecesi ne oranda yüksek ise alacaklılara karşı olan yükümlülüklerin karşılanması o denli zor olmaktadır. Bu ise finansal durumun zayıfladığını göstermektedir. Dolayısıyla böyle bir finans yapısında finansal sıkıntının yaşanma durumu da o nispette fazla olmaktadır (Yiğit, 2015). Statik dengelemeyle birlikte hedeflenen unsur, finansal işlemlerin belirli bir dengede yapılması için kaldıraç görevini üstlenen unsurların geliştirilmesini amaçlamaktadır. Dengeleme işlemlerinde finansal sorunların yaşanmasına neden olabilecek bütün faktörler, kâr-zarar odaklı incelenmektedir. Meydana gelebilecek finansal sorunların en az düzeyde tutulmasında söz konusu faktörler, statik dengelemeyle birlikte sağlanmaktadır. Optimum dengenin yakalanmasına ilişkin zorluklar, statik dengeleme amacıyla mı yoksa belirli bir sıranın takip edilerek mi işlem sürecinin yapıldığını değerlendirmede önemlidir. Bu bağlamda statik dengeleme kapsamında bankalar için finansal hiyerarşinin de önemli bir unsur olabileceği, statik dengeleme kapsamında incelenmektedir (Yıldız, Yalama & Sevil, 2009; Yiğit, 2015).

3.1.2. Temsil maliyeti

Sermaye yapısı kapsamında temsil teorisi, çeşitlendirmeye bu sermaye ilişkisini, borç verenleri, hissedarları ve yöneticileri dâhilinde değerlendirmektedir. Burada yönetici, özel yetenekleri çeşitlendirmeye ve uyumlu kılmaya odaklanmaktadır. Temsil maliyeti kapsamında bu çeşitlendirmeler yapılırken bu maliyetlerin yükselme durumlarına da yakından bakılmalıdır. Risk durumuna bağlı temsil maliyetlerinin belirlenmesi ise, işin kapasitesi ve kapsamı çerçevesinde incelenmektedir. Finansal performansı artırmak ve devam ettirmek için temsil maliyetlerinin kullanılabilmesi kaynakların olması önemli bir detaydır. Temsil maliyetlerinin yöneticiler tarafından finansal işlemlerde kullanımı ise bu yönde geliştirilen faaliyetler temelinde incelenmektedir (Yücel, 2014). Temsil maliyetleri, finansal işlem süreçlerinde değerlendirilebilecek faaliyet çerçevesinde ele alındığında, izleme maliyetleri, tazmin

edici ve garanti sağlayıcı anlaşma maliyetleri, önlenemeyen kayıplar olarak kategorilendirilebilir. Burada sermaye ve borç temsil maliyetlerine göre finans işlemlerinin yapılmasına değinilmektedir. Böylece firmanın risk durumlarında yaşayacağı sorunların azaltılmasında temsil maliyetlerinin nelerden oluşabileceğinin önceden kestirilmesi gerekmektedir (Söylemez, 2007). Ayrıca temsil sorunu, finans sahipleri ile finanstan yararlananlar arasında çıkar çatışmalarını yaşama sorunlarıyla gelişmektedir. Meydana gelen problemlerde ise maliyet kaynaklarının ve nedenlerinin detaylandırılması, temsil sorunlarının ya da maliyetlerinin belirlenmesi bağlamında önemlidir (Şahin & Başaran, 2018). Temsil maliyeti, finansal işlemlerde bu sorunların yaşanmasında temel kaynakların bilinmesi ve sorumlulukların da bu kapsamda alınması kapsamlı gösterilebilecek teorilerden biridir.

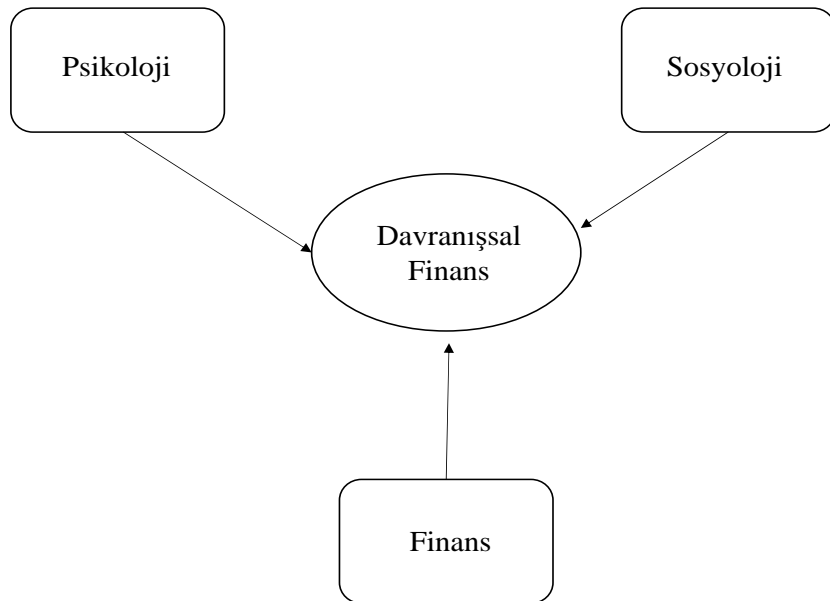
3.1.3. Finansal hiyerarşi

Finansal hiyerarşi teorisi, optimal sermaye yapısının oluşturulmasını dengelemek için geliştirilmiştir. Bu amaçla sermaye yapı bileşenlerinin bilinmesini ve optimal sermaye yapısının oluşturulmasını hedefleyen hiyerarşik düzenin oluşturulması gerekmektedir. 1984 yılında ortaya atılan bu teorinin mantığı, finansal işlemlerin gerçekleştirilmesini sağlamak için ilk olarak oto finansmanı, daha sonra borçlanmayı ve en son olarak da hisse senedi ihraçlarına başvurmanın öneminden bahsetmektedir. Optimal düzeyde borç/öz kaynak oranı, kaynak oranına bağlı olarak yatırım harcamalarının da değişim göstereceğini ifade etmektedir. Dolayısıyla finansal hiyerarşinin kapsamı, yatırımda temel girdi ve çıktılar neler olabileceğini belirlemeyi amaçlamaktadır (Burucu & Öndeş, 2015). Yatırımcıların finansal hiyerarşiyi takip etmesi zorunlu olabilmektedir. Bu durum özellikle de risk faktörleri devreye girdiğinde daha etkili bir unsur haline gelmektedir. Örnek üzerinden belirtildiğinde, yatırımla birlikte hisse senetlerinin takip edilmesi, hisse çıkarma ya da azaltma işlemlerinin ne zaman yapılacağını bilmeyi gerektirmektedir. Bu ise borçlanma ya da değer kazanma gibi finansal işlemlerin bir mantık çerçevesinde olmasını, dolayısıyla finansal hiyerarşiyi önemli kılmaktadır (Gülşen & Ülkütaş, 2012). Finansal hiyerarşi teorisinin temelini açıklayan çalışmalar, sermaye yapısına yönelik bir teori olduğunu vurgulamaktadır. Bu ise sermaye yapısını nasıl seçtiğini gösteren bir hiyerarşiden bahsetmektedir. Sermaye yapısında belirleyici olan konular, özelde finansal işlemlerdeki riskleri azaltmada etkin olmakta ve firmayı korumaktadır (Bank, 2016). Bu kapsamda yapılan değerlendirmeler, finansal

hiyerarşi çerçevesinde gerçekleştirilen işlemleri optimal düzeyde işlem yapma basamakları olarak görmeye etki göstermektedir.

3.2. Davranışsal Finansın Tanımı ve Kapsamı

Finansın gelişme sürecinde 1960 öncesi için hakim olan bir paradigmanın olmadığı bilinmektedir. 1960 ve 1970’li yıllarda yaşanan gelişmeler, finans konusunda da etkin adımların atılmasına ortam hazırlamıştır. Bu dönemlerle birlikte en önemli gelişmeler arasında psikolojik temelli yaklaşımların öne çıkmasıdır. Finans piyasalarının işleyişi ve 1990’ların sonuyla 2000’li yıllarda yaşanan finansal krizler, atılan adımların ne tür bir eksen doğrultusunda şekillendiğini önemli kılmıştır. Bilişsel psikoloji ve ekonomi, davranışsal finansla birlikte ortaya çıkmış, bireylerin aldıkları kararların yanlış ya da doğru olarak değerlendirilmesine ortam hazırlamıştır. Bireylerin yanlış kararlar alması durumunda finansal açıdan ciddi kayıpların olabileceği üzerinde durulduğunda, şirket özelinde davranışsal yaklaşımların neler olabileceği değerlendirilmelidir. Buna göre problem çözme, zihinsel süreçleri inceleme gibi konular, bilişsel psikolojinin yarattığı etkilerden oluşmaktadır (Aren, 2018). Dolayısıyla davranışsal finans, alınan kararların üzerinde bilişsel faktörlerin de önemli olduğunu göstermektedir. Psikolojik etkenler de bu konuda önemli bir unsurdur. Genel olarak davranışsal finansın kapsamı ise Şekil 3.1’de genel olarak gösterildiği şekilde açıklanabilir.

Şekil 3.1: Davranışsal Finansla İlişkili Disiplinler

Kaynak: Ertan (2007)

Davranışsal finans kavram ve kapsamı, bilgisel piyasa etkinliğinden farklı olarak piyasada yer alanların tam rasyonel olmayan davranışlarını açıklamak için kullanılmaktadır. Rasyonel karar vericilerin yanı sıra, irrasyonel yaklaşımın da benimsendiği vurgulanmaktadır. Burada sınırlı olan rasyonellik yaklaşımının etkisini gösterdiği kabul edilmektedir (Tufan & Sarıççek, 2013). İnsanların rasyonel davranmasına ilişkin beklentilere olan inancın yitirilmesinin de davranışsal finansın oluşmasında etkili olduğu söylenebilir. Yatırımcı fayda teorisini temel alarak rasyonel yaklaşımda bulunmakla birlikte, bireyin güvenini azaltan gelişmeler meydana geldiğinde, 1990'lı yılların etki ve sonuçları davranışsal finansın oluşmasında temel unsurlardır (Ertan, 2007). Bu çerçevede zamanla yaşanan gelişmelerle birlikte davranışsal finansın oluştuğu söylenebilir. Davranışsal finansın şekilde görüldüğü üzere psikolojiyle doğrudan ilişkili olması ise birçok parametrenin etkili olabileceği sonuçlarını karşımıza çıkarmaktadır.

3.2.1. Davranışsal finansın ortaya çıkış süreci

Davranışsal finansın 1960'lardan sonra gelişen bir teori olduğu düşünülmeyle birlikte bunun temellerinin 1950'lere dayandığı da söylenebilir. İnsan psikolojisinin finansal karar alma sürecine etkisi, rasyonelliğin bu yönde etkili olan tek bir faktör olmadığını göstermektedir. Böylece yalnızca kâr güdüsüyle hareket edilmeyip başka güdülerin de bu konuda etkili olabileceği görülmektedir. Burada davranışsal finansın gelişmesinde Adam Smith tarafından 1776'da yazılan "Ulusların Zenginliği" kitabıyla ilk temellerin atıldığı söylenebilir. Bu kitapta ekonomik davranışların temelinde bencilliğin olduğu veya kişisel çıkarlardan etkilendiği ileri sürülmüştür. Bununla birlikte insanların finans karar almalarındaki ilk temellerin bu süreçle birlikte başladığı, daha sonra ise neo-klasik dönemle birlikte ekonomi ile iktisadın aralarının açılmasının da burada öncelikli bir faktör olduğu kabul edilebilir. 20. yüzyılın ortasına kadar psikoloji ile ekonominin birbirinden ayrılmasına neden olabilecek süreçlerdir (Türkmen Müldür, 2019). Davranışsal finansın gelişmesi ve etkisi, sadece beklenen faydanın değil, bu faydanın insan üzerindeki etkisi odaklı bir durum olarak da değerlendirilmesine kapı aralamıştır. Beklenti teorisinin de davranışsal finansın oluşmasında etkili olduğu ifade edilebilir. Bunun yanı sıra Pailer (2021) çalışmasında, beklenti teorisinin 1980'lerde bu yönde yapılan araştırmalarla birlikte geliştiği ve davranışsal finans üzerinde etkisinin olduğu görülmektedir. Dolayısıyla finansal işlemlerde bireyi etkileyen ilk unsurların beklenti teorisi ve

Adam Smith çalışmalarıyla birlikte başladığı göstermektedir. 1950’li yıllar ise yine davranış ve ekonomi arasındaki ilişkinin bozulmaya başladığı, 1970’lerde geleneksel finans teorilerinin de etkili olabilecek tek faktör olamayacağı görülmüştür. Yaşanan finansal krizler ve beklenen fayda etkilerinin de bunda önemli birer detaylar olduğu söylenebilir.

3.2.2. Davranışsal finansın amacı ve önemi

Davranışsal finans, davranışsal-bilişsel psikolojinin geleneksel ekonomiyle birleşimi sonucunda oluşmuştur. İnsan psikolojisinin finansal kararları alma sırasında düşünce ve davranışlardan nasıl etkilendiğini açıklamak için davranışsal finans önemli unsur olarak görülmektedir. Psikoloji ve sosyoloji gibi davranışsal bilimlerden etkilenen bu finans şeklinde, finansal piyasaların daha detaylı araştırılması ve iştirakçilerin de asıl amaçlarının neler olduğunun bilinmesi gerekmektedir. Dolayısıyla iştirakçiler, yapılan finansal işlemlerdeki bütün nedenlerin ve sonuçların durumunu değerlendirmeye özen göstermektedir (Bayar, 2012). Davranışsal finansın önemi ve amacı ise, bunun sadece yatırım yapacak kişiyle sınırlı olmadığını, şirketlerin, bankaların da bu yönde finansal süreçteki amaçlarının neler olduğunu belirlemeyi gerektirmiştir. Beklenen fayda, aynı şekilde üzerinde durulabilecek diğer konu olarak davranışsal finansı önemli kılmıştır. Sözer Oran (2008) çalışmasında 1980’li yıllardan sonra davranışçı finans sorgusunun daha çok arttığı belirtilmiştir. Burada ise karşıt görüşlerin yanı sıra tarafların varlığının olduğu bilinmektedir. Bireylerin psikoloji ve davranış boyutu arasında kurulan ilişki, davranışsal finansın önemini şirketler, pek çok ekonomik faaliyet ve finans piyasaları üzerinde göstermektedir. Bu açıdan davranışsal finansın önemini vurgulayan unsurlar birçok konu özelinde incelenebilmektedir. Türkmen Müldür (2018) çalışmasında ise davranışsal finansın amacı, psikoloji ve finans bilimlerini bir araya getiren birçok konudan oluşmasına yönelik ele alınmaktadır. Bu konu ise birçok disiplinleri etkileyen, finans konusunda farklı etkenlerin de devreye girdiğini gösteren bir durumdur.

3.3. Davranışsal Finans Modelleri

Araştırmacıların tarihsel süreçte davranışsal finans şeklinin gelişimine bağlı olarak üzerinde durduğu konular, birçok tartışmanın yaşanmasına ortam hazırlamıştır. Bu ise davranışsal finansın psikolojik ve bilişsel unsurlarla nelerden etkilendiğini

açıklamada birçok faktörü etkili kılmaktadır. Araştırma kapsamında incelenen bu modeller ise genel olarak şöyle sıralanabilir:

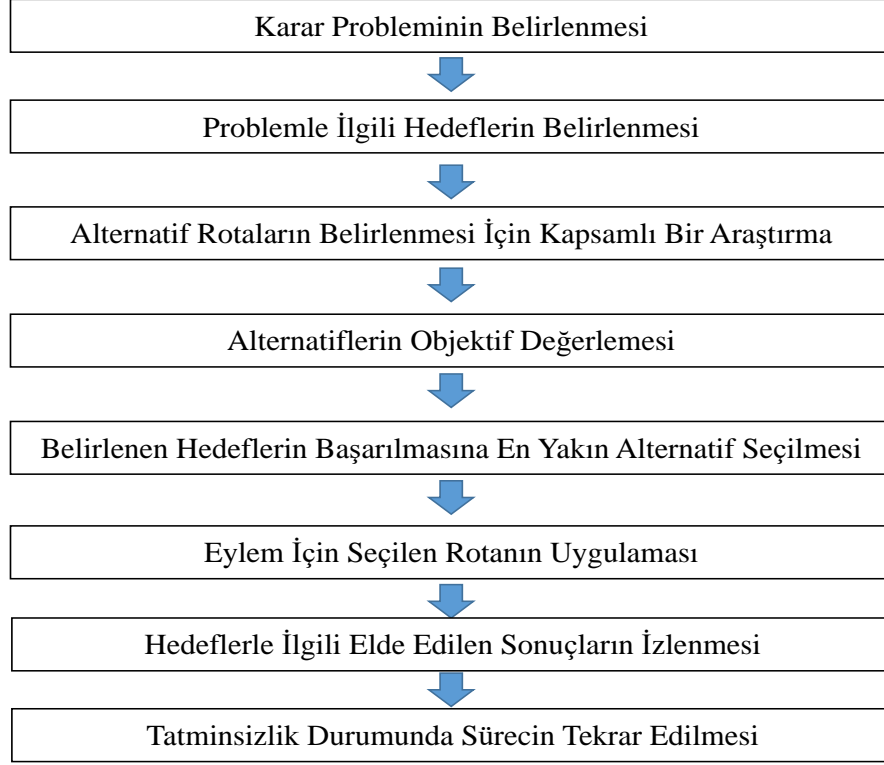
- Beklenen fayda teorisi,
- Beklenti teorisi,
- Bilişsel kökenli yargılar,
- Zihinsel yanılgılar.

3.3.1. Beklenen fayda teorisi

Beklenen fayda, geleneksel finans yaklaşımlarında öne çıkan varsayımlardan biridir. Bununla birlikte rasyonel olma ölçütleri de aynı şekilde geleneksel finans yaklaşımları kapsamındaki varsayımlar arasında incelenmektedir. Gerçekçilik ölçütleri açısından bu varsayımlar eleştirilmektedir. Ancak beklenen fayda teorisinin, davranışsal finans alanının temeli olduğu kabul edilmektedir. Bu teori kapsamında ise bireylerin rasyonel şekilde hareket edemedikleri, kayıp yaşadıkları bilinmektedir. Ayrıca kazançlardan daha çok anlam yüklendiği de bilinmektedir. Çünkü bireyler, duygusal ve davranışsal kalıp doğrultusunda karar verme süreçlerine dâhildir. Böyle bir ortamda ise finansal karar verme süreçleri, kullanılan akıl yürütme konularında daha gerçekçi olmanın bir temeli olarak kabul edilmektedir (Tekin, 2016). Burada ise temelde rasyonel karar verme süreci oluşturulur. Bu süreç ise Şekil 3.2’de gösterilen sıralama doğrultusunda yapılmaktadır.

Özellikle finans piyasalarının belirli varsayıma dayanmasının etki ve sonucu fazladır. Yatırımcılar belirsizlik durumunda nasıl karar alabileceklerini gösteren bir model oluşturmaktadır. Ancak bu husus, ekonomik aktörlerin maksimum faydayı sağlayacağı şekilde hazırlanmaktadır. Beklenen faydanın en üst düzeyde olmasını amaçlayacak çalışmalar yapan ekonomik aktörler, belirsiz durumları değerlendirir. Ancak rasyonel karar verme sürecinde bu durum göz ardı edilmektedir (Bülbül, 2008). Örneğin şekilde gösterilen karar verme aşamalarına ilişkin rasyonel faktörler, sadece belirli olan faktörlerle bunu gerçekleştirmeye dayanmaktadır. Ancak beklenen fayda teorisinde bu unsurlar dışına çıkmaktadır ve rasyonel faktörler, davranışsal finans faktörleri devreye girdiği için değişmektedir. Polat (2019) çalışmasında beklenen fayda teorisi, bireylerin risk altında olmaları halinde aldıkları kararlar şeklinde açıklanmıştır. Bu teori temelde, bireylerin elde ettikleri sonuçları, net varlıklar dışında sapma üzerinden hesapladıkları işlemler olarak göstermektedir.

Örneğin bireyler kazanç ile hesapladıkları kaybı daha önemli görebilmektedir. Böyle bir durumda beklenen fayda teorisi, davranışsal finans yaklaşımında bireyin psikolojik ve bilişsel etkilerinin fazla olduğu teori özelliğini göstermektedir.

Şekil 3.2: Rasyonel Karar Verme Süreci

Kaynak: Tekin (2016)

3.3.2. Beklenti teorisi

Geleneksel yaklaşım modelinde bireyler için geliştirilen yorumlar, ekonomik anlamda bireyin sadece statik beklentilere sahip olduğu yönündeki basitleştirici varsayım içinde açıklanmaktadır. 1970’lerde bu durum detaylı planlarla birlikte geliştirilmiş ve bireyin karar verme sürecindeki alternatifler belirgin şekilde ifade edilerek artırılmıştır. Ancak zaman içinde yaşanan krizler ve risklerin artması sonucunda oluşan bu tür modeller, ekonomik anlamda beklentilerin de devreye girdiğini göstermektedir. Faiz, enflasyon, vade yapısı, otonom tüketim, pasif tüketim gibi birçok faktör, beklenti teorisiyle ilgili gelişmelerdir (Polat, 2019). Bunun yanında beklenti teorisini değerlendirme sürecini oluşturan unsurlar, tercih sırasında karar verme işlemlerinin önemli olduğu unsurları kapsamaktadır. Değerlendirme aşamasında değer-ağırlıklı olasılık fonksiyonları, birey açısından kayıp-kazanç

3.3.3. Bilişsel kökenli yanılgılar

Psikolojik kökenli yargılar arasında yatırımcı davranışını etkileyen bilişsel faktörler, çeşitli faktörlerle ele alınmaktadır. Bilişsel hatalar, tahmin ve tavsiyelerde sapmaların yaşanmasına neden olabilmektedir. Geliştirilen görüşlere bağlı olarak bireyin finansal davranışı değişmektedir. Birey aşırı tepki ve beklentiye girebilmektedir. Analistlerin genel görüşlerine bağlı olarak yaşanabilecek yanılgılar, karar verme süreciyle birlikte ciddi bir risk taşımaktadır (Tufan & Sarıççek, 2013). Bu kapsamda bireylerin bilişsel kökenli yanılgıları arasında şunlar yer almaktadır (Otluoğlu, 2009):

- Yanlı atfetme eğilimi,
- Doğrulama eğilimi,
- Geri görüş eğilimi,
- Bilişsel çelişki eğilimi,
- Hâkimiyet yanılgısı eğilimi,
- Muhafazakârlık eğilimi,
- Belirsizlikten kaçınma eğilimi,
- Sonralık eğilimi,
- Çerçeveleme eğilimi.

İnsanların kendi görüşlerine diğer insanların görüşlerinden daha çok değer vermesiyle birlikte bilişsel kökenli yanılgılara düştüğü bilinmektedir. Ayrıca analist görüşlerine çok güvenmekten doğan hatalar da yaşanabilmektedir. Bu nedenle davranışsal finans yönünden bireylere göre değişkenlik göstermekle birlikte, kendi kararlarını daha çok almaya yöneldikleri de söylenebilir.

3.3.4. Zihinsel yanılgılar

Yatırımcılar, yatırım kararlarını alırken zihinsel yanılgılara düşebilmektedir. Bilişsel ön yargıların bir sonucu olarak zihinsel yanılgılar, bireyin belirsizlik hallerinde karar almak için uyguladığı modeldir (Akdeniz & Turan, 2021). Bunun ise en kestirme metot olması, önemli bir faktör şekliyle açıklanmaktadır. Rasyonel olmayan sonuçlar olarak da görülen zihinsel karar, demografik ve sosyoekonomik faktörlerin de bu çerçevede etkili olabileceğini bizlere göstermektedir. Yaşa, cinsiyete, medeni duruma göre bu kararlar, zihinsel yanılgıların oluşmasına ortam hazırlayacak faktörlere sahiptir. Burada yaşanan zihinsel yanılsama ise şu konular kapsamında meydana gelmektedir (Medetoğlu & Saldanlı, 2022):

- Pişman olmaktan kaçınma,
- Kaybetmekten kaçınma,
- Zihinsel muhasebe,
- Çerçeveleme etkisi,
- Kesinlik ve sözlerde kesin olma etkisi.

Zihinsel muhasebe, bireylerin finansal aktivitelerini organize etme sırasında ve hesap tutma aşamasında bilişsel operasyona başvurdukları muhasebeyi belirtmektedir. Buna göre zihinsel yanılgıların oluşmasına neden olabilecek bir faktör olarak muhasebenin akılcı olma durumu, yatırımların nerede, ne zaman ve nasıl yapılacağını belirlemeyle birlikte incelenmektedir. Bu ise birey deneyimleri, sonuçları algılamaları gibi faktörler kapsamında değerlendirilmektedir (Pailer, 2021). Zihinsel muhasebenin akılcı olması, zihinsel yanılgıların önlenmesi için gereklidir. Ancak burada finans piyasası hakkında bilgi sahibi olmanın önemi fazladır. Bunun yanı sıra yatırımcı, psikolojik faktörlerine bağlı kalarak bunu deneyimlemektedir. Davranışsal finans yönüyle zihinsel yanılgılar fazla oranda meydana gelebilmektedir.

3.4. Yatırım Psikolojisini Etkileyen Faktörler

Davranışsal finans alanında yatırım psikolojisi, birçok değişkenden etkilenmektedir. Bilişsel, sosyolojik, demografik, duygusal, kişisel özellikler gibi birçok değişkenin bu süreçte etkili bir faktör olduğu kabul edilmektedir. Yatırımcıların aldıkları kararlar risk faktörüne bağlı şekillenmektedir. Bunun yanı sıra içerisinde bulunulan durumlara göre değişebilmektedir. Yatırım araçlarına, finans piyasasına ve bireyin genel özelliklerine göre bu faktörler, yatırım psikolojisi çerçevesinde değerlendirilmektedir (Kahyaoğlu, 2011). Yatırım kararlarında psikolojik faktörler belirli gruplarda çeşitlendirilmektedir. Örneğin duyarlılık psikolojik ön yargı, davranışsal finans teorilerinde bulunmaktadır. Davranışsal finansın, bireyin sadece akılcı davranmadığını göstermesi, çevrelerine, hislerine göre de hareket etmelerine ortam hazırlamaktadır. Bu bağlamda duygusal yönler, bir karar alma sürecinde psikoloji ve ekonomi bilimlerinin de etkileşim halinde olduğunu göstermektedir (Akai & Kılıç, 2020). Yatırım psikolojisi, davranışsal finans yönüyle incelendiğinde birçok konuya bağlı olarak yatırımcıların farklı kararlar alması üzerinde etkilidir. Bunlar ise araştırma kapsamında genel olarak şu başlıklar dâhilinde ele alınabilir:

- Aşırı güven,
- Çıpalama,
- Cinsiyet,
- Akli muhasebeleştirme,
- Pişman olma,
- Temsililik hevristici,
- İnteraktif ilişkiler,

3.4.1. Aşırı güven

Yatırımcıların finansal piyasaya göre karar verme süreçleri, ekonomi ve psikoloji arasında bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Yatırımcıların finansal karar almaları sırasında rasyonellikten uzaklaşma oranları, psikolojik varsayımlara dayanarak kendi görüşlerine daha çok iltimas göstermesiyle birlikte meydana gelebilmektedir. Bireysel yatırımcı davranışlarında etkili faktörlerden biri olan aşırı güven faktörü de birçok değişkenle bağlantılı incelenebilmektedir. Örneğin demografik değişken, bireyin risk algısı, tecrübe, beklenen getiri, işlem hacmi gibi konular, aşırı güven psikolojisinin oluşmasını tetikleyen değişkenlerdir (Bodur, 2016). Aşırı güven duygusuna sahip olan bireyler, işlem hacimleri ile sıklıkları doğrultusunda finansal işlemleri artırmaktadır. Ancak portföy çeşitlendirme düzeylerinde azalma görülmektedir. Bunun yanı sıra bu tür kişiler, insanların bilgilerine aşırı güven duymaktadır. Bu ortamda ise risk düzeyi yanlış yorumlanmakta ve hatta yüksek riskler de alınabilmektedir (Kahyaoğlu, 2011). Aşırı güven eğilimi ile risk eğilimi arasındaki ilişki önemlidir. Buna göre kısmi bir etki yarattığı bilinmektedir. Bu ise kişiden kişiye değişebilecek bir durum olmakla birlikte aşırı güven eğilimi, insanların kendilerine fazla güvenmelerinden, kontrol yanılığında olmalarından, değerlendirmeleri sırasında olumlu tutum sergilemelerinden kaynaklı risk faktörü yaratmaktadır (Aydın ve Güneysu, 2022). Bireyin aşırı güven duygusu ve psikolojik faktör ilişkisi, davranışsal finans yöneliminde kişiye cesaret verici bir faktör olarak ifade edilebilir. Bu duygu, bireylerin kendi risk değerlendirmeleri ve kontrolleri bağlamında aşırı güven hissetmelerinde aracı bir konudur. Bu bağlamda aşırı güvenin etki ve sonuçları, bireyin yatırım performansında yüksek seviyede risk almasına neden olabilecek bir konu haline dönüşmektedir. Katılım bankalarında özellikle de güvenin sarsılmaması, ekonomik gelişmeler açısından önemli bir husustur.

3.4.2. Çıpalama

İnsanlar, öğrendikleri bilgileri günlük yaşamda kullanmakta ve değerlendirmektedir. Geçmiş dönemlerde öğrenilen bilgilerin gelecek dönemlerde kullanımı, finansal karar kapsamında da görülmektedir. Bu kararların alınmasında doğru etki bırakmasına ise çıpalama denilmektedir. Analistlerin görüşleri, yatırımcıların finansal karar almalarına etki göstermekte ve hedef fiyat beklentisi gibi konular, yatırım davranışlarını etkileyen faktörler haline getirmektedir. Ancak çıpalama etkisinin doğru bir sonuç yaratmasına ilişkin beklenti düşüktür. Burada duyulan her bilginin etkin araç olarak kullanılmaması gerekmektedir. Çıpalama da çoğunlukla olumsuz bir etki yaratmaktadır (Demirören, 2018). Çıpalama kavramı, düzeltme ve dayanak şeklinde de belirtilmektedir. Bireyler tahmin yürütürken belirlemiş oldukları referans noktasını temel alabilmektedir. Genel olarak geçmiş dönemler ve gözlemler etkili araçlardır. Çevreden kazanılan bilgiler de aynı şekilde tahmin üzerine geliştirilmektedir. Bu durumlar ise çıpalama tekniğinin bir referans noktası baz alınarak tahminlerin yürütülerek geliştirildiği bir durum olmasıyla açıklanmaktadır (Bayazıt Hayta, 2014). Referans noktasının temeli, finansal piyasada başarılı olmuş kişiler ya da analistler olabilmektedir. Varlığın satın alma fiyatı veya başka ilişkili konu için çıpalama tekniği, bireyin aldığı verim ve sonuç özelinde önemli bir risktir.

3.4.3. Cinsiyet faktörü

Davranışsal finans eğiliminde cinsiyet, bilişsel psikolojinin birçok faktöründe etkilidir. Örneğin aşırı güven seviyesine göre kadınların erkeklerden daha çok risk alabildiği ifade edilebilmektedir. Aynı şekilde kadınların aşırı güven bilişsel ön yargısından da daha az düzeyde etkilenebileceği söylenebilir. Yine bir başka faktör olan pişmanlık ise finansal piyasaları yorumlayarak hareket etmelerinde farklılıkların yaşanabileceğini göstermektedir (Kahyaoğlu, 2011). Demografik özelliklerden olan cinsiyet faktörünün genel olarak ise yapılan araştırmalar doğrultusunda finansal risk algısının daha yüksek olduğu bilinmektedir. Bununla birlikte erkek yatırımcıların kadın yatırımcılara oranla finansal piyasada gelecek beklentilerinin de fazla olduğu yine araştırmalarda üzerinde durulan bir konudur (Saraç & Kahyaoğlu, 2011). Cinsiyet, finansal risk algısına göre davranışsal finans yönüyle ele alındığında, bireyin istekliliği, yönelimi, yatırım tercihi gibi konular için de önemli olabilecek detaylara sahiptir. Cinsiyet birçok konuda etkili ve önemli bir değişken olmaktadır.

3.4.4. Akli muhasebeleştirme

Davranışsal finans açısından akli muhasebeleştirme, bireylerin işletmeler gibi genel piyasa gelişmelerini akılda tutma ve yatırım sürecinde uygulama kapsamını içerir. Bu durum ise zihinsel hesaplara bağlı olarak davranışsal finansla etkisini öne çıkarmakta olup yatırımcıların kararlarını yönlendirmektedir (Demir, Akçakanat & Songur, 2011). Genel olarak akli muhasebe, bilişsel bir eğilimdir. İnsanların finansal kararlarında bu konu, mutlak terimlerle açıklanamamaktadır, göreceli fikirlerle geliştirilmektedir. Akli muhasebeleştirmenin genel olarak üç ayrı kategoride sınıflandırıldığı belirtilebilir (Mammadli, 2022):

- İlk olarak sonuçların algılanması, deneyimlenmesi, kararların alınması ve ne şekilde değerlendirileceğinin araştırılması, fayda-maliyet analizlerinin hem önce hem de sonra yapılmasıyla karşılanmaktadır.
- Gerçekleştirilecek faaliyetler belirli hesaplara atanmaktadır. Gerçek ve akli muhasebe sistemlerinde bu husus fon kaynakları ile kullanımlarını etiketleyen bir araçtır. Konut, gıda gibi harcamaların kategorilendirilmesi ve bunun bazı durumlarda örtülü olduğu diğer bazı süreçlerde ise açık bütçelerle kısıtlanması sağlanmaktadır.
- Hesap değerlendirme sıklıkları ile seçim sınıflandırma durumlarıyla bağlantılı ele alınmaktadır. Burada hesapların günlük, haftalık, yıllık gibi kategorilerde sınıflandırılması, ister dar isterse de geniş ölçüde tanımlanması söz konusudur. Böylece akli muhasebe seçimini etkileyebilmektedir.

3.4.5. Pişman olma teorisi

Davranışsal finans yaklaşımında psikolojik faktörlerden biri, pişmanlık durumudur. Bu nedenle pişman olmaktan kaçınma davranışı sergilenmektedir. Bu kavramın aslı, kazanan bireyleri satmaya ikna etmenin daha kolay olduğu yaklaşımıdır. Buna göre kaybeden bireyi ikna etmek daha zor olduğu için kazanan bireylere yönelik psikolojik bir yaklaşım sergilenmektedir. Burada özellikle yatırımcıların değer kaybeden yatırımı uzun bir dönem ellerinde tutabildiği söylenebilir. Bununla birlikte ise kazanılan yatırımların daha hızlı şekilde ellerinden çıkarıldığı varsayımı yapılmaktadır (Özkan, 2020). Pişman olma teorisi, yatırım kararından sonra farklı alternatifleri araştırma ya da duyma sonucunda birey davranışları üzerinde yönlendirici bir etkinin oluşmasına dayanmaktadır. Bu nedenle yatırımcı, fırsatları

kaçırıp pişman olmamak için böyle bir davranış sergileyebilir. Özellikle hisse senedi satın alma sırasında geri dönüş olmayan sonuçların meydana gelmesi, pişmanlığa neden olmaktadır (Demirören, 2018). Pişman olma teori yaklaşımı, davranışsal finans yönüyle incelendiğinde en önemli unsurlardan biridir. Finans piyasasına yönelik bilgilerin detaylı olması ve yatırımcıların paralarını yönetmeyi kolaylaştırmak için geniş kapsamlı araştırma yapılması önemli faktörlerden biri olarak ifade edilebilir.

3.4.6. Temsililik hevristik

Yatırımcıların rasyonel olmayan davranışlarından hevristikler olarak gruplandırılır. Bu kavram, yatırımcıların yaşamış oldukları sorunlarla beraber kullandıkları kavram olmaktadır (Kahyaoğlu, 2012). Hevristikler, etkili bir sonuç sağlamayanların kalıp yargılara, taktiklere ve stratejilere başvurması anlamına gelmektedir. Yatırımcıların sınırlı sayıda bulunan hevristiklere dayanması, genelde yararlı olmasının yanı sıra bazen de sistematik hata şeklinde kabul edilmektedir. Bireyi bu davranışlara yönlendiren faktörler ise şu şekilde sıralanabilir (Karakuş, 2022):

- Kişinin zihninde yaşanan problemlerle birlikte bilgi oluştuğunda, bireyin bu bilgileri işlemekte zorlandığı söylenebilir.
- Hevristik yaklaşımı, bireyin herhangi bir olaya ilişkin dikkatli düşünemediği durumlarda etkisini hissettirmektedir.
- Şans faktörünün fazla olması halinde birey önemsiz algıladığı durumlarda hevristik davranışlara yönelmektedir.
- Karar verme sırasında bilgi birikimleri çok az olan bireylerin bu tür davranışa yöneldiği gözlemlenmiştir.

3.4.7. İnteraktif ilişkiler

Heterojen yatırımcılar, interaktif ilişki kurarak yatırım faaliyetlerine odaklanmaktadır. Burada bilişsel ön yargının bireysel yatırımcılarda fazla olması, interaktif ilişkinin bir sonucu olmaktadır. İnteraktif ilişkilerin kurulduğu kişiler; piyasadaki ‘haber avcıları’ ile ‘momentum yatırımcıları’ olarak kabul edilmektedir. Bu iki tip yatırımcı seçeneği, bireysel yatırımcılar üzerinde önemli bir etki bırakmaktadır. Burada rasyonel olmaktan ziyade irrasyonel bir yaklaşım sergilemektedirler (Aghalarova, 2013). Davranışsal finans açısından interaktif ilişki,

yatırımcıların kendi görüşleri ile diğer yatırımcıların aldıkları kararlara odaklanma arasında kurdukları ilişki olarak ifade edilebilir. Burada yatırımcı, diğer yatırımcıları ya da kendi deneyimlerini ayırt ederek sürece yönelir. Yargı hatalarının farkında olmaları halinde başarılı olabilmekle birlikte genel bilgi için araştırma yaparak da bunu denetleyebilmektedir. Dolayısıyla herhangi bir yatırımcının hatası, diğer bir yatırımcı için kâr niteliğinde olmaktadır (Aydoğan, 2013). İnteraktif ilişkilerde birey, diğer yatırımcıların yaşamış olduğu tecrübelerle birlikte yorumlar geliştirmektedir. Ancak bireyin kendi psikolojik yaklaşımıyla birlikte akılcı olmayan davranışları öne çıkarması halinde sorunlar da artmaktadır. Örneğin bireyin durumlara aşırı düşük veya yüksek tepki vererek hareket etmesi, interaktif ilişkilerde kendi kötü deneyimleri ya da başkalarının yaşadıkları sonucunda oluşabilmektedir. Dolayısıyla interaktif ilişkilerden yüksek verim alınması, finans piyasalarının genel durumları için de bir değerlendirmenin yapılmasını elzem kılmaktadır.

4. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ VE BULGULAR

4.1. Araştırmanın Yöntemi

Katılımcılardan elde edilen nicel veriler SPSS 22.0 paket programı ile analiz edilmiştir. Ayrıca SPSS paket programındaki t testi, anova testi analizleri de yapılmıştır. Veriler üzerinde ayrıca yüzde ve frekans analizleri ile ölçeklerin ortalama ve standart sapmalarının analizleri yapılmıştır.

4.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Proje çalışmasının ampirik kısmı için esas oluşturan evren ve örneklemini, katılım bankalarında çalışan ve yatırım yapan çalışanların yaş ve cinsiyetleri, farklı işçi vasıflı orta ve üst kademe yöneticileri oluşturmaktadır. Katılım bankaları ve bu bankalarda çalışan kişilerle sınırlandırılmış örneklem vardır. Anket formunun son şekli online şekilde kullanıma uygun formatta hazırlanarak, e-mail ile katılımcılara ulaştırılmıştır.

4.3. Araştırmada Veri Toplama Araçları

Anket formu, online yapılacak şekilde hazırlanmış, son şekli internet kullanımına uygun formatta hazırlanmıştır. Bu şekilde e-mail aracılığıyla kullanıma uygun hale getirilmiştir. Anket formu 500 kişiye ulaştırılmıştır. Fakat katılımcıların 79'u çeşitli sebeplerle ankete katılmamıştır, ankete geri dönüş ile elde edilen 421 adet anketin tamamı analizler için uygun bulunmuştur.

4.4. Araştırmanın Güvenirliliği ve Geçerliliği

Ölçme aracının güvenilirliğine ilişkin yapılan analiz, test maddelerinin ölçtüğü özelliklerin, örneklediği davranışların, benzeşik olması güvenilirliği yükseltecektir. Araştırmacı tarafından oluşturulan ölçme aracı için hesaplanan güvenilirlik katsayısı 0,758 olarak bulunmuştur. Ölçme aracının güvenilirliğine ilişkin bu katsayının 0,70'ten büyük olması beklenir. Araştırmanın güvenilirlik katsayısının 0,758 olarak

bulunması, testin güvenilir ve maddeler arasındaki iç tutarlılığın olduğu anlamına gelmektedir. Değişkenler arasında birbiriyle ilişki olup olmadığını ölçmek için Bartlett's küresellik testi hesaplanmış ve $P=0,00 < \alpha=0,05$ (değişkenler arasında ilişki olduğu) bulunmuştur. Yapılan normallik testlerinde ise soruların $P=0.0 < \alpha=0,05$ olduğu için normal dağılım göstermektedir. Ayrıca her soru için skewness ve kurtosis değerleri ≤ 1.96 değerinden küçük olduğu için normal dağılım göstermektedir. Test sonuçları ise Çizelge 4.1'de sunulmuştur.

Çizelge 4.1: Güvenirlilik ve Geçerlilik Testi

		Statistic	Std. Error
[Finansal Yatırım Aşamasında Sahip Olduğum Bilgilerin Diğer Yatırımcıların Bilgilerine Göre Daha Değerli Olduğumu Düşünürüm.]	Skewness	-0,195	0,119
	Kurtosis	-0,847	0,237
[Finansal Yatırımlarım Konusunda Doğru ve Sağlıklı Kararlar Aldığıma Dair Kendime Güvenim Tamdır.]	Skewness	-0,751	0,119
	Kurtosis	0,298	0,237
[Finansal Yatırımlarımın Getirileri Daima Piyasadaki Ortalama Getirilerin Üzerindedir.]	Skewness	-0,354	0,119
	Kurtosis	-0,34	0,237
[Piyasada Az Sayıda Yatırımcının Erişebileceği Bilgiler Finansal Yatırımlarımda Bana Mutlak Avantaj Sağlar]	Skewness	-0,596	0,119
	Kurtosis	-0,347	0,237
[Gelecek Dönemde Yerel ve Uluslararası Piyasalarda Meydana Gelecek Ekonomik Gelişmelerin Pozitif Yönlü Olacağını Düşünüyorum.]	Skewness	-0,254	0,119
	Kurtosis	-0,822	0,237
[Finansal Yatırımlarımın Gelecek Dönemde Kazandıracığına Olan Beklentim Güçlüdür.]	Skewness	-0,898	0,119
	Kurtosis	0,538	0,237
[Gelecek Döneme Dair Kaybettirebilecek Finansal Yatırım Araçlarının Kendi Portföyümde Değil Başkalarının Portföyünde Olacağını Düşünüyorum.]	Skewness	-0,285	0,119
	Kurtosis	-0,248	0,237
[Finansal Yatırım Araçlarının Kaybettirmesi Kötü Şans Veya Diğer Dışsal Faktörlerle İlgilidir.]	Skewness	0,23	0,119
	Kurtosis	-0,988	0,237
[Bir Finansal Yatırım Aracına Ait Olumlu Performansları veya Olumlu Bilgileri Hafızamda Tutar Ve Sonraki Yatırımlarımda Karar Verme Aşamasında Kullanırım.]	Skewness	-1,143	0,119
	Kurtosis	0,935	0,237
[Bir Finansal Yatırım Aracı Kar Ya Da Zarar Ettiği Dönemlerdeki Performansını Bir Süre Sonra Tekrarlar.]	Skewness	-0,716	0,119
	Kurtosis	0,241	0,237
[Bir Finansal Yatırım Aracına Ait Aklımda Kalan Dikkat Çekici Bir Performans, Aynı Tür Finansal Yatırım Aracına Tekrar Yatırım Yapmak İsteddiğimde Kararım Üzerinde Etkili Olur.]	Skewness	-1,06	0,119
	Kurtosis	0,869	0,237
[Çevremde Kendi Finansal Yatırım Tercihlerime Benzer Tercihlerin Bulunması Benim İçin Önemlidir.]	Skewness	-0,65	0,119
	Kurtosis	-0,299	0,237

Çizelge 4.1: (Devamı) Güvenirlilik ve Geçerlilik Testi

		Statistic	Std. Error
[Finansal Yatırım Kararlarım Üzerinde Dini İnançlarım Etkilidir.]	Skewness	-1,143	0,119
	Kurtosis	0,394	0,237
[Finansal Yatırım Kararlarım Üzerinde Siyasi Görüşlerim Etkilidir.]	Skewness	0,186	0,119
	Kurtosis	-1,131	0,237
[Bir finansal yatırım aracına ilişkin zararım söz konusu olduğunda zararımı karşılayana kadar o finansal yatırım aracını elimden çıkarmam.]	Skewness	-0,267	0,119
	Kurtosis	-0,834	0,237
[İki finansal yatırım aracı arasında 3 kaldığımda hakkında daha fazla bilgi sahibi olduğum finansal yatırım aracını seçerim]	Skewness	-1,164	0,119
	Kurtosis	1,15	0,237
[Finansal yatırım kararı verirken yatırım sonrasında yaşayabileceğim olası hayal kırıklıklarımı hesaba katarım.]	Skewness	-1,1	0,119
	Kurtosis	0,994	0,237
[%80 olasılıkla 4.000 TL kazanmak yerine %100 olasılıkla 3.000 TL kazanmayı tercih ederim.]	Skewness	-0,637	0,119
	Kurtosis	-0,585	0,237
[Mevduata düşük kar payı veren tanınmış/büyük ölçekli bankalar yerine yüksek kar payı veren ama tanınmamış/küçük ölçekli bankaları tercih ederim.]	Skewness	0,115	0,119
	Kurtosis	-1,098	0,237
[Getirisi düşük/riski az olan yatırım araçlarımı riski yüksek/getirisi yüksek yatırım araçlarına göre daha çok tercih ederim.]	Skewness	-0,308	0,119
	Kurtosis	-0,737	0,237

4.5. Araştırma Bulguları

Bu başlık altında saha araştırmasıyla derlenen veriler üzerinde gerçekleştirilen istatistiksel analizler açıklanmaya çalışılacaktır. Araştırma probleminin çözümü için geliştirilen hipotezler test edilecek ve sonuçlar değerlendirilecektir.

4.5.1. Tanımlayıcı istatistikler

Araştırma kapsamında cinsiyet, medeni durum, öğrenim durumu ve aile geliri hakkında elde edilen bulgular Çizelge 4.2’de sunulmuştur.

Çizelge 4.2: Tanımlayıcı İstatistiklere Yönelik Bulgular

Değişken	Ölçek Skoru	n
Cinsiyet		
Erkek	67,691	346
Kadın	65,333	75

Çizelge 4.2: (Devamı) Tanımlayıcı İstatistiklere Yönelik Bulgular

Değişken	Ölçek Skoru	n
Medeni Durum		
Bekar	68,311	106
Evli	66,921	315
Öğrenim Durumu		
Ortaokul ve Altı	37,4	5
Lise	67,418	237
Üniversite	67,911	179
Aile Geliri		
5500-8500	67,409	115
8500-12000	65,571	14
20000 ve üzeri	67,298	292

Çizelgede, 4.2’de katılımcının katıldığı ankette 20 soruluk 5’li ölçeğimizden alınan puanın dağılımı görülmektedir. Ankete katılanların %82’si erkek katılımcı, %75’i evli katılımcı, %56’sı lise, %42’si ise üniversite mezunu ve %69’u 20000 ve üzeri aylık geliri olduğu görülmektedir. Ankete katılan erkek katılımcıların ölçek skoru 67,691 ve kadın katılımcıların ölçek skoru ise 65,333’dür. Bekar katılımcıların ölçek skoru 68,311 ve evli katılımcıların ölçek skoru ise 66,921’dir. Ortaokul ve altı katılımcıların ölçek skoru 37,4 lise katılımcıların 67,418 ve üniversite katılımcıların ölçek skoru ise 67,911’dir. Aile geliri incelendiğinde 5500-8500 geliri olan katılımcıların ölçek skoru 67,409 8500-12000 geliri olan katılımcıların ölçek skoru 65,571 ve 20000 ve üzeri geliri olan katılımcıların ölçek skoru 67,298’dir.

4.5.2. Araştırma hipotezlerinin değerlendirilmesi

Araştırmada veri setinin normallik, varyans eşitliği gibi ön koşulları sağlandığından demografik değişkenlerle ortalamaları karşılaştırmak için t-testi uygulanmıştır. Diğer soruların birbiri ile ilişkisi incelenmesi için de ki-kare testi uygulanmıştır. H_0 hipotezleri incelendiğinde ilgili testler yapıldığında $p \leq \alpha$ dan dolayı H_0 red edilmiştir, eğer bu durum tersi ise $p > \alpha$ ise H_0 reddedilmez. Çizelge 4.3’de hipotez yorumları aktarılmıştır.

Çizelge 4.3: Araştırma Hipotezlerinin Yorumu

Açıklama-H ₀ Test Sonucu	Hipotezler-H ₀
Yatırım kararlarının davranışsal finans yönünden anket verileri dikkate alındığında kadın ve erkek katılımcılar arasında fark yoktur.	H ₁ : Katılımcıların algıladıkları yatırım kararlarının davranışsal finans yönünden kadın ve erkek katılımcılar arasında fark vardır.
Yatırım kararlarının davranışsal finans yönünden anket verileri dikkate alındığında evli ve bekar katılımcılar arasında fark yoktur.	H ₂ : Katılımcıların algıladıkları yatırım kararlarının davranışsal finans yönünden evli ve bekar katılımcılar arasında fark vardır.
Yatırım kararlarının davranışsal finans yönünden anket verileri dikkate alındığında katılımcıları öğrenim durumları arasında fark vardır. Üniversite mezunlarının büyük bir fark olduğu görülmektedir.	H ₃ : Katılımcıların algıladıkları yatırım kararlarının davranışsal finans yönünden katılımcıların öğrenim durumları arasında fark vardır.
Yatırım kararlarının davranışsal finans yönünden anket verileri dikkate alındığında katılımcıları aylık gelir durumları arasında fark yoktur.	H ₄ : Katılımcıların algıladıkları yatırım kararlarının davranışsal finans yönünden katılımcıların aylık gelir durumları arasında fark vardır.

Çizelge 4.4: Katılımcıların Algıladıkları Yatırım Kararlarının Cinsiyet Yönünden İncelenmesi

T- Testi				
Cinsiyet	Erkek	346	67,96	$p = 0.181$
	Kadın	75	65,33	

Kadın yatırımcılar ile erkek yatırımcılar arasında yatırım kararlarının finans yönünden bir etkisi olup olmadığını karşılaştırmak üzere yapılan t-testi sonucu, aralarında fark olmadığı görülmektedir. Erkek katılımcılar yatırım kararları finans yönünde etkilidir.

Çizelge 4.5: Katılımcıların Algıladıkları Yatırım Kararlarının Medeni Durum Yönünden İncelenmesi

T- Testi				
Medeni Hal	Evli	106	68,31	$p = 0.371$
	Bekar	315	66,92	

Evli yatırımcılar ile bekar yatırımcılar arasında yatırım kararlarının finans yönünden bir etkisi olup olmadığını karşılaştırmak üzere yapılan t-testi de sonucu, aralarında fark olmadığı görülmektedir. Evli yatırımcıların, yatırım kararlarının finans yönünden bir etkisi olduğu gözlenmektedir.

Çizelge 4.6: Katılımcıların Algıladıkları Yatırım Kararlarının Öğrenim Durumu Yönünden İncelenmesi

		T- Testi		
Öğrenim durumu	Ortaokul ve altı	5	37,4	$p = 0.000$
	Lise	237	67,42	
	Üniversite ve üzeri	179	67,91	

Katılımcıların öğrenim durumları arasında yatırım kararlarının finans yönünden bir etkisi olup olmadığını karşılaştırmak üzere yapılan anova testi sonucu, aralarında fark olmadığı görülmektedir. Bu farkın üniversite ve üzeri öğrenim durumuna sahip kişilerden kaynaklı olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.7: Katılımcıların Algıladıkları Yatırım Kararlarının Aylık Gelir Durumu Yönünden İncelenmesi

		T- Testi		
Aylık gelir durumu	5500-8500	115	67,41	$p = 0.894$
	8500-12000	14	65,57	
	20000 ve üzeri	292	67,3	

Katılımcıların aylık gelir durumu arasında yatırım kararlarının finans yönünden bir etkisi olup olmadığını karşılaştırmak üzere yapılan anova testi sonucu, aralarında fark olduğu görülmektedir. 5500-8500 ve 20000 üzeri gelirliler, 8500-12000 geliri olan yatırımcıların yatırım kararlarının finans yönünden bir etkisi olduğu görülmektedir. Çizelge 4.8’de her bir satırdaki ifadenin sütundaki değişken ile arasındaki ilişki incelenmiştir.

Çizelge 4.8: Katılımcı Yanıtlarındaki Her Bir Satırdaki İfadenin Sütundaki Değişken İle Arasında İlişki Olup Olmadığının İncelenmesi

	Cinsiyetiniz	Medeni Durumunuz?	Öğrenim Durumunuz?	Ailenizin toplam geliri nedir?	Bütçenizden Finansal Yatırımlarınız İçin Ayırdığınız Pay Ne Kadardır?	Portföyünüz Kaç Çeşit Yatırım Aracından Oluşmaktadır	Portföyünüzü Takipte Kullandığınız Bilgi Kaynaklarınız Nelerdir?	Kaç Yıldır Finansal Araçlara Yatırım Yapıyorsunuz?	Portföyünüzde Yer Alan Bir Finansal Ürünü Ortalama Elde Tutma Süreniz Nedir?
Finansal Yatırım Aşamasında Sahip Olduğum Bilgilerin Diğer Yatırımcıların Bilgilerine Göre Daha Değerli Olduğunu Düşünürüm.	p=0.02* 17,331	p=0.372 4,259	p=0.00* 38,549	p=0.672 5,781	p=0.599 13,995	p=0.384 12,801	p=0.329 13,572	p=0.002* 36,701	p=0.002* 37,875
Finansal Yatırımlarım Konusunda Doğru ve Sağlıklı Kararlar Aldığıma Dair Kendime Güvenim Tamdır.	p=0.015* 12,321	p=0.488 3,436	p=0.002* 24,166	p=0.563 6,761	p=0.876 9,821	p=0.042* 21,597	p=0.007* 27,515	p=0.271 18,946	p=0.175 21,087
Finansal Yatırımlarımın Getirileri Daima Piyasadaki Ortalama Getirilerin Üzerindedir.	p=0.139 6,934	p=0.058 9,117	p=0.00* 82,278	p=0.421 8,125	p=0.714 12,424	p=0.262 14,640	p=0.538 10,890	p=0.003* 35,865	p=0.185 20,840
Piyasada Az Sayıda Yatırımcının Erişebileceği Bilgiler Finansal Yatırımlarımda Bana Mutlak Avantaj Sağlar	p=0.049* 9,514	p=0.007* 13,939	p=0.00* 28,890	p=0.475 7,582	p=0.160 21,504	p=0.693 9,121	p=0.058* 20,571	p=0.388 16,960	p=0.208 20,276
Gelecek Dönemde Yerel ve Uluslararası Piyasalarda Meydana Gelecek Ekonomik Gelişmelerin Pozitif Yönlü Olacağını Düşünüyorum.	p=0.384 4,169	p=0.240 5,499	p=0.176 11,473	p=0.504 7,304	p=0.780 11,466	p=0.187 16,084	p=0.586 10,338	p=0.760 11,758	p=0.026 28,756
Finansal Yatırımlarımın Gelecek Dönemde Kazandıracağına Olan Beklentim Güçlüdür.	p=0.245 5,440	p=0.049* 9,556	p=0.013* 19,408	p=0.452 7,814	p=0.375 17,171	p=0.006* 27,713	p=0.144 17,156	p=0.669 13,046	p=0.395 16,861
Gelecek Döneme Dair Kaybettirebilecek Finansal Yatırım Araçlarının Kendi Portföyümde Değil Başkalarının Portföyünde Olacağını Düşünüyorum.	p=0.433 3,805	p=0.515 3,261	p=0.002 23,998	p=0.335 9,089	p=0.363 17,348	p=0.369 13,000	p=0.308 13,891	p=0.350 17,572	p=0.672 13,008
Finansal Yatırım Araçlarının Kaybettirmesi Kötü Şans Veya Diğer Dışsal Faktörlerle İlgilidir.	p=0.920 0,928	p=0.073 8,548	p=0.622 6,224	p=0.324 9,225	p=0.200 20,468	p=0.678 9,295	p=0.015* 24,938	p=0.025* 28,797	p=0.129 22,466
Bir Finansal Yatırım Aracına Ait Olumlu Performansları veya Olumlu Bilgileri Hafızamda Tutar Ve Sonraki Yatırımlarımda Karar Verme Aşamasında Kullanırım.	p=0.196 6,049	p=0.406 4,000	p=0.00* 29,500	p=0.195 11,117	p=0.596 14,037	p=0.135 17,402	p=0.378 12,873	p=0.030* 28,230	p=0.218 20,056
Bir Finansal Yatırım Aracı Kar Ya Da Zarar Ettiği Dönemlerdeki Performansımı Bir Süre Sonra Tekrarlar.	p=0.876 1,213	p=0.788 1,717	p=0.00* 35,993	p=0.317 9,313	p=0.559 14,537	p=0.359 13,136	p=0.085 19,162	p=0.439 16,200	p=0.645 13,379

Çizelge 4.8: (Devamı) Katılımcı Yanıtlarındaki Her Bir Satırdaki İfadenin Sütundaki Değişken İle Arasında İlişki Olup Olmadığının İncelenmesi

	Cinsiyetiniz	Medeni Durumunuz?	Öğrenim Durumunuz?	Ailenizin toplam geliri nedir?	Bütçenizden Finansal Yatırımlarınız İçin Ayırdığınız Pay Ne Kadardır?	Portföyünüz Kaç Çeşit Yatırım Aracından Oluşmaktadır	Portföyünüzü Takipte Kullandığınız Bilgi Kaynaklarınız Nelerdir?	Kaç Yıldır Finansal Araçlara Yatırım Yapıyorsunuz?	Portföyünüzde Yer Alan Bir Finansal Ürünü Ortalama Elde Tutma Süreniz Nedir?
Bir Finansal Yatırım Aracına Ait Aklımda Kalan Dikkat Çekici Bir Performans, Aynı Tür Finansal Yatırım Aracına Tekrar Yatırım Yapmak İsteddiğimde Kararım Üzerinde Etkili Olur.	p=0.984 0,383	p=0.262 5,259	p=0.00* 38,808	p=0.706 5,477	p=0.814 10,919	p=0.306 13,916	p=0.299 14,021	p=0.582 14,224	p=0.150 21,779
Çevremde Kendi Finansal Yatırım Tercihlerime Benzer Tercihlerin Bulunması Benim İçin Önemlidir.	p=0.591 2,805	p=0.570 2,930	p=0.007* 21,069	p=0.955 2,633	p=0.226 19,884	p=0.319 13,716	p=0.034* 22,323	p=0.944 8,155	p=0.382 17,052
Finansal Yatırım Kararlarım Üzerinde Dini İnançlarım Etkilidir.	p=0.933 0,842	p=0.839 1,432	p=0.002* 24,441	p=0.795 4,642	p=0.259 19,189	p=0.591 10,285	p=0.336 13,462	p=0.264 19,088	p=0.127 22,523
Finansal Yatırım Kararlarım Üzerinde Siyasi Görüşlerim Etkilidir.	p=0.330 4,603	p=0.359 4,367	p=0.358 8,815	p=0.846 4,118	p=0.840 10,486	p=0.839 7,268	p=0.525 11,045	p=0.127 22,523	p=0.154 21,665
Bir finansal yatırım aracına ilişkin zararım söz konusu olduğunda zararımı karşılayana kadar o finansal yatırım aracını elimden çıkarmam.	p=0.986 0,351	p=0.365 4,314	p=0.158 11,855	p=0.632 6,140	p=0.563 14,477	p=0.360 13,126	p=0.029* 22,853	p=0.058* 25,756	p=0.238 19,625
İki finansal yatırım aracı arasında kararsız kaldığımda hakkında daha fazla bilgi sahibi olduğum finansal yatırım aracını seçerim	p=0.311 4,776	p=0.568 2,941	p=0.00* 30,976	p=0.325 9,206	p=0.167 21,306	p=0.451 11,929	p=0.091 18,879	p=0.091 23,917	p=0.049* 26,387
Finansal yatırım kararı verirken yatırım sonrasında yaşayabileceğim olası hayal kırıklıklarını hesaba katarım.	p=0.148 6,772	p=0.991 0,284	p=0.00* 33,470	p=0.369 8,686	p=0.689 12,784	p=0.375 12,915	p=0.118 17,932	p=0.202 20,423	p=0.253 19,306
%80 olasılıkla 4.000 TL kazanmak yerine %100 olasılıkla 3.000 TL kazanmayı tercih ederim.	p=0.186 6,177	p=0.134 7,028	p=0.024 17,702	p=0.625 6,197	p=0.357 17,451	p=0.646 9,659	p=0.481 11,566	p=0.912 9,039	p=0.067 25,140
Mevduata düşük kar payı veren tanınmış/büyük ölçekli bankalar yerine yüksek kar payı veren ama tanınmamış/küçük ölçekli bankaları tercih ederim.	p=0.084 8,204	p=0.104 7,679	p=0.215 10,772	p=0.909 3,370	p=0.377 17,141	p=0.840 7,264	p=0.422 12,294	p=0.032* 27,911	p=0.020* 29,668
Getirisi düşük/riski az olan yatırım araçlarını riski yüksek/getirisi yüksek yatırım araçlarına göre daha çok tercih ederim.	p=0.864 1,285	p=0.352 4,422	p=0.00* 32,860	p=0.542 6,951	p=0.086 24,153	p=0.325 13,627	p=0.356 13,177	p=0.412 16,602	p=0.035* 27,602

H_0 hipotezleri incelendiğinde ilgili ki-kare bağımsızlık testi yapıldığında $p \leq \alpha$ dan dolayı H_0 reddedilmiştir, eğer bu durum tersi ise $p > \alpha$ ise H_0 reddedilmez. Buna ilişkin yorumlar ise şöyle sıralanabilir:

- “Ailenizin Toplam Geliri ve Bütçenizden Finansal Yatırımlarınız İçin Ayırdığınız Pay” ile ölçekteki hiçbir ifade arasında anlamlı bir ilişki yoktur.
- “Finansal Yatırım Aşamasında Sahip Olduğum Bilgilerin Diğer Yatırımcıların Bilgilerine Göre Daha Değerli Olduğunu Düşünürüm ifadesi ile Cinsiyet” arasında ilişki vardır. Erkek yatırımcılar, bu konuda bilgilerinin daha değerli olduğunu düşünmektedir.
- “Finansal Yatırımlarım Konusunda Doğru ve Sağlıklı Kararlar Aldığıma Dair Kendime Güvenim Tamdır ifadesi ile Cinsiyet” arasında bir ilişki vardır. Erkek yatırımcılar, bu konuda güvenlerinin değerli olduğunu düşünmektedir.
- “Piyasada Az Sayıda Yatırımcının Erişebileceği Bilgiler Finansal Yatırımlarımda Bana Mutlak Avantaj Sağlar ile Cinsiyet” arasında bir ilişki vardır. Erkek yatırımcılar, piyasada az sayıda yatırımcının erişebileceği bilgilerde finansal yatırımların avantaj sağladığını düşünmektedir.
- “Piyasada Az Sayıda Yatırımcının Erişebileceği Bilgiler Finansal Yatırımlarımda Bana Mutlak Avantaj Sağlar ile Medeni Durum” arasında bir ilişki vardır. Evli yatırımcılar, piyasada az sayıda yatırımcının erişebileceği bilgilerde finansal yatırımların avantaj sağladığını düşünmektedir.
- “Finansal Yatırımlarımın Gelecek Dönemde Kazandıracağına Olan Beklentim Güçlüdür ile Medeni Durum” arasında ilişki vardır. Evli yatırımcılar, finansal yatırımların gelecek dönemde kazandıracağını düşünmektedir.
- “Finansal Yatırım Aşamasında Sahip Olduğum Bilgilerin Diğer Yatırımcıların Bilgilerine Göre Daha Değerli Olduğunu Düşünürüm ile Öğrenim Durumu” arasında ilişki vardır. Öğrenim seviyesi arttıkça bu fikre katılım artmaktadır.
- “Finansal Yatırımlarım Konusunda Doğru ve Sağlıklı Kararlar Aldığıma Dair Kendime Güvenim Tamdır ile Öğrenim Durumu” arasında bir ilişki vardır. Öğrenim seviyesi arttıkça bu fikre katılma artmaktadır.

- “Finansal Yatırımlarımın Getirileri Daima Piyasadaki Ortalama Getirilerin Üzerindedir ile Öğrenim Durumu” arasında bir ilişki vardır. Öğrenim seviyesi arttıkça bu fikre katılma artmaktadır.
- “Piyasada Az Sayıda Yatırımcının Erişebileceği Bilgiler Finansal Yatırımlarımda Bana Mutlak Avantaj Sağlar ile Öğrenim Durumu” arasında ilişki vardır. Öğrenim seviyesi arttıkça bu fikre katılma artmaktadır.
- “Finansal Yatırımlarımın Gelecek Dönemde Kazandıracağına Olan Beklentim Güçlüdür ile Öğrenim Durumu” arasında bir ilişki vardır. Öğrenim seviyesi arttıkça bu fikre katılma artmaktadır.
- “Finansal Yatırımlarım Konusunda Doğru ve Sağlıklı Kararlar Aldığıma Dair Kendime Güvenim Tamdır ile Portföyün Yatırım Aracı Çeşidi Sayısı” arasında ilişki vardır. Portföy çeşitliliği arttıkça bu fikre katılma artmaktadır.
- “Finansal Yatırımlarımın Gelecek Dönemde Kazandıracağına Olan Beklentim Güçlüdür ile Portföyün Yatırım Aracı Çeşidi Sayısı” arasında bir ilişki vardır. Portföy çeşitliliği arttıkça bu fikre katılma artmaktadır.
- “Finansal Yatırımlarım Konusunda Doğru ve Sağlıklı Kararlar Aldığıma Dair Kendime Güvenim Tamdır ile Portföyünüzü Takipte Kullandığımız Bilgi Kaynakları” arasında fark vardır. Sosyal medya/internet kullananlar, diğerler kaynaklara göre bu ifadeye daha çok katılmaktadır.
- “Piyasada Az Sayıda Yatırımcının Erişebileceği Bilgiler Finansal Yatırımlarımda Bana Mutlak Avantaj Sağlar ile Portföyünüzü Takipte Kullandığımız Bilgi Kaynakları” arasında fark vardır. Sosyal medya/internet kullananlar, diğerler kaynaklara göre bu ifadeye daha çok katılmaktadır.
- “Finansal Yatırım Araçlarımın Kaybettirmesi Kötü Şans veya Diğer Dışsal Faktörlerle İlgilidir ile Portföyünüzü Takipte Kullandığımız Bilgi Kaynakları” arasında fark vardır. Sosyal medya/internet kullananlar, diğerler kaynaklara göre bu ifadeye daha çok katılmaktadır.
- “Finansal Yatırım Aşamasında Sahip Olduğum Bilgilerin Diğer Yatırımcıların Bilgilerine Göre Daha Değerli Olduğunu Düşünürüm ile Finansal Araçlara Yatırım Yapma Geçmiş (Yıl)” arasında fark vardır. Daha

uzun yıllardır yatırım yapan yatırımcılar ile, 15 yıl altında yatırım yapan yatırımcılar göre bu ifadeye daha çok katılmaktadır.

- “Finansal Yatırımlarımın Getirileri Daima Piyasadaki Ortalama Getirilerin Üzerindedir ile Finansal Araçlara Yatırım Yapma Geçmiş (Y1l)” arasında fark vardır. Daha uzun yıllardır yatırım yapan yatırımcılar ile, 15 yıl altında yatırım yapan yatırımcılar göre bu ifadeye daha çok katılmaktadır.
- “Finansal Yatırım Araçlarımın Kaybettirmesi Kötü Şans veya Diğer Dışsal Faktörlerle İlgilidir ile Finansal Araçlara Yatırım Yapma Geçmiş (Y1l)” arasında fark vardır. Daha uzun yıllardır yatırım yapan yatırımcılar ile, 15 yıl altında yatırım yapan yatırımcılar göre bu ifadeye daha çok katılmaktadır.
- “Finansal Yatırım Aşamasında Sahip Olduğum Bilgilerin Diğer Yatırımcıların Bilgilerine Göre Daha Değerli Olduğunu Düşünürüm ile Portföyünüzde Yer Alan Bir Finansal Ürünü Ortalama Elde Tutma Süresi” arasında fark vardır. 1 aydan uzun süre portföydeki yatırımı elinde tutan yatırımcılar, 1 hafta portföydeki yatırımı elinde tutan yatırımcılar yatırımcılara göre bu ifadeye daha çok katılmaktadır.

Değişkenler arası spearman korelasyon katsayısı incelendiğinde zayıf korelasyon olduğu görülmektedir. Değişkenler arasındaki korelasyon analizi, Çizelge 4.9, Çizelge 4.10, Çizelge 4.11, Çizelge 4.12, Çizelge 4.13 ve Çizelge 4.14’de incelenmiştir.

Çizelge 4.9: Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizinin İncelenmesi-1

Spearman's rho		Cinsiyetiniz	Medeni Durumunuz?	Yaşınız?	Öğrenim Durumunuz?	Ailenizin toplam geliri nedir?
Cinsiyetiniz	Correlation Coefficient	1,000	-,173**	-,176**	-,080	,039
	Sig. (2-tailed)		,000	,000	,099	,423
	N	421	421	421	421	421
Medeni Durumunuz?	Correlation Coefficient	-,173**	1,000	,533**	,194**	,197**
	Sig. (2-tailed)	,000		,000	,000	,000
	N	421	421	421	421	421

Çizelge 4.9: (Devamı) Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizinin İncelenmesi-1

Spearman's rho		Cinsiyetiniz	Medeni Durumunuz?	Yaşınız?	Öğrenim Durumunuz?	Ailenizin toplam geliri nedir?
Yaşınız?	Correlation Coefficient	-,176**	,533**	1,000	,189**	,292**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000		,000	,000
	N	421	421	421	421	421
Öğrenim Durumunuz?	Correlation Coefficient	-,080	,194**	,189**	1,000	,175**
	Sig. (2-tailed)	,099	,000	,000		,000
	N	421	421	421	421	421
Ailenizin toplam geliri nedir?	Correlation Coefficient	,039	,197**	,292**	,175**	1,000
	Sig. (2-tailed)	,423	,000	,000	,000	
	N	421	421	421	421	421
Bütçenizden Finansal Yatırımlarınız İçin Ayırdığınız Pay Ne Kadardır?	Correlation Coefficient	-,021	,098*	,276**	,154**	,401**
	Sig. (2-tailed)	,675	,045	,000	,001	,000
	N	421	421	421	421	421
Portföyünüz Kaç Çeşit Yatırım Aracından Oluşmaktadır	Correlation Coefficient	-,100	,205**	,123*	,123*	,111*
	Sig. (2-tailed)	,056	,000	,018	,019	,034
	N	364	364	364	364	364
Portföyünüzü Takipte Kullandığınız Bilgi Kaynaklarınız Nelerdir?	Correlation Coefficient	,000	,043	,037	-,017	,077
	Sig. (2-tailed)	,995	,378	,452	,731	,112
	N	421	421	421	421	421
Kaç Yıldır Finansal Araçlara Yatırım Yapıyorsunuz?	Correlation Coefficient	-,163**	,231**	,456**	,172**	,314**
	Sig. (2-tailed)	,001	,000	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421	421
Portföyünüzde Yer Alan Bir Finansal Ürünü Ortalama Elde Tutma Süreniz Nedir?	Correlation Coefficient	,064	,060	,086	-,011	,184**
	Sig. (2-tailed)	,192	,223	,078	,829	,000
	N	421	421	421	421	421
Yeni Bir Yatırım Kararı Verirken En Temel Beklentiniz Nedir?	Correlation Coefficient	-,072	,014	,049	-,026	,013
	Sig. (2-tailed)	,141	,772	,319	,589	,797
	N	421	421	421	421	421

Çizelge 4.9: (Devamı) Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizinin İncelenmesi-1

Spearman's rho		Cinsiyetiniz	Medeni Durumunuz?	Yaşınız?	Öğrenim Durumunuz?	Ailenizin toplam geliri nedir?
[Finansal Yatırım Aşamasında Sahip Olduğum Bilgilerin Diğer Yatırımcıların Bilgilerine Göre Daha Değerli Olduğunu Düşünürüm.]	Correlation Coefficient	-,174**	,025	,098*	,104*	-,001
	Sig. (2-tailed)	,000	,609	,044	,033	,980
	N	421	421	421	421	421
[Finansal Yatırımlarım Konusunda Doğru ve Sağlıklı Kararlar Aldığıma Dair Kendime Güvenim Tamdır.]	Correlation Coefficient	-,126**	,017	,025	,092	,037
	Sig. (2-tailed)	,009	,728	,613	,058	,453
	N	421	421	421	421	421
[Finansal Yatırımlarımın Getirileri Daima Piyasadaki Ortalama Getirilerin Üzerindedir.]	Correlation Coefficient	-,121*	,004	,052	,090	,036
	Sig. (2-tailed)	,013	,941	,285	,065	,462
	N	421	421	421	421	421
[Piyasada Az Sayıda Yatırımcının Erişebileceği Bilgiler Finansal Yatırımlarımda Bana Mutlak Avantaj Sağlar]	Correlation Coefficient	-,122*	-,148**	-,025	,050	-,067
	Sig. (2-tailed)	,012	,002	,613	,308	,173
	N	421	421	421	421	421
[Gelecek Dönemde Yerel ve Uluslararası Piyasalarda Meydana Gelecek Ekonomik Gelişmelerin Pozitif Yönlü Olacağını Düşünüyorum.]	Correlation Coefficient	-,051	,018	,038	,012	-,011
	Sig. (2-tailed)	,297	,718	,433	,806	,821
	N	421	421	421	421	421
[Finansal Yatırımlarımın Gelecek Dönemde Kazandıracığına Olan Beklentim Güçlüdür.]	Correlation Coefficient	,043	-,069	-,065	,004	-,040
	Sig. (2-tailed)	,384	,157	,185	,939	,417
	N	421	421	421	421	421
[Gelecek Döneme Dair Kaybettirebilecek Finansal Yatırım Araçlarının Kendi Portföyümde Değil Başkalarının Portföyünde Olacağını Düşünüyorum.]	Correlation Coefficient	-,067	-,051	-,031	-,048	,059
	Sig. (2-tailed)	,172	,294	,530	,321	,227
	N	421	421	421	421	421
[Finansal Yatırım Araçlarının Kaybettirmesi Kötü Şans Veya Diğer Dışsal Faktörlerle İlgilidir.]	Correlation Coefficient	,015	-,061	-,133**	-,005	-,090
	Sig. (2-tailed)	,761	,209	,006	,914	,066
	N	421	421	421	421	421

Çizelge 4.9: (Devamı) Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizinin İncelenmesi-1

Spearman's rho		Cinsiyetiniz	Medeni Durumunuz?	Yaşınız?	Öğrenim Durumunuz?	Alienizin toplam geliri nedir?
[Bir Finansal Yatırım Aracına Ait Olumlu Performansları veya Olumlu Bilgileri Hafızamda Tutar Ve Sonraki Yatırımlarımda Karar Verme Aşamasında Kullanırım.]	Correlation Coefficient	-,070	-,069	-,034	,040	-,025
	Sig. (2-tailed)	,154	,160	,480	,408	,603
	N	421	421	421	421	421
[Bir Finansal Yatırım Aracı Kar Ya Da Zarar Ettiği Dönemlerdeki Performansını Bir Süre Sonra Tekrarlar.]	Correlation Coefficient	-,023	,018	-,019	,037	-,038
	Sig. (2-tailed)	,633	,711	,701	,447	,440
	N	421	421	421	421	421
[Bir Finansal Yatırım Aracına Ait Aklımda Kalan Dikkat Çekici Bir Performans, Aynı Tür Finansal Yatırım Aracına Tekrar Yatırım Yapmak İsteddiğimde Kararım Üzerinde Etkili Olur.]	Correlation Coefficient	,011	-,089	-,088	-,012	-,031
	Sig. (2-tailed)	,817	,067	,072	,810	,530
	N	421	421	421	421	421
[Çevremde Kendi Finansal Yatırım Tercihlerime Benzer Tercihlerin Bulunması Benim İçin Önemlidir.]	Correlation Coefficient	-,051	-,044	-,041	-,061	-,028
	Sig. (2-tailed)	,301	,371	,406	,211	,572
	N	421	421	421	421	421
[Finansal Yatırım Kararlarım Üzerinde Dini İnançlarım Etkilidir.]	Correlation Coefficient	,003	,008	,002	,028	,017
	Sig. (2-tailed)	,947	,876	,975	,569	,722
	N	421	421	421	421	421
[Finansal Yatırım Kararlarım Üzerinde Siyasi Görüşlerim Etkilidir.]	Correlation Coefficient	,075	,031	,000	,037	,073
	Sig. (2-tailed)	,127	,528	,998	,455	,137
	N	421	421	421	421	421
[Bir finansal yatırım aracına ilişkin zararım söz konusu olduğunda zararımı karşılayana kadar o finansal yatırım aracını elimden çıkarmam.]	Correlation Coefficient	,003	-,033	-,050	,028	-,025
	Sig. (2-tailed)	,950	,495	,304	,574	,607
	N	421	421	421	421	421
[İki finansal yatırım aracı arasında 3 kaldığımda hakkında daha fazla bilgi sahibi olduğum finansal yatırım aracını seçerim]	Correlation Coefficient	-,084	-,064	-,003	,062	-,039
	Sig. (2-tailed)	,084	,193	,956	,202	,426
	N	421	421	421	421	421

Çizelge 4.9: (Devamı) Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizinin İncelenmesi-1

Spearman's rho		Cinsiyetiniz	Medeni Durumunuz?	Yaşınız?	Öğrenim Durumunuz?	Ailenizin toplam geliri nedir?
[Finansal yatırım kararı verirken yatırım sonrasında yaşayabileceğim olası hayal kırıklıklarını hesaba katarım.]	Correlation Coefficient	-,053	-,021	-,028	,020	-,026
	Sig. (2-tailed)	,276	,664	,566	,688	,591
	N	421	421	421	421	421
[%80 olasılıkla 4.000 TL kazanmak yerine %100 olasılıkla 3.000 TL kazanmayı tercih ederim.]	Correlation Coefficient	-,077	-,032	,045	,003	-,077
	Sig. (2-tailed)	,112	,516	,358	,957	,114
	N	421	421	421	421	421
[Mevduata düşük kar payı veren tanınmış/büyük ölçekli bankalar yerine yüksek kar payı veren ama tanınmamış/küçük ölçekli bankaları tercih ederim.]	Correlation Coefficient	-,020	-,040	-,090	,118*	,020
	Sig. (2-tailed)	,677	,411	,066	,015	,690
	N	421	421	421	421	421
[Getirisi düşük/riski az olan yatırım araçlarını riski yüksek/getirisi yüksek yatırım araçlarına göre daha çok tercih ederim.]	Correlation Coefficient	-,013	-,035	-,016	,066	,003
	Sig. (2-tailed)	,784	,468	,743	,177	,951
	N	421	421	421	421	421

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Çizelge 4.10: Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizinin İncelenmesi-2

Spearman's rho		Bütçenizden Finansal Yatırımlarınız İçin Ayırdığımız Pay Ne Kadardır?	Portföyünüz Kaç Çeşit Yatırım Aracından Oluşmaktadır.	Portföyünüzü Takipte Kullandığımız Bilgi Kaynaklarımız Nelerdir?	Kaç Yıldır Finansal Araçlara Yatırım Yapıyorsunuz?	Portföyünüzde Yer Alan Bir Finansal Ürünü Ortalama Elde Tutma Süreniz Nedir?
Cinsiyetiniz	Correlation Coefficient	-,021	-,100	,000	-,163**	,064
	Sig. (2-tailed)	,675	,056	,995	,001	,192
	N	421	364	421	421	421
Medeni Durumunuz?	Correlation Coefficient	,098*	,205**	,043	,231**	,060
	Sig. (2-tailed)	,045	,000	,378	,000	,223
	N	421	364	421	421	421

Çizelge 4.10: (Devamı) Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizinin İncelenmesi-

2

Spearman's rho		Bütçenizden Finansal Yatırımlarınız İçin Ayırdığınız Pay Ne Kadardır?	Portföyünüz Kaç Çeşit Yatırım Aracından Oluşmaktadır.	Portföyünüzü Takipte Kullandığınız Bilgi Kaynaklarınız Nelerdir?	Kaç Yıldır Finansal Araçlara Yatırım Yapıyorsunuz?	Portföyünüzde Yer Alan Bir Finansal Ürünü Ortalama Elde Tutma Süreniz Nedir?
Yaşınız?	Correlation Coefficient	,276**	,123*	,037	,456**	,086
	Sig. (2-tailed)	,000	,018	,452	,000	,078
	N	421	364	421	421	421
Öğrenim Durumunuz?	Correlation Coefficient	,154**	,123*	-,017	,172**	-,011
	Sig. (2-tailed)	,001	,019	,731	,000	,829
	N	421	364	421	421	421
Ailenizin toplam geliri nedir?	Correlation Coefficient	,401**	,111*	,077	,314**	,184**
	Sig. (2-tailed)	,000	,034	,112	,000	,000
	N	421	364	421	421	421
Bütçenizden Finansal Yatırımlarınız İçin Ayırdığınız Pay Ne Kadardır?	Correlation Coefficient	1,000	,311**	,037	,317**	,225**
	Sig. (2-tailed)		,000	,455	,000	,000
	N	421	364	421	421	421
Portföyünüz Kaç Çeşit Yatırım Aracından Oluşmaktadır	Correlation Coefficient	,311**	1,000	,121*	,243**	,073
	Sig. (2-tailed)	,000		,021	,000	,164
	N	364	364	364	364	364
Portföyünüzü Takipte Kullandığınız Bilgi Kaynaklarınız Nelerdir?	Correlation Coefficient	,037	,121*	1,000	-,003	-,003
	Sig. (2-tailed)	,455	,021		,956	,952
	N	421	364	421	421	421
Kaç Yıldır Finansal Araçlara Yatırım Yapıyorsunuz?	Correlation Coefficient	,317**	,243**	-,003	1,000	,317**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,956		,000
	N	421	364	421	421	421
Portföyünüzde Yer Alan Bir Finansal Ürünü Ortalama Elde Tutma Süreniz Nedir?	Correlation Coefficient	,225**	,073	-,003	,317**	1,000
	Sig. (2-tailed)	,000	,164	,952	,000	
	N	421	364	421	421	421

Çizelge 4.10: (Devamı) Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizinin İncelenmesi-

2

Spearman's rho		Bütçenizden Finansal Yatırımlarınız İçin Ayırdığınız Pay Ne Kadardır?	Portföyünüz Kaç Çeşit Yatırım Aracından Oluşmaktadır.	Portföyünüzü Takipte Kullandığınız Bilgi Kaynaklarınız Nelerdir?	Kaç Yıldır Finansal Araçlara Yatırım Yapıyorsunuz?	Portföyünüzde Yer Alan Bir Finansal Ürünü Ortalama Elde Tutma Süreniz Nedir?
Portföyünüzde Yer Alan Bir Finansal Ürünü Ortalama Elde Tutma Süreniz Nedir?	Correlation Coefficient	,225**	,073	-,003	,317**	1,000
	Sig. (2-tailed)	,000	,164	,952	,000	
	N	421	364	421	421	421
Yeni Bir Yatırım Kararı Verirken En Temel Beklentiniz Nedir?	Correlation Coefficient	,043	-,011	,055	,122*	,027
	Sig. (2-tailed)	,377	,837	,263	,012	,583
	N	421	364	421	421	421
[Finansal Yatırım Aşamasında Sahip Olduğum Bilgilerin Diğer Yatırımcıların Bilgilerine Göre Daha Değerli Olduğunu Düşünürüm.]	Correlation Coefficient	,020	,098	,019	,174**	-,050
	Sig. (2-tailed)	,686	,063	,702	,000	,306
	N	421	364	421	421	421
[Finansal Yatırımlarım Konusunda Doğru ve Sağlıklı Kararlar Aldığıma Dair Kendime Güvenim Tamdır.]	Correlation Coefficient	-,006	,105*	-,051	,140**	-,026
	Sig. (2-tailed)	,894	,045	,294	,004	,589
	N	421	364	421	421	421
[Finansal Yatırımlarımın Getirileri Daima Piyasadaki Ortalama Getirilerin Üzerindedir.]	Correlation Coefficient	,094	,103*	,050	,216**	,058
	Sig. (2-tailed)	,054	,049	,301	,000	,238
	N	421	364	421	421	421
[Piyasada Az Sayıda Yatırımcının Erişebileceği Bilgiler Finansal Yatırımlarımda Bana Mutlak Avantaj Sağlar]	Correlation Coefficient	-,029	-,046	,011	,052	-,130**
	Sig. (2-tailed)	,559	,377	,816	,291	,008
	N	421	364	421	421	421
[Gelecek Dönemde Yerel ve Uluslararası Piyasalarda Meydana Gelecek Ekonomik Gelişmelerin Pozitif Yönlü Olacağını Düşünüyorum.]	Correlation Coefficient	,066	,045	-,013	,058	-,046
	Sig. (2-tailed)	,179	,394	,789	,238	,350
	N	421	364	421	421	421

Çizelge 4.10: (Devamı) Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizinin İncelenmesi-

2

Spearman's rho		Bütçenizden Finansal Yatırımlarınız İçin Ayırdığınız Pay Ne Kadardır?	Portföyünüz Kaç Çeşit Yatırım Aracından Oluşmaktadır.	Portföyünüzü Takipte Kullandığınız Bilgi Kaynaklarınız Nelerdir?	Kaç Yıldır Finansal Araçlara Yatırım Yapıyorsunuz?	Portföyünüzde Yer Alan Bir Finansal Ürünü Ortalama Elde Tutma Süreniz Nedir?
[Finansal Yatırımlarımın Gelecek Dönemde Kazandıracığına Olan Beklentim Güçlüdür.]	Correlation Coefficient	,007	,109*	-,042	,073	,050
	Sig. (2-tailed)	,887	,037	,389	,137	,303
	N	421	364	421	421	421
[Gelecek Döneme Dair Kaybettirebilecek Finansal Yatırım Araçlarının Kendi Portföyümde Değil Başkalarının Portföyünde Olacağını Düşünüyorum.]	Correlation Coefficient	-,013	-,065	,000	,019	,007
	Sig. (2-tailed)	,783	,219	,995	,696	,889
	N	421	364	421	421	421
[Finansal Yatırım Araçlarımların Kaybettirmesi Kötü Şans Veya Diğer Dışsal Faktörlerle İlgilidir.]	Correlation Coefficient	-,180**	-,094	-,071	-,087	,012
	Sig. (2-tailed)	,000	,074	,145	,074	,811
	N	421	364	421	421	421
[Bir Finansal Yatırım Aracına Ait Olumlu Performansları veya Olumlu Bilgileri Hafızamda Tutar Ve Sonraki Yatırımlarımda Karar Verme Aşamasında Kullanırım.]	Correlation Coefficient	-,001	,056	,017	,130**	,047
	Sig. (2-tailed)	,985	,285	,722	,007	,337
	N	421	364	421	421	421
[Bir Finansal Yatırım Aracı Kar Ya Da Zarar Ettiği Dönemlerdeki Performansını Bir Süre Sonra Tekrarlar.]	Correlation Coefficient	-,043	,041	,006	,067	,064
	Sig. (2-tailed)	,377	,438	,908	,170	,188
	N	421	364	421	421	421
[Bir Finansal Yatırım Aracına Ait Aklımda Kalan Dikkat Çekici Bir Performans, Aynı Tür Finansal Yatırım Aracına Tekrar Yatırım Yapmak İstedimde Kararım Üzerinde Etkili Olur.]	Correlation Coefficient	-,025	,046	-,036	,047	,029
	Sig. (2-tailed)	,615	,382	,457	,333	,556
	N	421	364	421	421	421

Çizelge 4.10: (Devamı) Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizinin İncelenmesi-

2

Spearman's rho		Bütçenizden Finansal Yatırımlarınız İçin Ayırdığınız Pay Ne Kadardır?	Portföyünüz Kaç Çeşit Yatırım Aracından Oluşmaktadır.	Portföyünüzü Takipte Kullandığımız Bilgi Kaynaklarımız Nelerdir?	Kaç Yıldır Finansal Araçlara Yatırım Yapıyorsunuz?	Forajınızın Yer Alan Bir Finansal Ürünü Ortalama Elde Tutma Süreniz Nedir?
[Bir finansal yatırım aracına ilişkin zararım söz konusu olduğunda zararımı karşılayana kadar o finansal yatırım aracını elimden çıkarmam.]	Correlation Coefficient	-,088	,004	,037	-,065	,046
	Sig. (2-tailed)	,070	,933	,447	,182	,348
	N	421	364	421	421	421
[İki finansal yatırım aracı arasında 3 kaldığımda hakkında daha fazla bilgi sahibi olduğum finansal yatırım aracını seçerim]	Correlation Coefficient	,012	,052	-,077	,113*	,029
	Sig. (2-tailed)	,801	,322	,113	,020	,558
	N	421	364	421	421	421
[Finansal yatırım kararı verirken yatırım sonrasında yaşayabileceğim olası hayal kırıklıklarını hesaba katarım.]	Correlation Coefficient	,023	,028	-,026	,088	,076
	Sig. (2-tailed)	,640	,599	,593	,070	,117
	N	421	364	421	421	421
[%80 olasılıkla 4.000 TL kazanmak yerine %100 olasılıkla 3.000 TL kazanmayı tercih ederim.]	Correlation Coefficient	-,004	-,012	-,104*	,028	-,049
	Sig. (2-tailed)	,928	,826	,033	,560	,319
	N	421	364	421	421	421
[Mevduata düşük kar payı veren tanınmış/büyük ölçekli bankalar yerine yüksek kar payı veren ama tanınmamış/küçük ölçekli bankaları tercih ederim.]	Correlation Coefficient	-,055	,071	-,033	-,007	-,051
	Sig. (2-tailed)	,261	,178	,499	,878	,301
	N	421	364	421	421	421
[Getirisi düşük/riski az olan yatırım araçlarını riski yüksek/getirisi yüksek yatırım araçlarına göre daha çok tercih ederim.]	Correlation Coefficient	-,099*	-,077	,011	,024	,015
	Sig. (2-tailed)	,042	,143	,819	,631	,754
	N	421	364	421	421	421

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

** .Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Çizelge 4.11: Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizinin İncelenmesi-3

Spearman's rho		Yeni Bir Yatırım Kararı Verirken En Temel Beklentiniz Nedir?	[Finansal Yatırım Aşamasında Sahip Olduğum Bilgilerin Diğer Yatırımcıların Bilgilerine Göre Daha Değerli Olduğunu Düşünürüm.]	[Finansal Yatırımlarım Konusunda Doğru ve Sağlıklı Kararlar Aldığıma Dair Kendime Güvenim Tamdır.]	[Finansal Yatırımlarımın Getirileri Daima Piyasadaki Ortalama Getirilerin Üzerindedir.]	[Piyasada Az Sayıda Yatırımcının Erişebileceği Bilgiler Finansal Yatırımlarımda Bana Mutlak Avantaj Sağlar]
Cinsiyetiniz	Correlation Coefficient	-,072	-,174**	-,126**	-,121*	-,122*
	Sig. (2-tailed)	,141	,000	,009	,013	,012
	N	421	421	421	421	421
Medeni Durumunuz?	Correlation Coefficient	,014	,025	,017	,004	-,148**
	Sig. (2-tailed)	,772	,609	,728	,941	,002
	N	421	421	421	421	421
Yaşınız?	Correlation Coefficient	,049	,098*	,025	,052	-,025
	Sig. (2-tailed)	,319	,044	,613	,285	,613
	N	421	421	421	421	421
Öğrenim Durumunuz?	Correlation Coefficient	-,026	,104*	,092	,090	,050
	Sig. (2-tailed)	,589	,033	,058	,065	,308
	N	421	421	421	421	421
Ailenizin toplam geliri nedir?	Correlation Coefficient	,013	-,001	,037	,036	-,067
	Sig. (2-tailed)	,797	,980	,453	,462	,173
	N	421	421	421	421	421
Bütçenizden Finansal Yatırımlarınız İçin Ayırdığımız Pay Ne Kadardır?	Correlation Coefficient	,043	,020	-,006	,094	-,029
	Sig. (2-tailed)	,377	,686	,894	,054	,559
	N	421	421	421	421	421
Portföyünüz Kaç Çeşit Yatırım Aracından Oluşmaktadır	Correlation Coefficient	-,011	,098	,105*	,103*	-,046
	Sig. (2-tailed)	,837	,063	,045	,049	,377
	N	364	364	364	364	364

Çizelge 4.11: (Devamı) Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizinin İncelenmesi-3

Spearman's rho		Yeni Bir Yatırım Kararı Verirken En Temel Beklentiniz Nedir?	[Finansal Yatırım Aşamasında Sahip Olduğum Bilgilerin Diğer Yatırımcıların Bilgilerine Göre Daha Değerli Olduğunu Düşünürüm.]	[Finansal Yatırımlarım Konusunda Doğru ve Sağlıklı Kararlar Aldığıma Dair Kendime Güvenim Tamdır.]	[Finansal Yatırımlarımın Getirileri Daima Piyasadaki Ortalama Getirilerin Üzerindedir.]	[Piyasada Az Sayıda Yatırımcının Erisebileceği Bilgiler Finansal Yatırımlarımda Bana Mutlak Avantaj Sağlar]
Portföyünüzü Takipte Kullandığınız Bilgi Kaynaklarınız Nelerdir?	Correlation Coefficient	,055	,019	-,051	,050	,011
	Sig. (2-tailed)	,263	,702	,294	,301	,816
	N	421	421	421	421	421
Kaç Yıldır Finansal Araçlara Yatırım Yapıyorsunuz?	Correlation Coefficient	,122*	,174**	,140**	,216**	,052
	Sig. (2-tailed)	,012	,000	,004	,000	,291
	N	421	421	421	421	421
Portföyünüzde Yer Alan Bir Finansal Ürünü Ortalama Elde Tutma Süreniz Nedir?	Correlation Coefficient	,027	-,050	-,026	,058	-,130**
	Sig. (2-tailed)	,583	,306	,589	,238	,008
	N	421	421	421	421	421
Yeni Bir Yatırım Kararı Verirken En Temel Beklentiniz Nedir?	Correlation Coefficient	1,000	,003	,004	,010	-,007
	Sig. (2-tailed)		,951	,941	,839	,886
	N	421	421	421	421	421
[Finansal Yatırım Aşamasında Sahip Olduğum Bilgilerin Diğer Yatırımcıların Bilgilerine Göre Daha Değerli Olduğunu Düşünürüm.]	Correlation Coefficient	,003	1,000	,581**	,536**	,411**
	Sig. (2-tailed)	,951		,000	,000	,000
	N	421	421	421	421	421

Çizelge 4.11: (Devamı) Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizinin İncelenmesi-

3

Spearman's rho		Yeni Bir Yatırım Kararı Verirken En Temel Beklentiniz Nedir?	[Finansal Yatırım Aşamasında Sahip Olduğum Bilgilerin Diğer Yatırımcıların Bilgilerine Göre Daha Değerli Olduğunu Düşünürüm.]	[Finansal Yatırımlarım Konusunda Doğru ve Sağlıklı Kararlar Aldığıma Dair Kendime Güvenim Tamdır.]	[Finansal Yatırımlarımın Getirileri Daima Piyasadaki Ortalama Getirilerin Üzerindedir.]	[Piyasada Az Sayıda Yatırımcının Erişebileceği Bilgiler Finansal Yatırımlarımda Bana Mutlak Avantaj Sağlar]
[Finansal Yatırımlarım Konusunda Doğru ve Sağlıklı Kararlar Aldığıma Dair Kendime Güvenim Tamdır.]	Correlation Coefficient	,004	,581**	1,000	,636**	,483**
	Sig. (2-tailed)	,941	,000		,000	,000
	N	421	421	421	421	421
[Finansal Yatırımlarımın Getirileri Daima Piyasadaki Ortalama Getirilerin Üzerindedir.]	Correlation Coefficient	,010	,536**	,636**	1,000	,444**
	Sig. (2-tailed)	,839	,000	,000		,000
	N	421	421	421	421	421
[Piyasada Az Sayıda Yatırımcının Erişebileceği Bilgiler Finansal Yatırımlarımda Bana Mutlak Avantaj Sağlar]	Correlation Coefficient	-,007	,411**	,483**	,444**	1,000
	Sig. (2-tailed)	,886	,000	,000	,000	
	N	421	421	421	421	421
[Gelecek Dönemde Yerel ve Uluslararası Piyasalarda Meydana Gelecek Ekonomik Gelişmelerin Pozitif Yönlü Olacağını Düşünüyorum.]	Correlation Coefficient	,016	,411**	,393**	,411**	,278**
	Sig. (2-tailed)	,744	,000	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421	421
[Finansal Yatırımlarımın Gelecek Dönemde Kazandıracığına Olan Beklentim Güçlüdür.]	Correlation Coefficient	,047	,319**	,444**	,453**	,442**
	Sig. (2-tailed)	,338	,000	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421	421

Çizelge 4.11: (Devamı) Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizinin İncelenmesi-

3

Spearman's rho		Yeni Bir Yatırım Kararı Verirken En Temel Beklentiniz Nedir?	[Finansal Yatırım Aşamasında Sahip Olduğum Bilgilerin Diğer Yatırımcıların Bilgilerine Göre Daha Değerli Olduğunu Düşünürüm.]	[Finansal Yatırımlarım Konusunda Doğru ve Sağlıklı Kararlar Aldığıma Dair Kendime Güvenim Tamdır.]	[Finansal Yatırımlarım Getirileri Daima Piyasadaki Ortalama Getirilerin Üzerindedir.]	[Piyasada Az Sayıda Yatırımcının Erisebileceği Bilgiler Finansal Yatırımlarımda Bana Mutlak Avantaj Sağlar]
[Gelecek Döneme Dair Kaybettirebilecek Finansal Yatırım Araçlarının Kendi Portföyümde Değil Başkalarının Portföyünde Olacağını Düşünüyorum.]	Correlation Coefficient	,004	,363**	,415**	,396**	,420**
	Sig. (2-tailed)	,938	,000	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421	421
[Finansal Yatırım Araçlarının Kaybettirmesi Kötü Şans Veya Diğer Dışsal Faktörlerle İlgilidir.]	Correlation Coefficient	-,092	,250**	,197**	,209**	,339**
	Sig. (2-tailed)	,058	,000	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421	421
[Bir Finansal Yatırım Aracına Ait Olumlu Performansları veya Olumlu Bilgileri Hafızamda Tutar Ve Sonraki Yatırımlarımda Karar Verme Aşamasında Kullanırım.]	Correlation Coefficient	,171**	,389**	,492**	,423**	,428**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421	421
[Bir Finansal Yatırım Aracı Kar Ya Da Zarar Ettiği Dönemlerdeki Performansını Bir Süre Sonra Tekrarlar.]	Correlation Coefficient	-,012	,274**	,386**	,302**	,462**
	Sig. (2-tailed)	,799	,000	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421	421

Çizelge 4.11: (Devamı) Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizinin İncelenmesi-

3

Spearman's rho		Yeni Bir Yatırım Kararı Verirken En Temel Beklentiniz Nedir?	[Finansal Yatırım Aşamasında Sahip Olduğum Bilgilerin Diğer Yatırımcıların Bilgilerine Göre Daha Değerli Olduğunu Düşünürüm.]	[Finansal Yatırımlarım Konusunda Doğru ve Sağlıklı Kararlar Aldığıma Dair Kendime Güvenim Tamdır.]	[Finansal Yatırımlarımın Getirileri Daima Piyasadaki Ortalama Getirilerin Üzerindedir.]	[Piyasada Az Sayıda Yatırımcının Erisebileceği Bilgiler Finansal Yatırımlarımda Bana Mutlak Avantaj Sağlar]
[Bir Finansal Yatırım Aracına Ait Aklımda Kalan Dikkat Çekici Bir Performans, Aynı Tür Finansal Yatırım Aracına Tekrar Yatırım Yapmak İstedimde Kararım Üzerinde Etkili Olur.]	Correlation Coefficient	,017	,352**	,437**	,404**	,498**
	Sig. (2-tailed)	,732	,000	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421	421
[Çevremde Kendi Finansal Yatırım Tercihlerime Benzer Tercihlerin Bulunması Benim İçin Önemlidir.]	Correlation Coefficient	-,008	,282**	,332**	,301**	,374**
	Sig. (2-tailed)	,864	,000	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421	421
[Finansal Yatırım Kararlarım Üzerinde Dini İnançlarım Etkilidir.]	Correlation Coefficient	,048	,174**	,305**	,204**	,271**
	Sig. (2-tailed)	,323	,000	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421	421
[Finansal Yatırım Kararlarım Üzerinde Siyasi Görüşlerim Etkilidir.]	Correlation Coefficient	-,027	,233**	,176**	,149**	,165**
	Sig. (2-tailed)	,580	,000	,000	,002	,001

Çizelge 4.11: (Devamı) Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizinin İncelenmesi-

3

Spearman's rho		Yeni Bir Yatırım Kararı Verirken En Temel Beklentiniz Nedir?	[Finansal Yatırım Aşamasında Sahip Olduğum Bilgilerin Diğer Yatırımcıların Bilgilerine Göre Daha Değerli Olduğunu Düşünürüm.]	[Finansal Yatırımlarım Konusunda Doğru ve Sağlıklı Kararlar Aldığıma Dair Kendime Güvenim Tamdır.]	[Finansal Yatırımlarımın Getirileri Daima Piyasadaki Ortalama Getirilerin Üzerindedir.]	[Piyasada Az Sayıda Yatırımcının Erisebileceği Bilgiler Finansal Yatırımlarımda Bana Mutlak Avantaj Sağlar]
[Bir finansal yatırım aracına ilişkin zararım söz konusu olduğunda zararımı karşılayana kadar o finansal yatırım aracını elimden çıkarmam.]	Correlation Coefficient	,017	,275**	,312**	,299**	,321**
	Sig. (2-tailed)	,721	,000	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421	421
[İki finansal yatırım aracı arasında 3 kaldığımda hakkında daha fazla bilgi sahibi olduğum finansal yatırım aracımı seçerim]	Correlation Coefficient	,072	,287**	,436**	,352**	,465**
	Sig. (2-tailed)	,140	,000	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421	421
[Finansal yatırım kararı verirken yatırım sonrasında yaşayabileceğim olası hayal kırıklıklarımı hesaba katarım.]	Correlation Coefficient	,083	,313**	,455**	,397**	,405**
	Sig. (2-tailed)	,091	,000	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421	421
[%80 olasılıkla 4.000 TL kazanmak yerine %100 olasılıkla 3.000 TL kazanmayı tercih ederim.]	Correlation Coefficient	,085	,254**	,292**	,217**	,344**
	Sig. (2-tailed)	,082	,000	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421	421

Çizelge 4.11: (Devamı) Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizinin İncelenmesi-

3

Spearman's rho		Yeni Bir Yatırım Kararı Verirken En Temel Beklentiniz Nedir?	[Finansal Yatırım Aşamasında Sahip Olduğum Bilgilerin Diğer Yatırımcıların Bilgilerine Göre Daha Değerli Olduğunu Düşünürüm.]	[Finansal Yatırımlarım Konusunda Doğru ve Sağlıklı Kararlar Aldığıma Dair Kendime Güvenim Tamdır.]	[Finansal Yatırımlarım Getirileri Daima Piyasadaki Ortalama Getirilerin Üzerindedir.]	[Piyasada Az Sayıda Yatırımcının Erisebileceği Bilgiler Finansal Yatırımlarımda Bana Mutlak Avantaj Sağlar]
[Mevduata düşük kar payı veren tanınmış/büyük ölçekli bankalar yerine yüksek kar payı veren ama tanınmamış/küçük ölçekli bankaları tercih ederim.]	Correlation Coefficient	-,060	,240**	,230**	,260**	,204**
	Sig. (2-tailed)	,222	,000	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421	421
[Getirisi düşük/riski az olan yatırım araçlarını riski yüksek/getirisi yüksek yatırım araçlarına göre daha çok tercih ederim.]	Correlation Coefficient	,044	,330**	,329**	,271**	,295**
	Sig. (2-tailed)	,366	,000	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421	421

* Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Çizelge 4.12: Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizinin İncelenmesi-4

		[Gelecek Dönemde Yerel ve Uluslararası Piyasalarda Meydana Gelecek Ekonomik Gelişmelerin Pozitif Yönlü Olacağını Düşünüyoru]	[Finansal Yatırımlarının Gelecek Dönemde Kazandıracacağına Olan Beklentim Güçlüdür.]	[Gelecek Döneme Dair Kaybettiirebilecek Finansal Yatırım Araçlarının Kendi Portföyümde Değil Başkalarının Portföyünde Olacağını Düşünüyorum.]	[Finansal Yatırım Araçlarının Kaybettirmesi Kötü Şans Veya Diğer Dışsal Faktörlerle İlgilidir]
Cinsiyetiniz	Correlation Coefficient	-,051	,043	-,067	,015
	Sig. (2-tailed)	,297	,384	,172	,761
	N	421	421	421	421
Medeni Durumunuz?	Correlation Coefficient	,018	-,069	-,051	-,061
	Sig. (2-tailed)	,718	,157	,294	,209
	N	421	421	421	421
Yaşınız?	Correlation Coefficient	,038	-,065	-,031	-,133**
	Sig. (2-tailed)	,433	,185	,530	,006
	N	421	421	421	421
Öğrenim Durumunuz?	Correlation Coefficient	,012	,004	-,048	-,005
	Sig. (2-tailed)	,806	,939	,321	,914
	N	421	421	421	421
Ailenizin toplam geliri nedir?	Correlation Coefficient	-,011	-,040	,059	-,090
	Sig. (2-tailed)	,821	,417	,227	,066
	N	421	421	421	421
Bütçenizden Finansal Yatırımlarınız İçin Ayırdığınız Pay Ne Kadardır?	Correlation Coefficient	,066	,007	-,013	-,180**
	Sig. (2-tailed)	,179	,887	,783	,000
	N	421	421	421	421
Portföyünüz Kaç Çeşit Yatırım Aracından Oluşmaktadır	Correlation Coefficient	,045	,109*	-,065	-,094
	Sig. (2-tailed)	,394	,037	,219	,074
	N	364	364	364	364

Çizelge 4.12: (Devamı) Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizinin İncelenmesi-

4

		[Gelecek Dönemde Yerel ve Uluslararası Piyasalarda Meydana Gelecek Ekonomik Gelişmelerin Pozitif Yönü Olacağını Düşünüyoru]	[Finansal Yatırımlarının Gelecek Dönemde Kazandıracağına Olan Beklentim Güçlüdür.]	[Gelecek Döneme Dair Kaybettirebilecek Finansal Yatırım Araçlarının Kendi Portföyümde Değil Başkalarının Portföyünde Olacağını Düşünüyorum.]	[Finansal Yatırım Araçlarının Kaybettirmesi Kötü Şans Veya Diğer Dışsal Faktörlerle İlgilidir]
Portföyünüzü Takipte Kullandığınız Bilgi Kaynaklarınız Nelerdir?	Correlation Coefficient	-,013	-,042	,000	-,071
	Sig. (2-tailed)	,789	,389	,995	,145
	N	421	421	421	421
Kaç Yıldır Finansal Araçlara Yatırım Yapıyorsunuz?	Correlation Coefficient	,058	,073	,019	-,087
	Sig. (2-tailed)	,238	,137	,696	,074
	N	421	421	421	421
Portföyünüzde Yer Alan Bir Finansal Ürünü Ortalama Elde Tutma Süreniz Nedir?	Correlation Coefficient	-,046	,050	,007	,012
	Sig. (2-tailed)	,350	,303	,889	,811
	N	421	421	421	421
Yeni Bir Yatırım Kararı Verirken En Temel Beklentiniz Nedir?	Correlation Coefficient	,016	,047	,004	-,092
	Sig. (2-tailed)	,744	,338	,938	,058
	N	421	421	421	421
[Finansal Yatırım Aşamasında Sahip Olduğum Bilgilerin Diğer Yatırımcıların Bilgilerine Göre Daha Değerli Olduğunu Düşünürüm.]	Correlation Coefficient	,411**	,319**	,363**	,250**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421
[Finansal Yatırımlarım Konusunda Doğru ve Sağlıklı Kararlar Aldığıma Dair Kendime Güvenim Tamdır.]	Correlation Coefficient	,393**	,444**	,415**	,197**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421

Çizelge 4.12: (Devamı) Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizinin İncelenmesi-

4

		[Gelecek Dönemde Yerel ve Uluslararası Piyasalarda Meydana Gelecek Ekonomik Gelişmelerin Pozitif Yönlü Olacağını Düşünüyorum]	[Finansal Yatırımlarımın Gelecek Dönemde Kazandıracağına Olan Beklentim Güçlüdür.]	[Gelecek Döneme Dair Kaybettirebilecek Finansal Yatırım Araçlarının Kendi Portföyümde Değil Başkalarının Portföyünde Olacağını Düşünüyorum.]	[Finansal Yatırım Araçlarının Kaybettirmesi Kötü Şans Veya Diğer Dışsal Faktörlerle İlgilidir]
[Finansal Yatırımlarımın Getirileri Daima Piyasadaki Ortalama Getirilerin Üzerindedir.]	Correlation Coefficient	,411**	,453**	,396**	,209**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421
[Piyasada Az Sayıda Yatırımcının Erişebileceği Bilgiler Finansal Yatırımlarımda Bana Mutlak Avantaj Sağlar]	Correlation Coefficient	,278**	,442**	,420**	,339**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421
[Gelecek Dönemde Yerel ve Uluslararası Piyasalarda Meydana Gelecek Ekonomik Gelişmelerin Pozitif Yönlü Olacağını Düşünüyorum.]	Correlation Coefficient	1,000	,563**	,429**	,268**
	Sig. (2-tailed)		,000	,000	,000
	N	421	421	421	421
[Finansal Yatırımlarımın Gelecek Dönemde Kazandıracağına Olan Beklentim Güçlüdür.]	Correlation Coefficient	,563**	1,000	,402**	,211**
	Sig. (2-tailed)	,000		,000	,000
	N	421	421	421	421
[Gelecek Döneme Dair Kaybettirebilecek Finansal Yatırım Araçlarının Kendi Portföyümde Değil Başkalarının Portföyünde Olacağını Düşünüyorum.]	Correlation Coefficient	,429**	,402**	1,000	,376**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000		,000
	N	421	421	421	421
[Finansal Yatırım Araçlarının Kaybettirmesi Kötü Şans Veya Diğer Dışsal Faktörlerle İlgilidir.]	Correlation Coefficient	,268**	,211**	,376**	1,000
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	
	N	421	421	421	421

Çizelge 4.12: (Devamı) Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizinin İncelenmesi-

4

		[Gelecek Dönemde Yerel ve Uluslararası Piyasalarda Meydana Gelecek Ekonomik Gelişmelerin Pozitif Yönlü Olacağını Düşünüyoru]	[Finansal Yatırımların Gelecek Dönemde Kazandıracağına Olan Beklentim Güçlüdür.]	[Gelecek Döneme Dair Kaybettiirebilecek Finansal Yatırım Araçlarının Kendi Portföyümde Değil Başkalarının Portföyünde Olacağını Düşünüyorum.]	[Finansal Yatırım Araçlarının Kaybirtirilmesi Kötü Şans Veya Diğer Dışsal Faktörlerle İlgilidir]
[Bir Finansal Yatırım Aracına Ait Olumlu Performansları veya Olumlu Bilgileri Hafızamda Tutar Ve Sonraki Yatırımlarımda Karar Verme Aşamasında Kullanırım.]	Correlation Coefficient	,339**	,486**	,381**	,181**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421
[Bir Finansal Yatırım Aracı Kar Ya Da Zarar Ettiği Dönemlerdeki Performansını Bir Süre Sonra Tekrarlar.]	Correlation Coefficient	,282**	,391**	,423**	,378**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421
[Bir Finansal Yatırım Aracına Ait Aklımda Kalan Dikkat Çekici Bir Performans, Aynı Tür Finansal Yatırım Aracına Tekrar Yatırım Yapmak İsteddiğimde Kararım Üzerinde Etkili Olur.]	Correlation Coefficient	,284**	,476**	,366**	,250**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421
[Çevremde Kendi Finansal Yatırım Tercihlerime Benzer Tercihlerin Bulunması Benim İçin Önemlidir.]	Correlation Coefficient	,344**	,322**	,329**	,333**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421
[Finansal Yatırım Kararlarım Üzerinde Dini İnançlarım Etkilidir.]	Correlation Coefficient	,167**	,381**	,207**	,066
	Sig. (2-tailed)	,001	,000	,000	,176
	N	421	421	421	421

Çizelge 4.12: (Devamı) Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizinin İncelenmesi-

4

		[Gelecek Dönemde Yerel ve Uluslararası Piyasalarda Meydana Gelecek Ekonomik Gelişmelerin Pozitif Yönlü Olacağını Düşünüyorum]	[Finansal Yatırımların Gelecek Dönemde Kazandıracağına Olan Beklentim Güçlüdür.]	[Gelecek Döneme Dair Kaybettirebilecek Finansal Yatırım Araçlarının Kendi Portföyümde Değil Başkalarının Portföyünde Olacağını Düşünüyorum.]	[Finansal Yatırım Araçlarının Kaybettirmesi Kötü Şans Veya Diğer Dışsal Faktörlerle İlgilidir]
[Finansal Yatırım Kararlarım Üzerinde Siyasi Görüşlerim Etkilidir.]	Correlation Coefficient	,352**	,206**	,327**	,414**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421
[Bir finansal yatırım aracına ilişkin zararım söz konusu olduğunda zararımı karşılayana kadar o finansal yatırım aracını elimden çıkarmam.]	Correlation Coefficient	,248**	,285**	,354**	,371**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421
[İki finansal yatırım aracı arasında 3 kaldığımda hakkında daha fazla bilgi sahibi olduğum finansal yatırım aracını seçerim]	Correlation Coefficient	,216**	,417**	,267**	,073
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,136
	N	421	421	421	421
[Finansal yatırım kararı verirken yatırım sonrasında yaşayabileceğim olası hayal kırıklıklarımı hesaba katarım.]	Correlation Coefficient	,277**	,400**	,344**	,089
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,068
	N	421	421	421	421
[%80 olasılıkla 4.000 TL kazanmak yerine %100 olasılıkla 3.000 TL kazanmayı tercih ederim.]	Correlation Coefficient	,152**	,286**	,242**	,139**
	Sig. (2-tailed)	,002	,000	,000	,004
	N	421	421	421	421
[Mevduata düşük kar payı veren tanınmış/büyük ölçekli bankalar yerine yüksek kar payı veren ama tanınmamış/küçük ölçekli bankaları tercih ederim.]	Correlation Coefficient	,223**	,192**	,315**	,338**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421

Çizelge 4.12: (Devamı) Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizinin İncelenmesi-

4

		[Gelecek Dönemde Yerel ve Uluslararası Piyasalarda Meydana Gelecek Ekonomik Gelişmelerin Pozitif Yönü Olacağını Düşünüyoru]	[Finansal Yatırımlarının Gelecek Dönemde Kazandıracağına Olan Beklentim Güçlüdür.]	[Gelecek Döneme Dair Kaybettirebilecek Finansal Yatırım Araçlarının Kendi Portföyümde Değil Başkalarının Portföyünde Olacağını Düşünüyorum.]	[Finansal Yatırım Araçlarının Kaybettirmesi Kötü Şans Veya Diğer Dışsal Faktörlerle İlgilidir]
[Getirisi düşük/riski az olan yatırım araçlarını riski yüksek/getirisi yüksek yatırım araçlarına göre daha çok tercih ederim.]	Correlation Coefficient	,309**	,248**	,307**	,283**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421

Çizelge 4.13: Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizinin İncelenmesi-5

Spearman's rho		[Bir Finansal Yatırım Aracına Ait Olumlu Performansları veya Olumlu Bilgileri Hafızamda Tutar Ve Sonraki Yatırımlarımda Karar Verme Aşamasında Kullanır]	[Bir Finansal Yatırım Aracı Kar Ya Da Zarar Ettiği Dönemlerdeki Performansım Bir Süre Sonra Tekrarla]	[Bir Finansal Yatırım Aracına Ait Aklımda Kalan Dikkat Çekici Bir Performans, Aynı Tür Finansal Yatırım Aracına Tekrar Yatırım Yapmak İstedüğümde Kararım Üzerinde Etkili Olur.]	[Çevremde Kendi Finansal Yatırım Tercihlerime Benzer Tercihlerin Bulunması Benim İçin Önemlidir.]	[Finansal Yatırım Kararlarım Üzerinde Dini İnançlarım Etkilidir]	[Finansal Yatırım Kararlarım Üzerinde Siyasi Görüşlerim Etkilidir]
Cinsiyetiniz	Correlation Coefficient	-,070	-,023	,011	-,051	,003	,075
	Sig. (2-tailed)	,154	,633	,817	,301	,947	,127
	N	421	421	421	421	421	421
Medeni Durumunuz?	Correlation Coefficient	-,069	,018	-,089	-,044	,008	,031
	Sig. (2-tailed)	,160	,711	,067	,371	,876	,528
	N	421	421	421	421	421	421
Yaşınız?	Correlation Coefficient	-,034	-,019	-,088	-,041	,002	,000
	Sig. (2-tailed)	,480	,701	,072	,406	,975	,998
	N	421	421	421	421	421	421
Öğrenim Durumunuz?	Correlation Coefficient	,040	,037	-,012	-,061	,028	,037
	Sig. (2-tailed)	,408	,447	,810	,211	,569	,455
	N	421	421	421	421	421	421
Ailenizin toplam geliri nedir?	Correlation Coefficient	-,025	-,038	-,031	-,028	,017	,073
	Sig. (2-tailed)	,603	,440	,530	,572	,722	,137
	N	421	421	421	421	421	421
Bütçenizden Finansal Yatırımlarınız İçin Ayırdığımız Pay Ne Kadardır?	Correlation Coefficient	-,001	-,043	-,025	-,036	,024	-,031
	Sig. (2-tailed)	,985	,377	,615	,455	,619	,524
	N	421	421	421	421	421	421
Portföyünüz Kaç Çeşit Yatırım Aracından Oluşmaktadır	Correlation Coefficient	,056	,041	,046	,029	,032	-,071
	Sig. (2-tailed)	,285	,438	,382	,586	,546	,177
	N	364	364	364	364	364	364

Çizelge 4.13: (Devamı) Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizinin İncelenmesi-

5

Spearman's rho		[Bir Finansal Yatırım Aracına Ait Olumlu Performansları veya Olumlu Bilgileri Hafızamda Tutar Ve Sonraki Yatırımlarımda Karar Verme Aşamasında Kullanır]	[Bir Finansal Yatırım Aracı Kar Ya Da Zarar Ettiği Dönemlerdeki Performansımı Bir Süre Sonra Tekrarla]	[Bir Finansal Yatırım Aracına Ait Akımda Kalan Dikkat Çekici Bir Performans, Aynı Tür Finansal Yatırım Aracına Tekrar Yatırım Yapmak İstedimde Kararım Üzerinde Etkili Olur.]	[Çevremde Kendi Finansal Yatırım Tercihlerime Benzer Tercihlerin Bulunması Benim İçin Önemlidir.]	[Finansal Yatırım Kararlarım Üzerinde Dini İnançlarım Etkilidir]	[Finansal Yatırım Kararlarım Üzerinde Siyasi Görüşlerim Etkilidir]
Portföyünüzü Takipte Kullandığınız Bilgi Kaynaklarınız Nelerdir?	Correlation Coefficient	,017	,006	-,036	-,011	-,046	-,032
	Sig. (2-tailed)	,722	,908	,457	,823	,347	,512
	N	421	421	421	421	421	421
Kaç Yıldır Finansal Araçlara Yatırım Yapıyorsunuz?	Correlation Coefficient	,130**	,067	,047	,050	,049	,044
	Sig. (2-tailed)	,007	,170	,333	,305	,311	,372
	N	421	421	421	421	421	421
Portföyünüzde Yer Alan Bir Finansal Ürünü Ortalama Elde Tutma Süreniz Nedir?	Correlation Coefficient	,047	,064	,029	,060	,045	,024
	Sig. (2-tailed)	,337	,188	,556	,222	,361	,627
	N	421	421	421	421	421	421
Yeni Bir Yatırım Kararı Verirken En Temel Beklentiniz Nedir?	Correlation Coefficient	,171**	-,012	,017	-,008	,048	-,027
	Sig. (2-tailed)	,000	,799	,732	,864	,323	,580
	N	421	421	421	421	421	421
[Finansal Yatırım Aşamasında Sahip Olduğum Bilgilerin Diğer Yatırımcıların Bilgilerine Göre Daha Değerli Olduğunu Düşünürüm.]	Correlation Coefficient	,389**	,274**	,352**	,282**	,174**	,233**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421	421	421

Çizelge 4.13: (Devamı) Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizinin İncelenmesi-

5

Spearman's rho		[Bir Finansal Yatırım Aracına Ait Olumlu Performansları veya Olumlu Bilgileri Hafızamda Tutar Ve Sonraki Yatırımlarımda Karar Verme Aşamasında Kullanır]	[Bir Finansal Yatırım Aracı Kar Ya Da Zarar Ettiği Dönemlerdeki Performansımı Bir Süre Sonra Tekrarla]	[Bir Finansal Yatırım Aracına Ait Akımda Kalan Dikkat Çekici Bir Performans, Aynı Tür Finansal Yatırım Aracına Tekrar Yatırım Yapmak İstedimde Kararım Üzerinde Etkili Olur.]	[Çevremde Kendi Finansal Yatırım Tercihlerime Benzer Tercihlerin Bulunması Benim İçin Önemlidir.]	[Finansal Yatırım Kararlarım Üzerinde Dini İnançlarım Etkilidir]	[Finansal Yatırım Kararlarım Üzerinde Siyasi Görüşlerim Etkilidir]
[Finansal Yatırımlarım Konusunda Doğru ve Sağlıklı Kararlar Aldığıma Dair Kendime Güvenim Tamdır.]	Correlation Coefficient	,492**	,386**	,437**	,332**	,305**	,176**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421	421	421
[Finansal Yatırımlarımın Getirileri Daima Piyasadaki Ortalama Getirilerin Üzerindedir.]	Correlation Coefficient	,423**	,302**	,404**	,301**	,204**	,149**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	,002
	N	421	421	421	421	421	421
[Piyasada Az Sayıda Yatırımcının Erişebileceği Bilgiler Finansal Yatırımlarımda Bana Mutlak Avantaj Sağlar]	Correlation Coefficient	,428**	,462**	,498**	,374**	,271**	,165**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	,001
	N	421	421	421	421	421	421
[Gelecek Dönemde Yerel ve Uluslararası Piyasalarda Meydana Gelecek Ekonomik Gelişmelerin Pozitif Yönlü Olacağını Düşünüyorum]	Correlation Coefficient	,339**	,282**	,284**	,344**	,167**	,352**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,001	,000
	N	421	421	421	421	421	421

Çizelge 4.13: (Devamı) Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizinin İncelenmesi-

5

Spearman's rho		[Bir Finansal Yatırım Aracına Ait Olumlu Performansları veya Olumlu Bilgileri Hafızamda Tutar Ve Sonraki Yatırımlarımda Karar Verme Aşamasında Kullanımı]	[Bir Finansal Yatırım Aracı Kar Ya Da Zarar Ettiği Dönemlerdeki Performansını Bir Süre Sonra Tekrarla]	[Bir Finansal Yatırım Aracına Ait Akımda Kalan Dikkat Çekici Bir Performans, Aynı Tür Finansal Yatırım Aracına Tekrar Yatırım Yapmak İstedimde Kararım Üzerinde Etkili Olur.]	[Çevremde Kendi Finansal Yatırım Tercihlerime Benzer Tercihlerin Bulunması Benim İçin Önemlidir.]	[Finansal Yatırım Kararlarım Üzerinde Dini İnançlarım Etkilidir]	[Finansal Yatırım Kararlarım Üzerinde Siyasi Görüşlerim Etkilidir]
[Finansal Yatırımlarımın Gelecek Dönemde Kazandıracığına Olan Beklentim Güçlüdür.]	Correlation Coefficient	,486**	,391**	,476**	,322**	,381**	,206**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421	421	421
[Gelecek Döneme Dair Kaybettirebilecek Finansal Yatırım Araçlarının Kendi Portföyümde Değil Başkalarının Portföyünde Olacağını Düşünüyoru]	Correlation Coefficient	,381**	,423**	,366**	,329**	,207**	,327**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421	421	421
[Finansal Yatırım Araçlarımın Kaybettirmesi Kötü Şans Veya Diğer Dışsal Faktörlerle İlgilidir.]	Correlation Coefficient	,181**	,378**	,250**	,333**	,066	,414**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,176	,000
	N	421	421	421	421	421	421
[Bir Finansal Yatırım Aracına Ait Olumlu Performansları veya Olumlu Bilgileri Hafızamda Tutar Ve Sonraki Yatırımlarımda Karar Verme Aşamasında Kullanırım.]	Correlation Coefficient	1,000	,539**	,606**	,391**	,420**	,189**
	Sig. (2-tailed)		,000	,000	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421	421	421

Çizelge 4.13: (Devamı) Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizinin İncelenmesi-

5

Spearman's rho		[Bir Finansal Yatırım Aracına Ait Olumlu Performansları veya Olumlu Bilgileri Hafızamda Tutar Ve Sonraki Yatırımlarımda Karar Verme Aşamasında Kullanır]	[Bir Finansal Yatırım Aracı Kar Ya Da Zarar Ettiği Dönemlerdeki Performansını Bir Süre Sonra Tekrarla]	[Bir Finansal Yatırım Aracına Ait Aklımda Kalan Dikkat Çekici Bir Performans, Aynı Tür Finansal Yatırım Aracına Tekrar Yatırım Yapmak İsteddiğimde Kararım Üzerinde Etkili Olur.]	[Çevremde Kendi Finansal Yatırım Tercihlerime Benzer Tercihlerin Bulunması Benim İçin Önemlidir.]	[Finansal Yatırım Kararlarım Üzerinde Dini İnançlarım Etkilidir]	[Finansal Yatırım Kararlarım Üzerinde Siyasi Görüşlerim Etkilidir]
[Bir Finansal Yatırım Aracı Kar Ya Da Zarar Ettiği Dönemlerdeki Performansını Bir Süre Sonra Tekrarlar.]	Correlation Coefficient	,539**	1,000	,619**	,448**	,382**	,259**
	Sig. (2-tailed)	,000		,000	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421	421	421
[Bir Finansal Yatırım Aracına Ait Aklımda Kalan Dikkat Çekici Bir Performans, Aynı Tür Finansal Yatırım Aracına Tekrar Yatırım Yapmak İsteddiğimde Kararım Üzerinde Etkili Olur.]	Correlation Coefficient	,606**	,619**	1,000	,518**	,490**	,187**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000		,000	,000	,000
	N	421	421	421	421	421	421
[Çevremde Kendi Finansal Yatırım Tercihlerime Benzer Tercihlerin Bulunması Benim İçin Önemlidir.]	Correlation Coefficient	,391**	,448**	,518**	1,000	,371**	,336**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000		,000	,000
	N	421	421	421	421	421	421
[Finansal Yatırım Kararlarım Üzerinde Dini İnançlarım Etkilidir.]	Correlation Coefficient	,420**	,382**	,490**	,371**	1,000	,168**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000		,001
	N	421	421	421	421	421	421

Çizelge 4.13: (Devamı) Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizinin İncelenmesi-

5

Spearman's rho		[Bir Finansal Yatırım Aracına Ait Olumlu Performansları veya Olumlu Bilgileri Hafızamda Tutar Ve Sonraki Yatırımlarımda Karar Verme Aşamasında Kullanır]	[Bir Finansal Yatırım Aracı Kar Ya Da Zarar Ettiği Dönemlerdeki Performansımı Bir Süre Sonra Tekrarla]	[Bir Finansal Yatırım Aracına Ait Akımda Kalan Dikkat Çekici Bir Performans, Aynı Tür Finansal Yatırım Aracına Tekrar Yatırım Yapmak İstedimde Kararım Üzerinde Etkili Olur.]	[Çevremde Kendi Finansal Yatırım Tercihlerime Benzer Tercihlerin Bulunması Benim İçin Önemlidir.]	[Finansal Yatırım Kararlarım Üzerinde Dini İnançlarım Etkilidir]	[Finansal Yatırım Kararlarım Üzerinde Siyasi Görüşlerim Etkilidir]
[Finansal Yatırım Kararlarım Üzerinde Siyasi Görüşlerim Etkilidir.]	Correlation Coefficient	,189**	,259**	,187**	,336**	,168**	1,000
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,001	
	N	421	421	421	421	421	421
[Bir finansal yatırım aracına ilişkin zararım söz konusu olduğunda zararımı karşılayana kadar o finansal yatırım aracını elimden çıkarmam.]	Correlation Coefficient	,356**	,459**	,470**	,352**	,323**	,260**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421	421	421
[İki finansal yatırım aracı arasında 3 kaldığımda hakkında daha fazla bilgi sahibi olduğum finansal yatırım aracını seçerim]	Correlation Coefficient	,598**	,479**	,607**	,426**	,565**	,125*
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	,010
	N	421	421	421	421	421	421
[Finansal yatırım kararı verirken yatırım sonrasında yaşayabileceğim olası hayal kırıklıklarımı hesaba katarım.]	Correlation Coefficient	,599**	,501**	,608**	,356**	,499**	,144**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	,003
	N	421	421	421	421	421	421

Çizelge 4.13: (Devamı) Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizinin İncelenmesi-

5

Spearman's rho		[Bir Finansal Yatırım Aracına Ait Olumlu Performansları veya Olumlu Bilgileri Hafızamda Tutar Ve Sonraki Yatırımlarımda Karar Verme Aşamasında Kullanır]	[Bir Finansal Yatırım Aracı Kar Ya Da Zarar Ettiği Dönemlerdeki Performansını Bir Süre Sonra Tekrarla]	[Bir Finansal Yatırım Aracına Ait Akımda Kalan Dikkat Çekici Bir Performans, Aynı Tür Finansal Yatırım Aracına Tekrar Yatırım Yapmak İstedimde Kararım Üzerinde Etkili Olur.]	[Çevremde Kendi Finansal Yatırım Tercihlerime Benzer Tercihlerin Bulunması Benim İçin Önemlidir.]	[Finansal Yatırım Kararlarım Üzerinde Dini İnançlarım Etkilidir]	[Finansal Yatırım Kararlarım Üzerinde Siyasi Görüşlerim Etkilidir]
[%80 olasılıkla 4.000 TL kazanmak yerine % 100 olasılıkla 3.000 TL kazanmayı tercih ederim.]	Correlation Coefficient	,381**	,352**	,413**	,405**	,388**	,210**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421	421	421
[Mevduata düşük kar payı veren tanınmış/büyük ölçekli bankalar yerine yüksek kar payı veren ama tanınmamış/küçük ölçekli bankaları tercih ederim.]	Correlation Coefficient	,162**	,201**	,247**	,265**	,017	,277**
	Sig. (2-tailed)	,001	,000	,000	,000	,723	,000
	N	421	421	421	421	421	421
[Getirisi düşük/riski az olan yatırım araçlarımı riski yüksek/getirisi yüksek yatırım araçlarına göre daha çok tercih ederim.]	Correlation Coefficient	,329**	,313**	,304**	,354**	,178**	,372**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421	421	421

*.Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

** .Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Çizelge 4.14: Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizinin İncelenmesi-6

	Spearman's rho	[Bir finansal yatırım aracına ilişkin zararım söz konusu olduğunda zararımı karşılayana kadar o finansal yatırım aracımı elimden çıkarmam.]	[İki finansal yatırım aracı arasında 3 kaldığımda hakkında daha fazla bilgi sahibi olduğum finansal yatırım aracımı seçerim]	[Finansal yatırım kararı verirken yatırım sonrasında yaşayabileceğim olası hayal kırıklıklarımı hesaba katarım.]	[%80 olasılıkla 4.000 TL kazanmak yerine %100 olasılıkla 3.000 TL kazanmayı tercih ederim]	[Mevduata düşük kar payı veren tanımış/büyük ölçekli bankalar yerine yüksek kar payı veren ama tanımamış/küçük ölçekli bankaları tercih ederim.]	[Getirisi düşük/riski az olan yatırım araçlarını riski yüksek/getirisi yüksek yatırım araçlarına göre daha çok tercih ederim]
Cinsiyetiniz	Correlation Coefficient	,003	-,084	-,053	-,077	-,020	-,013
	Sig. (2-tailed)	,950	,084	,276	,112	,677	,784
	N	421	421	421	421	421	421
Medeni Durumunuz?	Correlation Coefficient	-,033	-,064	-,021	-,032	-,040	-,035
	Sig. (2-tailed)	,495	,193	,664	,516	,411	,468
	N	421	421	421	421	421	421
Yaşınız?	Correlation Coefficient	-,050	-,003	-,028	,045	-,090	-,016
	Sig. (2-tailed)	,304	,956	,566	,358	,066	,743
	N	421	421	421	421	421	421
Öğrenim Durumunuz?	Correlation Coefficient	,028	,062	,020	,003	,118*	,066
	Sig. (2-tailed)	,574	,202	,688	,957	,015	,177
	N	421	421	421	421	421	421
Ailenizin toplam geliri nedir?	Correlation Coefficient	-,025	-,039	-,026	-,077	,020	,003
	Sig. (2-tailed)	,607	,426	,591	,114	,690	,951
	N	421	421	421	421	421	421
Bütçenizden Finansal Yatırımlarınız İçin Ayırdığınız Pay Ne Kadardır?	Correlation Coefficient	-,088	,012	,023	-,004	-,055	-,099*
	Sig. (2-tailed)	,070	,801	,640	,928	,261	,042
	N	421	421	421	421	421	421
Portföyünüz Kaç Çeşit Yatırım Aracından Oluşmaktadır	Correlation Coefficient	,004	,052	,028	-,012	,071	-,077
	Sig. (2-tailed)	,933	,322	,599	,826	,178	,143
	N	364	364	364	364	364	364

Çizelge 4.14: (Devamı) Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizinin İncelenmesi-

6

Spearman's rho		[Bir finansal yatırım aracına ilişkin zararım söz konusu olduğunda zararımı karşılayana kadar o finansal yatırım aracımı elimden çıkarmam.]	[İki finansal yatırım aracı arasında 3 kaldığımda hakkımda daha fazla bilgi sahibi olduğum finansal yatırım aracımı seçerim]	[Finansal yatırım kararı verirken yatırım sonrasında yaşayabileceğim olası hayal kırıklıklarımı hesaba katmam.]	[%80 olasılıkla 4.000 TL kazanmak yerine %100 olasılıkla 3.000 TL kazanmayı tercih ederim]	[Mevduata düşük kar payı veren tanınmış/büyük ölçekli bankalar yerine yüksek kar payı veren ama tanınmamış/küçük ölçekli bankaları tercih ederim.]	[Getirisi düşük/riski az olan yatırım araçlarını riski yüksek/getirisi yüksek yatırım araçlarına göre daha çok tercih ederim]
Portföyünüzü Takipte Kullandığınız Bilgi Kaynaklarınız Nelerdir?	Correlation Coefficient	,037	-,077	-,026	-,104*	-,033	,011
	Sig. (2-tailed)	,447	,113	,593	,033	,499	,819
	N	421	421	421	421	421	421
Kaç Yıldır Finansal Araçlara Yatırım Yapıyorsunuz?	Correlation Coefficient	-,065	,113*	,088	,028	-,007	,024
	Sig. (2-tailed)	,182	,020	,070	,560	,878	,631
	N	421	421	421	421	421	421
Portföyünüzde Yer Alan Bir Finansal Ürünü Ortalama Elde Tutma Süreniz Nedir?	Correlation Coefficient	,046	,029	,076	-,049	-,051	,015
	Sig. (2-tailed)	,348	,558	,117	,319	,301	,754
	N	421	421	421	421	421	421
Yeni Bir Yatırım Kararı Verirken En Temel Beklentiniz Nedir?	Correlation Coefficient	,017	,072	,083	,085	-,060	,044
	Sig. (2-tailed)	,721	,140	,091	,082	,222	,366
	N	421	421	421	421	421	421
[Finansal Yatırım Aşamasında Sahip Olduğum Bilgilerin Diğer Yatırımcıların Bilgilerine Göre Daha Değerli Olduğunu Düşünürüm.]	Correlation Coefficient	,275**	,287**	,313**	,254**	,240**	,330**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421	421	421

Çizelge 4.14: (Devamı) Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizinin İncelenmesi-

6

Spearman's rho		[Bir finansal yatırım aracına ilişkin zararım söz konusu olduğunda zararımı karşılayana kadar o finansal yatırım aracımı elimden çıkarmam.]	[İki finansal yatırım aracı arasında 3 kaldığımda hakkımda daha fazla bilgi sahibi olduğum finansal yatırım aracını seçerim]	[Finansal yatırım kararı verirken yatırım sonrasında yaşayabileceğim olası hayal kırıklıklarımı hesaba katmam.]	[%80 olasılıkla 4.000 TL kazanmak yerine %100 olasılıkla 3.000 TL kazanmayı tercih ederim]	[Mevduata düşük kar payı veren tanınmış/büyük ölçekli bankalar yerine yüksek kar payı veren ama tanınmamış/küçük ölçekli bankaları tercih ederim.]	[Getirisi düşük/riski az olan yatırım araçlarını riski yüksek/getirisi yüksek yatırım araçlarına göre daha çok tercih ederim]
Portföyünüzü Takipte Kullandığınız Bilgi Kaynaklarınız Nelerdir?	Correlation Coefficient	,037	-,077	-,026	-,104*	-,033	,011
	Sig. (2-tailed)	,447	,113	,593	,033	,499	,819
	N	421	421	421	421	421	421
Kaç Yıldır Finansal Araçlara Yatırım Yapıyorsunuz?	Correlation Coefficient	-,065	,113*	,088	,028	-,007	,024
	Sig. (2-tailed)	,182	,020	,070	,560	,878	,631
	N	421	421	421	421	421	421
Portföyünüzde Yer Alan Bir Finansal Ürünü Ortalama Elde Tutma Süreniz Nedir?	Correlation Coefficient	,046	,029	,076	-,049	-,051	,015
	Sig. (2-tailed)	,348	,558	,117	,319	,301	,754
	N	421	421	421	421	421	421
Yeni Bir Yatırım Kararı Verirken En Temel Beklentiniz Nedir?	Correlation Coefficient	,017	,072	,083	,085	-,060	,044
	Sig. (2-tailed)	,721	,140	,091	,082	,222	,366
	N	421	421	421	421	421	421
[Finansal Yatırım Aşamasında Sahip Olduğum Bilgilerin Diğer Yatırımcıların Bilgilerine Göre Daha Değerli Olduğunu Düşünürüm.]	Correlation Coefficient	,275**	,287**	,313**	,254**	,240**	,330**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421	421	421

Çizelge 4.14: (Devamı) Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizinin İncelenmesi-

6

Spearman's rho		[Bir finansal yatırım aracına ilişkin zararım söz konusu olduğunda zararımı karşılayana kadar o finansal yatırım aracımı elimden çıkarmam.]	[İki finansal yatırım aracı arasında 3 kaldığımda hakkında daha fazla bilgi sahibi olduğum finansal yatırım aracımı seçerim]	[Finansal yatırım kararı verirken yatırım sonrasında yaşayabileceğim olası hayal kırıklıklarımı hesaba katarım.]	[%80 olasılıkla 4.000 TL kazanmak yerine %100 olasılıkla 3.000 TL kazanmayı tercih ederim]	[Mevduata düşük kar payı veren tanımış/büyük ölçekli bankalar yerine yüksek kar payı veren ama tanımamış/küçük ölçekli bankaları tercih ederim.]	[Getirisi düşük/riski az olan yatırım araçlarımı riski yüksek/getirisi yüksek yatırım araçlarına göre daha çok tercih ederim]
[Finansal Yatırımlarım Konusunda Doğru ve Sağlıklı Kararlar Aldığıma Dair Kendime Güvenim Tamdır.]	Correlation Coefficient	,312**	,436**	,455**	,292**	,230**	,329**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421	421	421
[Finansal Yatırımlarımın Getirileri Daima Piyasadaki Ortalama Getirilerin Üzerindedir.]	Correlation Coefficient	,299**	,352**	,397**	,217**	,260**	,271**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421	421	421
[Piyasada Az Sayıda Yatırımcının Erişebileceği Bilgiler Finansal Yatırımlarımda Bana Mutlak Avantaj Sağlar]	Correlation Coefficient	,321**	,465**	,405**	,344**	,204**	,295**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421	421	421
[Gelecek Dönemde Yerel ve Uluslararası Piyasalarda Meydana Gelecek Ekonomik Gelişmelerin Pozitif Yönlü Olacağını Düşünüyorum.]	Correlation Coefficient	,248**	,216**	,277**	,152**	,223**	,309**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,002	,000	,000
	N	421	421	421	421	421	421

Çizelge 4.14: (Devamı) Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizinin İncelenmesi-

6

Spearman's rho		[Bir finansal yatırım aracına ilişkin zararım söz konusu olduğunda zararımı karşılayana kadar o finansal yatırım aracımı elimden çıkarmam.]	[İki finansal yatırım aracı arasında 3 kaldığımda hakkında daha fazla bilgi sahibi olduğum finansal yatırım aracımı seçerim]	[Finansal yatırım kararı verirken yatırım sonrasında yaşayabileceğim olası hayal kırıklıklarımı hesaba katarım.]	[%80 olasılıkla 4.000 TL kazanmak yerine %100 olasılıkla 3.000 TL kazanmayı tercih ederim]	[Mevduata düşük kar payı veren tanınmış/büyük ölçekli bankalar yerine yüksek kar payı veren ama tanınmamış/küçük ölçekli bankaları tercih ederim.]	[Getirisi düşük/riski az olan yatırım araçlarını riskli yüksek/getirisi yüksek yatırım araçlarına göre daha çok tercih ederim]
[Finansal Yatırımlarımın Gelecek Dönemde Kazandıracığına Olan Beklentim Güçlüdür.]	Correlation Coefficient	,285**	,417**	,400**	,286**	,192**	,248**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421	421	421
[Gelecek Döneme Dair Kaybettirebilecek Finansal Yatırım Araçlarının Kendi Portföyümde Değil Başkalarının Portföyünde Olacağını Düşünüyorum.]	Correlation Coefficient	,354**	,267**	,344**	,242**	,315**	,307**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421	421	421
[Finansal Yatırım Araçlarının Kaybettirmesi Kötü Şans Veya Diğer Dışsal Faktörlerle İlgilidir.]	Correlation Coefficient	,371**	,073	,089	,139**	,338**	,283**
	Sig. (2-tailed)	,000	,136	,068	,004	,000	,000
	N	421	421	421	421	421	421
[Bir Finansal Yatırım Aracına Ait Olumlu Performansları veya Olumlu Bilgileri Hafızamda Tutar Ve Sonraki Yatırımlarımda Karar Verme Aşamasında Kullanırım.]	Correlation Coefficient	,356**	,598**	,599**	,381**	,162**	,329**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,001	,000
	N	421	421	421	421	421	421

Çizelge 4.14: (Devamı) Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizinin İncelenmesi-

6

Spearman's rho		[Bir finansal yatırım aracına ilişkin zararım söz konusu olduğunda zararımı karşılayana kadar o finansal yatırım aracımı elimden çıkarmam.]	[İki finansal yatırım aracı arasında 3 kaldığımda hakkında daha fazla bilgi sahibi olduğum finansal yatırım aracımı seçerim]	[Finansal yatırım kararı verirken yatırım sonrasında yaşayabileceğim olası hayal kırıklıklarımı hesaba katmam.]	[%80 olasılıkla 4.000 TL kazanmak yerine %100 olasılıkla 3.000 TL kazanmayı tercih ederim]	[Mevduata düşük kar payı veren tanımış/büyük ölçekli bankalar yerine yüksek kar payı veren ama tanımamış/küçük ölçekli bankaları tercih ederim.]	[Getirisi düşük/riski az olan yatırım araçlarımı riski yüksek/getirisi yüksek yatırım araçlarına göre daha çok tercih ederim]
[Bir Finansal Yatırım Aracı Kar Ya Da Zarar Ettiği Dönemlerdeki Performansını Bir Süre Sonra Tekrarlar.]	Correlation Coefficient	,459**	,479**	,501**	,352**	,201**	,313**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421	421	421
[Bir Finansal Yatırım Aracına Ait Aklımda Kalan Dikkat Çekici Bir Performans, Aynı Tür Finansal Yatırım Aracına Tekrar Yatırım Yapmak İsteddiğimde Kararım Üzerinde Etkili Olur.]	Correlation Coefficient	,470**	,607**	,608**	,413**	,247**	,304**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421	421	421
[Çevremde Kendi Finansal Yatırım Tercihlerime Benzer Tercihlerin Bulunması Benim İçin Önemlidir.]	Correlation Coefficient	,352**	,426**	,356**	,405**	,265**	,354**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421	421	421
[Finansal Yatırım Kararlarım Üzerinde Dini İnançlarım Etkilidir.]	Correlation Coefficient	,323**	,565**	,499**	,388**	,017	,178**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,723	,000
	N	421	421	421	421	421	421

Çizelge 4.14: (Devamı) Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizinin İncelenmesi-

6

Spearman's rho		[Bir finansal yatırım aracına ilişkin zararım söz konusu olduğunda zararımı karşılayana kadar o finansal yatırım aracını elimden çıkarmam.]	[İki finansal yatırım aracı arasında 3 kaldığımda hakkında daha fazla bilgi sahibi olduğum finansal yatırım aracını seçerim]	[Finansal yatırım kararı verirken yatırım sonrasında yaşayabileceğim olası hayal kırıklıklarımı hesaba katarım.]	[%80 olasılıkla 4.000 TL kazanmak yerine %100 olasılıkla 3.000 TL kazanmayı tercih ederim]	[Mevduata düşük kar payı veren tanımış/büyük ölçekli bankalar yerine yüksek kar payı veren ama tanımamış/küçük ölçekli bankaları tercih ederim.]	[Getirisi düşük/riski az olan yatırım araçlarımı riski yüksek/getirisi yüksek yatırım araçlarına göre daha çok tercih ederim]
[Finansal Yatırım Kararlarım Üzerinde Siyasi Görüşlerim Etkilidir.]	Correlation Coefficient	,260**	,125*	,144**	,210**	,277**	,372**
	Sig. (2-tailed)	,000	,010	,003	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421	421	421
[Bir finansal yatırım aracına ilişkin zararım söz konusu olduğunda zararımı karşılayana kadar o finansal yatırım aracını elimden çıkarmam.]	Correlation Coefficient	1,000	,376**	,413**	,317**	,342**	,291**
	Sig. (2-tailed)		,000	,000	,000	,000	,000
	N	421	421	421	421	421	421
[İki finansal yatırım aracı arasında 3 kaldığımda hakkında daha fazla bilgi sahibi olduğum finansal yatırım aracını seçerim]	Correlation Coefficient	,376**	1,000	,679**	,550**	,081	,299**
	Sig. (2-tailed)	,000		,000	,000	,097	,000
	N	421	421	421	421	421	421
[Finansal yatırım kararı verirken yatırım sonrasında yaşayabileceğim olası hayal kırıklıklarımı hesaba katarım.]	Correlation Coefficient	,413**	,679**	1,000	,485**	,207**	,343**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000		,000	,000	,000
	N	421	421	421	421	421	421

Çizelge 4.14: (Devamı) Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizinin İncelenmesi-

6

Spearman's rho		[Bir finansal yatırım aracına ilişkin zararım söz konusu olduğunda zararımı karşılayana kadar o finansal yatırım aracını elimden çıkarmam.]	[İki finansal yatırım aracı arasında 3 kaldığımda hakkında daha fazla bilgi sahibi olduğum finansal yatırım aracını seçerim]	[Finansal yatırım kararı verirken yatırım sonrasında yaşayabileceğim olası hayal kırıklıklarımı hesaba katarım.]	[%80 olasılıkla 4.000 TL kazanmak yerine %100 olasılıkla 3.000 TL kazanmayı tercih ederim]	[Mevduata düşük kar payı veren tanınmış/büyük ölçekli bankalar yerine yüksek kar payı veren ama tanınmamış/küçük ölçekli bankaları tercih ederim.]	[Getirisi düşük/riski az olan yatırım araçlarımı riski yüksek/getirisi yüksek yatırım araçlarına göre daha çok tercih ederim]
[%80 olasılıkla 4.000 TL kazanmak yerine %100 olasılıkla 3.000 TL kazanmayı tercih ederim.]	Correlation Coefficient	,317**	,550**	,485**	1,000	,160**	,434**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000		,001	,000
	N	421	421	421	421	421	421
[Mevduata düşük kar payı veren tanınmış/büyük ölçekli bankalar yerine yüksek kar payı veren ama tanınmamış/küçük ölçekli bankaları tercih ederim.]	Correlation Coefficient	,342**	,081	,207**	,160**	1,000	,317**
	Sig. (2-tailed)	,000	,097	,000	,001		,000
	N	421	421	421	421	421	421
[Getirisi düşük/riski az olan yatırım araçlarımı riski yüksek/getirisi yüksek yatırım araçlarına göre daha çok tercih ederim.]	Correlation Coefficient	,291**	,299**	,343**	,434**	,317**	1,000
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	
	N	421	421	421	421	421	421

**Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Spearman korelasyon katsayısına yönelik geliştirilen tablolar incelendiğinde ise zayıf korelasyonun görüldüğü ve genel olarak şu sonuçların elde edildiği/yorumlandığı ifade edilebilir:

- “Bütçenizden Finansal Yatırımlarınız İçin Ayırdığınız Pay Ne Kadardır ifadesi ile aile geliri arasında” anlamlı pozitif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.

- “Bütçenizden Finansal Yatırımlarınız İçin Ayırdığınız Pay Ne Kadardır ifadesi ile medeni durum arasında” anlamlı pozitif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.
- “Bütçenizden Finansal Yatırımlarınız İçin Ayırdığınız Pay Ne Kadardır” ifadesi ile yaş arasında” anlamlı pozitif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.
- “Bütçenizden Finansal Yatırımlarınız İçin Ayırdığınız Pay Ne Kadardır ifadesi ile Öğrenim durumu arasında” anlamlı pozitif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.
- “Portföyünüz Kaç Çeşit Yatırım Aracından Oluşmaktadır ifadesi ile medeni durum arasında” anlamlı pozitif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.
- “Portföyünüz Kaç Çeşit Yatırım Aracından Oluşmaktadır ifadesi ile yaş arasında” anlamlı pozitif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.
- “Portföyünüz Kaç Çeşit Yatırım Aracından Oluşmaktadır ifadesi ile cinsiyet arasında” anlamlı negatif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.
- “Portföyünüz Kaç Çeşit Yatırım Aracından Oluşmaktadır ifadesi ile öğrenim durumu arasında” anlamlı pozitif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.
- “Portföyünüz Kaç Çeşit Yatırım Aracından Oluşmaktadır ifadesi ile aile toplam geliri arasında” anlamlı pozitif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.
- “Kaç Yıldır Finansal Araçlara Yatırım Yapıyorsunuz ifadesi ile yaş arasında” anlamlı pozitif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.
- “Kaç Yıldır Finansal Araçlara Yatırım Yapıyorsunuz ifadesi ile cinsiyet arasında” anlamlı negatif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.
- “Kaç Yıldır Finansal Araçlara Yatırım Yapıyorsunuz ifadesi ile medeni durum arasında” anlamlı pozitif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.
- “Kaç Yıldır Finansal Araçlara Yatırım Yapıyorsunuz ifadesi ile ailenizin toplam geliri arasında” anlamlı pozitif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.
- “Kaç Yıldır Finansal Araçlara Yatırım Yapıyorsunuz ifadesi ile Öğrenim durumu arasında” anlamlı pozitif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.

- “Portföyünüzü Takipte Kullandığınız Bilgi Kaynaklarınız Nelerdir ifadesi ile Öğrenim durumu, yaş, gelir durumu, cinsiyet ve medeni durum arasında” anlamlı olmayan korelasyon vardır.
- “Portföyünüzde Yer Alan Bir Finansal Ürünü Ortalama Elde Tutma Süreniz Nedir?” ifadesi ile ailenizin toplam geliri arasında” anlamlı pozitif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.
- “Portföyünüzde Yer Alan Bir Finansal Ürünü Ortalama Elde Tutma Süreniz Nedir ?” ifadesi ile yaş arasında” anlamlı pozitif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.
- “Portföyünüzde Yer Alan Bir Finansal Ürünü Ortalama Elde Tutma Süreniz Nedir” ifadesi ile Bütçenizden Finansal Yatırımlarınız İçin Ayırdığınız Pay Ne Kadardır? “İfadesi arasında pozitif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.
- “Kaç Yıldır Finansal Araçlara Yatırım Yapıyorsunuz ifadesi ile Portföyünüz Kaç Çeşit Yatırım Aracından Oluşmaktadır ” ifadesi arasında anlamlı pozitif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.
- “Portföyünüz Kaç Çeşit Yatırım Aracından Oluşmaktadır ifadesi ile aile Portföyünüz Kaç Çeşit Yatırım Aracından Oluşmaktadır ” ifadesi arasında anlamlı pozitif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.
- “Yeni bir yatırım kararı verirken en temel beklentiniz nedir? “ifadesiyle cinsiyet, öğrenim durumu arasında negatif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.
- “Yeni bir yatırım kararı verirken en temel beklentiniz nedir? ifadesiyle medeni durumunuz, yaşınız, ailenizin toplam geliri nedir?” ifadeleri arasında pozitif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.
- “Finansal Yatırım Aşamasında Sahip Olduğum Bilgilerin Diğer Yatırımcıların Bilgilerine Göre Daha Değerli Olduğunu Düşünürüm” ifadesiyle cinsiyet ve ailenizin toplam geliri nedir? ifadesi arasında negatif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.
- “Finansal Yatırımlarım Konusunda Doğru ve Sağlıklı Kararlar Aldığıma Dair Kendime Güvenim Tamdır.” İfadesi ile cinsiyetiniz nedir ifadesinin negatif yönlü, medeni durumunuz, yaşınız, öğrenim durumunuz ve ailenizin toplam geliri nedir? ifadeleri arasında pozitif yönlü bir korelasyon vardır.

- “Finansal Yatırımlarım Konusunda Doğru ve Sağlıklı Kararlar Aldığıma Dair Kendime Güvenim Tamdır.” İfadesi ile Bütçenizden Finansal Yatırımlarınız İçin Ayırdığınız Pay Ne Kadardır? , Portföyünüzü Takipte Kullandığımız Bilgi Kaynaklarınız Nelerdir? İfadeleri arasında negatif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.
- “Finansal Yatırımlarım Konusunda Doğru ve Sağlıklı Kararlar Aldığıma Dair Kendime Güvenim Tamdır.” İfadesi ile diğer ifadeler karşılaştırıldığında pozitif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.
- “Finansal Yatırımlarımın Getirileri Daima Piyasadaki Ortalama Getirilerin Üzerindedir.” İle cinsiyetiniz nedir ifadesi arasında negatif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.
- “Finansal Yatırımlarımın Getirileri Daima Piyasadaki Ortalama Getirilerin Üzerindedir.” İfadesi ile ankette yer alan diğer sorular ile pozitif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.
- “Piyasada Az Sayıda Yatırımcının Erişebileceği Bilgiler Finansal Yatırımlarımda Bana Mutlak Avantaj Sağlar.” İfadesi ile cinsiyet, medeni durum,yaş ve ailenizin toplam geliri nedir? ifadeleri arasında negatif yönlü bir korelasyon vardır.
- “Piyasada Az Sayıda Yatırımcının Erişebileceği Bilgiler Finansal Yatırımlarımda Bana Mutlak Avantaj Sağlar.” İfadesi ile Bütçenizden Finansal Yatırımlarınız İçin Ayırdığınız Pay Ne Kadardır?, Portföyünüz Kaç Çeşit Yatırım Aracından Oluşmaktadır, Portföyünüzde Yer Alan Bir Finansal Ürünü Ortalama Elde Tutma Süreniz Nedir?, Yeni Bir Yatırım Kararı Verirken En Temel Beklentiniz Nedir? ifadeleriyle anlamlı olmayan negatif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.
- “Piyasada Az Sayıda Yatırımcının Erişebileceği Bilgiler Finansal Yatırımlarımda Bana Mutlak Avantaj Sağlar.” İfadesi ile ankette sorular diğer sorular arasında anlamlı pozitif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.
- “Gelecek Dönemde Yerel ve Uluslararası Piyasalarda Meydana Gelecek Ekonomik Gelişmelerin Pozitif Yönlü Olacağını Düşünüyorum” ifadesiyle

cinsiyet ve ailenizin toplam geliri arasında anlamlı olmayan negatif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.

- “Gelecek Dönemde Yerel ve Uluslararası Piyasalarda Meydana Gelecek Ekonomik Gelişmelerin Pozitif Yönlü Olacağını Düşünüyorum” ifadesi ile Finansal Yatırım Aşamasında Sahip Olduğum Bilgilerin Diğer Yatırımcıların Bilgilerine Göre Daha Değerli Olduğunu Düşünürüm, Finansal Yatırımlarım Konusunda Doğru ve Sağlıklı Kararlar Aldığıma Dair Kendime Güvenim Tamdır, Finansal Yatırımlarımın Gelecek Dönemde Kazandıracığına Olan Beklentim Güçlüdür ifadeleri arasında anlamlı pozitif yönlü korelasyon vardır.
- “Finansal Yatırımlarımın Gelecek Dönemde Kazandıracığına Olan Beklentim Güçlüdür” ifadesi ile medeni durumu, yaş ve ailenizin toplam geliri nedir? ifadeleri arasında negatif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.
- “Finansal Yatırımlarımın Gelecek Dönemde Kazandıracığına Olan Beklentim Güçlüdür” ifadesi ile “Gelecek Dönemde Yerel ve Uluslararası Piyasalarda Meydana Gelecek Ekonomik Gelişmelerin Pozitif Yönlü Olacağını Düşünüyorum, Bir Finansal Yatırım Aracına Ait Olumlu Performansları veya Olumlu Bilgileri Hafızamda Tutar Ve Sonraki Yatırımlarımda Karar Verme Aşamasında Kullanırım” ifadeleri arasında pozitif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.
- “Gelecek Döneme Dair Kaybettirebilecek Finansal Yatırım Araçlarının Kendi Portföyümde Değil Başkalarının Portföyünde Olacağını Düşünüyorum.” İfadesi ile cinsiyet, medeni durum, yaş, öğrenim durumu ve bütçenizden finansal yatırımlarınız için ayırdığınız pay ne kadardır ifadeleri arasında negatif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.
- “Gelecek Döneme Dair Kaybettirebilecek Finansal Yatırım Araçlarının Kendi Portföyümde Değil Başkalarının Portföyünde Olacağını Düşünüyorum.” İfadesi ile “Gelecek Dönemde Yerel ve Uluslararası Piyasalarda Meydana Gelecek Ekonomik Gelişmelerin Pozitif Yönlü Olacağını Düşünüyorum.” İfadesi arasında anlamlı pozitif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.
- “Finansal Yatırım Araçlarının Kaybettirmesi Kötü Şans Veya Diğer Dışsal Faktörlerle İlgilidir” ifadesi ile “Yaş ve Bütçenizden Finansal Yatırımlarınız

İçin Ayırdığımız Pay Ne Kadardır?” ifadeleri arasında negatif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.

- “Finansal Yatırım Araçlarının Kaybettirmesi Kötü Şans Veya Diğer Dışsal Faktörlerle İlgilidir” ifadesi ile “Finansal Yatırım Kararlarım Üzerinde Siyasi Görüşlerim Etkilidir” ifadesi arasında anlamlı pozitif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.
- “Bir Finansal Yatırım Aracına Ait Olumlu Performansları veya Olumlu Bilgileri Hafızamda Tutar Ve Sonraki Yatırımlarımda Karar Verme Aşamasında Kullanırım” ifadesi ile “cinsiyet, yaş, medeni durum, Ailenizin toplam geliri nedir?, Bütçenizden Finansal Yatırımlarınız İçin Ayırdığımız Pay Ne Kadardır” ifadesi arasında negatif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.
- “Bir Finansal Yatırım Aracına Ait Olumlu Performansları veya Olumlu Bilgileri Hafızamda Tutar Ve Sonraki Yatırımlarımda Karar Verme Aşamasında Kullanırım” ile “Bir Finansal Yatırım Aracına Ait Aklımda Kalan Dikkat Çekici Bir Performans, Aynı Tür Finansal Yatırım Aracına Tekrar Yatırım Yapmak İstedimde Kararım Üzerinde Etkili Olur” ifadesi arasında anlamlı pozitif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.
- “Bir Finansal Yatırım Aracı Kar Ya Da Zarar Ettiği Dönemlerdeki Performansını Bir Süre Sonra Tekrarlar” ifadesi ile cinsiyet,yaş,Ailenizin toplam geliri nedir?, Bütçenizden Finansal Yatırımlarınız İçin Ayırdığımız Pay Ne Kadardır? İfadeleri arasında negatif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.
- “Bir Finansal Yatırım Aracı Kar Ya Da Zarar Ettiği Dönemlerdeki Performansını Bir Süre Sonra Tekrarlar” ifadesi ile “Bir Finansal Yatırım Aracına Ait Aklımda Kalan Dikkat Çekici Bir Performans, Aynı Tür Finansal Yatırım Aracına Tekrar Yatırım Yapmak İstedimde Kararım Üzerinde Etkili Olur” ifadesi arasında anlamlı pozitif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.
- “Bir Finansal Yatırım Aracına Ait Aklımda Kalan Dikkat Çekici Bir Performans, Aynı Tür Finansal Yatırım Aracına Tekrar Yatırım Yapmak İstedimde Kararım Üzerinde Etkili Olur” ifadesi ile” yaş, öğrenim durumu, Ailenizin toplam geliri nedir? Bütçenizden Finansal Yatırımlarınız İçin Ayırdığımız Pay Ne Kadardır?” ifadeleri arasında negatif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.

- “Çevremde Kendi Finansal Yatırım Tercihlerime Benzer Tercihlerin Bulunması Benim İçin Önemlidir” ifadesi ile “medeni durum, yaş, öğrenim durumu, Ailenizin toplam geliri nedir ?, Portföyünüzü Takipte Kullandığımız Bilgi Kaynaklarınız Nelerdir?, Yeni Bir Yatırım Kararı Verirken En Temel Beklentiniz Nedir?” ifadeleri ile arasında anlamlı negatif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.
- “Çevremde Kendi Finansal Yatırım Tercihlerime Benzer Tercihlerin Bulunması Benim İçin Önemlidir” ifadesi ile “Bir Finansal Yatırım Aracına Ait Aklımda Kalan Dikkat Çekici Bir Performans, Aynı Tür Finansal Yatırım Aracına Tekrar Yatırım Yapmak İsteddiğimde Kararım Üzerinde Etkili Olur” arasında anlamlı pozitif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.
- “Finansal Yatırım Kararlarım Üzerinde Dini İnançlarım Etkilidir” ifadesi ile cinsiyet, medeni durumu, yaş ifadeleri arasında anlamlı pozitif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.
- “Finansal Yatırım Kararlarım Üzerinde Dini İnançlarım Etkilidir” ifadesi ile “İki finansal yatırım aracı arasında 3 kaldığımda hakkında daha fazla bilgi sahibi olduğum finansal yatırım aracını seçerim” ifadesi arasında pozitif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.
- “Finansal Yatırım Kararlarım Üzerinde Siyasi Görüşlerim Etkilidir” ifadesi ile “Bütçenizden Finansal Yatırımlarınız İçin Ayırdığınız Pay Ne Kadardır?, Portföyünüz Kaç Çeşit Yatırım Aracından Oluşmaktadır, Portföyünüzü Takipte Kullandığımız Bilgi Kaynaklarınız Nelerdir?, Yeni Bir Yatırım Kararı Verirken En Temel Beklentiniz Nedir?” ifadeleri arasında negatif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.
- “Finansal Yatırım Kararlarım Üzerinde Siyasi Görüşlerim Etkilidir” ifadesi ile “Getirisi düşük/riski az olan yatırım araçlarımı riski yüksek/getirisi yüksek yatırım araçlarına göre daha çok tercih ederim” ifadesi ile arasında pozitif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.
- “Bir finansal yatırım aracına ilişkin zararım söz konusu olduğunda zararımı karşılayana kadar o finansal yatırım aracını elimden çıkarmam” ifadesi ile “medeni durum, yaş, ailenizin toplam geliri nedir?, bütçenizden finansal yatırımlarınız için ayırdığınız pay ne kadardır?, kaç yıldır finansal araçlara

yatırım yapıyorsunuz?” ifadeleri arasında negatif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.

- “Bir finansal yatırım aracına ilişkin zararım söz konusu olduğunda zararımı karşılayana kadar o finansal yatırım aracını elimden çıkarmam” ifadesi bir finansal yatırım aracına ait aklımda kalan dikkat çekici bir performans, Aynı Tür Finansal Yatırım Aracına Tekrar Yatırım Yapmak İstedimde Kararım Üzerinde Etkili Olur ifadesi arasında pozitif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.
- “İki finansal yatırım aracı arasında 3 kaldığımda hakkında daha fazla bilgi sahibi olduğum finansal yatırım aracını seçerim” ifadesi ile cinsiyet, medeni durum, yaş, ailenizin toplam geliri nedir?, Portföyünüzü Takipte Kullandığınız Bilgi Kaynaklarınız Nelerdir?, Kaç Yıldır Finansal Araçlara Yatırım Yapıyorsunuz? İfadeleri arasında negatif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.
- “İki finansal yatırım aracı arasında 3 kaldığımda hakkında daha fazla bilgi sahibi olduğum finansal yatırım aracını seçerim” ifadesi ile “Finansal yatırım kararı verirken yatırım sonrasında yaşayabileceğim olası hayal kırıklıklarını hesaba katarım” ifadesi arasında anlamlı pozitif yönlü zayıf korelasyon vardır.
- “Finansal yatırım kararı verirken yatırım sonrasında yaşayabileceğim olası hayal kırıklıklarını hesaba katarım.” İfadesi ile cinsiyet, medeni durum, yaş, ailenizin toplam geliri nedir?, Portföyünüzü Takipte Kullandığınız Bilgi Kaynaklarınız Nelerdir? İfadesi ile arasında negatif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.
- “%80 olasılıkla 4.000 TL kazanmak yerine %100 olasılıkla 3.000 TL kazanmayı tercih ederim.” İfadesi ile Portföyünüzde Yer Alan Bir Finansal Ürünü Ortalama Elde Tutma Süreniz Nedir? ifadesi ile negatif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.
- “Mevduata düşük kar payı veren tanınmış/büyük ölçekli bankalar yerine yüksek kar payı veren ama tanınmamış/küçük ölçekli bankaları tercih ederim” ifadesi ile yaş, medeni durum ve cinsiyetin negatif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.

- “Mevduata düşük kar payı veren tanınmış/büyük ölçekli bankalar yerine yüksek kar payı veren ama tanınmamış/küçük ölçekli bankaları tercih ederim” ifadesi ile öğrenim durumunun arasında anlamlı pozitif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.
- “Getirisi düşük/riski az olan yatırım araçlarımı riski yüksek/getirisi yüksek yatırım araçlarına göre daha çok tercih ederim” ifadesi ile “Bütçenizden Finansal Yatırımlarınız İçin Ayırdığınız Pay Ne Kadardır” ifadesi arasında anlamlı negatif yönlü zayıf bir korelasyon vardır.

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Yatırım kararları ve onları etkileyen faktörler, tarihsel süreçte ilk olarak klasik iktisat teorilerine yönelik açıklanmıştır. Bireylerin rasyonel bir davranış beklentisinde olması ve kâr/zarar odaklı yatırım davranışlarında bulunması beklenmekle birlikte bu durum daha sonraki süreçlerde değişim göstermiştir. İnsanların yatırım kararlarında, risk ve getiri dışında da birtakım faktörlerin önemli olabildiği ve rasyonel davranmadıkları tespit edilmiştir. Farklı değişkenlerin bu yönde bir etki yarattığından bahsedilebilir. İnsanların farklı davranışlarının açıklanması ve yatırım kararlarında bulunması ise, ‘davranışsal finans’ olarak ifade edilmiştir. Davranışsal finans, risk ve kâr faktörlerinin dışında psikolojik, kültürel ve sosyolojik değişkenleri de kapsamakta, karar vermede etkili olmaktadır.

Davranışsal finans ve yatırım kararları, banka çalışanları davranışını açıklamak için de önemlidir. Psikolojik bakış açısıyla değerlendirilen bir durum olan davranışsal finans, yatırım kararlarında her zaman rasyonel davranılmadığını ve bunun ise temel nedenleri üzerinde tartışmaların yapıldığını gösteren bir finans yaklaşımıdır. Bu yaklaşımın etki ve potansiyelini değerlendirmek üzere yapılan bu çalışmada ise katılım bankalarının çalışanları temel alınmıştır. Katılım bankaları, günümüzde dünya genelinde her geçen gün daha çok talep gösterilen bankacılık türlerinden biridir. Amaç ve hedef açısından katılım bankaları, İslami ekonomik sistemin genel hedefleri çerçevesinde ele alınabilir. İslami finansal ürünlerin sunulması ve faizsiz bankacılık uygulamaları adı altında bu sistemlerin yürütülmesi, Türkiye’de henüz yakın bir dönemde bu tür uygulamaların başlatılmasına ve katılım bankacılık sisteminin kurulmasına ortam hazırlamıştır. Birey yatırımları ve çalışanların yatırımları özelinde bu konu, araştırmada katılım bankaları çalışanları çerçevesinde değerlendirilmiştir. Bu amaç doğrultusunda araştırmaya, 421 kişi katılmıştır. Katılımcıların çoğunluğunu erkekler, evli bireyler, lise ve üniversite mezunları ile aylık geliri 20000 TL ve üzeri olanlar oluşturmaktadır. Katılımcıların yatırım kararlarının davranışsal finans üzerinden incelenmesinde sosyo-demografik özelliklerin etkili olduğu, kişisel faktörlerin belirleyici olduğu üzerinde durulmuştur.

Dolayısıyla çalışanları etkileyen faktörler, dört ayrı hipotez ve analiz yapılarak tespit edilmiştir. Buna göre öncelikle değişkenlere ilişkin ölçek soruları dikkate alındığında, erkek katılımcıların ölçek skorunun fazla olduğu tespit edilmiş olup bu değer erkekler için 67,691; kadınlar için ise 65,333'tür. Medeni durum açısından incelendiğinde ise, bekâr katılımcıların ölçek skoru 68,311; evli katılımcıların ise ölçek skoru 66,921'dir. Katılımcıların eğitim durumlarına ilişkin ise dağılımlar farklılık göstermekle birlikte lise ve üniversite mezunlarının ölçek skorları sırasıyla 67,418 ve 67,911 olarak tespit edilmiştir. Ortaokul ve altı katılımcıların ölçek skoru ise oldukça düşük değerde olup 37,4 şeklinde belirlenmiştir. Gelir düzeyi kapsamında değerlendirildiğinde ise 5500-8500 gelire sahip olan katılımcıların ölçek skoru 67,409; 8500-12000 gelire sahip olan katılımcıların ölçek skoru 65,571; 20000 ve üzeri geliri olan katılımcıların ölçek skoru ise 67,298'dir. Bu sonuçlar göstermektedir ki, özellikle de öğrenim durumunun etkili olduğu, cinsiyet, medeni durum ve aylık gelir üzerindeki farklılıkların daha az olduğu görülmektedir.

Katılımcıların algıladıkları yatırım kararı cinsiyet açısından incelendiğinde, herhangi bir farkın olmadığı tespit edilmiştir. Cinsiyetin erkek ve kadın katılımcıların davranışı üzerinde ne tür bir etki taşıdığı, bu kapsamda yapılan çalışmalar doğrultusunda dikkate alındığında, benzer sonuçların belirlendiği görülmektedir. Parlak (2022) çalışmasında, katılım bankasında çalışan 372 kişinin davranışsal finans yönünden yatırım kararları incelenmiştir. Araştırma sonucunda katılımcıların cinsiyet durumunun davranışsal finans üzerinde etkili olmadığı belirlenmiştir. Buna göre araştırmada bulduğumuz sonucu desteklemektedir. Bir başka sonuç Pilatin (2022) çalışmasında belirlenmiştir. Araştırmada katılım bankacılığı tercihinde cinsiyet faktörünün etkisini, bölgesel bir araştırma özelinde yapmıştır. Buna göre Akdeniz, Doğu Anadolu, Ege, Güneydoğu Anadolu, İç Anadolu, Akdeniz ve Marmara bölgelerindeki katılımcılardan oluşan araştırma sonucunda, cinsiyet faktörünün önemli rol oynamadığı, 770 kişinin görüşleri kapsamında belirlenmiştir. Bu görüşler, yalnızca katılım bankasında çalışanları değil, müşteri profilinde olabilecek herkese özgü yapılmıştır. Ancak müşterilerin bilgi ve finansal okuryazarlığı açısından İslami finans bilgilerinin cinsiyete göre değişiklik gösterdiği, Çömlekçi (2017) çalışmasında belirlenmiştir. Buna göre okuryazarlık ve İslami finansal bilgiler çerçevesinde değişikliklerin cinsiyete göre bilgi açısından olabileceği, davranışsal finans yönünden ise böyle bir sonucun çalışma örneklerinde rastlanmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmada, katılımcıların algıladıkları yatırım kararları medeni durum açısından incelendiğinde, herhangi bir farkın olmadığı tespit edilmiştir. Bu kapsamda yapılmış olan çalışmalardan ise Şen Küçük (2021), medeni durumun katılım bankasını tercih eden 390 müşteriye yönelik detaylı şekilde incelendiği bir araştırma olması yönüyle önemlidir. Müşterilerin katılım bankasını tercih etmelerinde medeni durumun, çıpalama, muhafazakârlık, mevcudiyet, sahiplenme, statüko ve kaçınma eğilimlerinde anlamlı farka sahip olmadığı tespit edilmiştir. Ancak müşterilerin bilişsel eğilimleri, aşırı güven eğilimleri, hataları yanlış değerlendirme eğilimleri, katılım bankasına aşına olma eğilimleri, duygusal eğilimleri, aşırı iyimserlik eğilimleri arasında anlamlı farkın olduğu tespit edilmiştir. Davranışsal finans yönünden geniş kapsamlı incelemede ise, alt gruplara yönelik değerlendirme sonucunda, bazı konularda farklılığın olabileceğine değinilmiştir. Burada bir öneri olarak alt başlıklara göre de medeni durum etkisinin katılım bankacılıktaki yatırım kararlarının, bu banka çalışanları üzerinde yapılmasıyla daha etkin sonuçların elde edilebileceği söylenebilir. Parlak (2022) çalışmasında da bu konuya benzer bir sonuç belirlenmiş ve katılım banka çalışanlarının medeni duruma göre, yatırım kararlarında anlamlı farklılığa sahip olduğu tespit edilmiştir. Bir başka araştırma ise, Anaç ve Kaya (2017) çalışmalarında görülmektedir. 423 katılımcıdan oluşan çalışmada, medeni duruma göre anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiş, bu ise müşterilerin alternatif dağıtım kanallarıyla ilgili algıya, kampanya ve uygulamalara göre farklı değişkenlikle açıklanmıştır. Araştırmada bulduğumuz sonuca ilişkin bu değişkenlerin farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Araştırmada, katılımcıların algıladıkları yatırım kararlarının eğitim durumu açısından incelendiğinde, anlamlı düzeyde bir farkın olduğu tespit edilmiştir. Lisans mezunları ve öğrenim durumlarını zaman içerisinde geliştirenler, katılım bankacılığı kapsamında detaylı bilgiye sahip olan katılımcılar olarak öne çıkmaktadır. Literatürde bu kapsamda yapılan çalışmalarda eğitim düzeyi arttıkça, İslami finansal okuryazarlığın artabileceği üzerinde durulmuştur. Bu kapsamda bir araştırma, Erdoğan (2020) çalışmasında, 110 katılımcı üzerinde yapılmıştır. İslami finans okuryazarlığı yüksek olan katılımcıların faizsiz uygulamalara katılımlarının yüksek olduğu belirlenmiştir. Burada özellikle de araştırma ve İslami finans bilgisini artırmanın öğrenim düzeyiyle bağlantılı olacağı üzerinde durulmaktadır. Parlak (2022) çalışmasında da eğitim durumu, katılım banka çalışanlarının davranışsal

finans açısından belirleyici bir faktör olduğu şeklinde tespit edilmiştir. Dolayısıyla eğitim faktörü, davranışsal finans ve finansal okuryazarlıkta ön plana çıkan bir faktördür.

Araştırmada, katılımcıların algıladıkları yatırım kararları aylık gelir durumu açısından incelendiğinde, anlamlı düzeyde farkın olmadığı belirlenmiştir. Öztöpcü ve Aytekin (2017) çalışmasında aylık gelir gibi belirleyici özelliklerin katılım bankası dışında yer alan kişiler için önemli bir faktör olabileceği üzerinde durulmuştur. Ayrıca bu konu katılım bankası özelinde incelendiğinde, Parlak (2022) çalışmasında da tespit edildiği üzere aylık gelir etkili bir faktör olarak tespit edilmiştir. Ateşçi ve Çam (2022) çalışmasında gelir durumu, birçok ilişkili faktör üzerinde incelenmiştir. Gelir düzeyi yüksek olanlar, katılım bankasını hizmet kalitesi ve ekonomik sebeplerden kaynaklı tercih edenlere oranla fazladır. Bu ise dini nedenlerden dolayı bankayı tercih edenlerin belirsizlikten kaçınma eğilimlerinin fazla olduğu yönüyle değerlendirilir. Dolayısıyla dini faktörlerden kaynaklı katılım bankasını tercih eden yüksek gelirli kişiler, burada asıl faktörü, dini unsurlar özelinde değerlendirmektedir. Gelir seviyesi düşük olanların ise hem aşırı güven hem de pişmanlık eğilimleri yüksek düzeyde belirlenmiştir. Buna göre gelir düzeyi, katılım bankacılığında çok boyutlu davranışların görülebileceğine ilişkin bir sonuç vermektedir. Literatürdeki araştırmalardan diğeri ise, Er ve diğeri (2022) çalışmalarına ilişkin incelenebilir. 208 kişiye uyguladıkları çalışmada, aylık gelirin katılım bankası yatırım kararlarında davranışsal finans açısından anlamlı bir farklılığa sahip olduğu belirlenmiştir. Araştırmada özellikle orta gelire sahip olanların, katılım bankasını daha çok tercih ettiği tespit edilmiştir. Dini yaşam ve inanış düzeyinin orta kesimde daha çok olması da böyle bir sonucun elde edilmesinde etkili bir faktör olarak yorumlanmıştır.

Araştırma bulguları doğrultusunda geliştirilen hipotezler yorumlandığında ise “*H1*: Katılımcıların algıladıkları yatırım kararlarının davranışsal finans yönünden kadın ve erkek katılımcılar arasında fark vardır.” şeklinde belirlenmiştir. Bulgularımız, hipotezi desteklemektedir. Diğeri hipotez, “*H2*: Katılımcıların algıladıkları yatırım kararlarının davranışsal finans yönünden evli ve bekar katılımcılar arasında fark vardır.” şeklinde geliştirilmiştir. Buna göre elde edilen bulgular, çalışma sonucunu desteklemektedir. Başka hipotez, “*H3*: Katılımcıların algıladıkları yatırım kararlarının davranışsal finans yönünden katılımcıların öğrenim durumları arasında fark vardır.” olarak belirlenmiştir. Araştırmada öğrenim düzeyleri açısından anlamlı

bir farklılık tespit edilmiştir. “H4: Katılımcıların algıladıkları yatırım kararlarının davranışsal finans yönünden katılımcıların aylık gelir durumları arasında fark vardır.” şeklinde geliştirilmiştir. Bu bulgular sonucunda ise aylık gelir açısından bir farkın olmadığı söylenebilir. Bununla birlikte hipotezlerin ki-kare bağımsızlık testi sonucunda elde edilen bulgular ve yorumlaması şu şekilde sıralanabilir:

- Ailenin toplam geliri ve bütçeden finansal yatırımlar adına ayrılan pay ile ölçek arasında hiçbir yönüyle bir ilişki yoktur.
- Kadın ya da erkek katılımcıların finansal yatırım sürecinde sahip oldukları bilgi ya da bilgi birikimleri arasında fark vardır. Erkek katılımcılar, bilgilerinin daha değerli olduğunu düşünmektedir.
- Finansal yatırım sırasında doğru ve sağlıklı bir karar alma açısından cinsiyete göre farklılık vardır. Erkek katılımcılar, bilgilerinin daha güvenli olduklarını düşünmektedir.
- Piyasadaki az sayıda yatırımcıların erişebileceği bilgiler avantaj için dikkate alındığında, cinsiyet açısından anlamlı bir farkın olduğu belirlenmiş ve erkek yatırımcıların avantaj düşüncesinin daha fazla olduğu belirlenmiştir.
- Finansal yatırımlarda erişebileceği bilgilerin mutlaka avantaj sağlayacağı ve cinsiyet arasında bu yönde bir ilişkinin olduğu, bunun ise erkek yatırımcılarda fazla olduğu tespit edilmiştir.
- Finansal yatırımların gelecek dönemlerde etkili olacağına ilişkin beklentinin fazla olduğu, bunun ise evli bireylerde daha yüksek olacağı belirlenmiştir.
- Katılımcıların öğrenim seviyesi arttıkça bilgilerinin daha değerli olduğunu, daha sağlıklı kararlar aldığını, kendilerine güvenlerinin tam olduğunu, getirilerinin piyasadaki ortalama gelirlerden fazla olduğunu, yatırımcıların az sayıda erişebileceği bilgilerin kendisine avantaj sağlayacağını, gelecek dönem için beklentisinin yüksek olduğunu düşünmektedir.
- Katılımcılar portföy çeşitliliği arttıkça doğru ve sağlıklı karar alabileceğini, gelecek dönemlerde finansal yatırımlardan kazanabileceğini, sosyal medya ve internet bilgilerine daha çok bakan katılımcıların kendilerine olan güvenlerinin tam olduğunu, mutlak avantaj sağladıklarını, doğru ve sağlıklı kararlar alacağı sonucu elde edilmiştir.

- Finansal yatırım araçlarının kaybettirmesinde dışsal faktörlerin ve kötü şansın etkili ve portföy bilgi kaynaklarıyla bunun ilişkili olduğu tespit edilmiştir.
- Finansal yatırım yapanlar, sahip oldukları bilgilerin diğer yatırımcı bilgilerine göre fazla olduğunu düşünmekte ve bunun da uzun dönemli yatırım yapanlar için geçerli olduğu belirlenmiştir. Uzun dönemli yatırım yapanlar, getirilerinin piyasadaki ortalama gelirin üzerinde olduğunu, kötü şans ya da diğer dışsal faktörlerin yatırımlarda etkili olduğunu, finansal ürünü ortalama olarak elinde tutma süresinin sahip olduğu bilgilerle daha değerli olduğunu düşünmektedir.

Araştırmada elde edilen bulgular incelendiğinde, literatür araştırma ve çalışmaları değerlendirildiğinde, benzer sonuçların ya da farklılıkların olduğu belirlenmiştir. Burada özellikle de daha güvenilir ve net sonuçlar için araştırmanın farklı şekillerde yapılması önemli görülmektedir. Bu kapsamda geliştirilen öneriler genel olarak şöyle sıralanabilir:

- Araştırma katılımcı sayısının artırılması ve hem geleneksel hem de katılım bankacılık için anket form sorularının banka çalışanlarına yöneltilmesi etkili bir sonuç elde etmeyen katkı sunabilir.
- Araştırma sorularında alt ölçekler, gelir durumuna ilişkin geliştirilebilir. Gelir durumunun yüksek, orta ve az gelirlilere göre değerlendirilmesi, katılım bankasını tercih etmelerine ilişkin bir faktöre sahip olup olmadığı belirlenebilir.
- Araştırma kapsamında katılımcıların medeni durumları, okuryazarlık, İslami finans bilgisi, kampanyalar gibi belirli alt kategorilerde konular özelinde finans yönelimleri incelenebilir. Böylece daha anlamlı sonuçların elde edilebileceği bir araştırma elde edilebilir.
- Araştırmada cinsiyet faktöründe, İslami finansal bilgiye yönelim, öğrenim gibi konular için değerlendirme yapılabilir. Özellikle de katılım bankasındaki çalışanların bu konuda bilgileri fazla olsa da temelde bu bankanın ayrıcalıkları üzerine yapılabilecek değerlendirmeler önemli bir faktör olabilir.
- Katılımcıların öğrenim durumlarının yatırım tercihlerinde etkili olduğu ve bu nedenle katılım banka tercihinde etkili olabilecek bir unsur olarak bu konuda

Çalışmaların artırılabilceği, ekonomiye katkının geliştirilebileceği gibi birçok konuda çalışmanın yapılabileceği söylenbilir.

- Medeni durumun yatırım kararlarında etkili bir faktör olduğu, evli bireyler için özel kampanya ya da uygulamaların artırılmasının katılım bankacılığının gelişmesinde etkili olabileceği söylenbilir. Evli bireylerin uzun dönemli yatırım tercihleri, bekâr bireylere oranla yüksektir.
- Portföy eşitlerinin artırılması ve sosyal medyanın daha aktif şekilde kullanımı, yatırım kararlarında etkili olabilecek faktörler arasında gösterilebilir. Buna göre sosyal medyadaki bilgilerin güvenilir ve doğru olması, finansal yatırım bilgilerinin takip edilmesi ya da güncellenmesi gibi hususlara zen gösterilmesi, katılım bankaları işlevlerinin artırılmasına katkı sunabilir.

KAYNAKLAR

- Aghalarova, M** 2013, 'Bireylerin yatırım kararları üzerinde etkili olan davranışçı finans modelleri: Azerbaycan ve Türkiye uygulaması', Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Akal, M & Kılıç, E** 2020, 'Bireylerin Finansal Yatırım Kararlarını Etkileyen Davranışsal Faktörler: İ.B.B. Mali Hizmetler Birimi Çalışanları Örneği', *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt. 16, Sayı. 1, ss. 131-154.
- Akdeniz, Ş & Turan, İ** 2021, 'Davranışsal Finans Eğilimlerinin Risk Alma Düzeyine Etkisi', *İşletme Araştırmaları Dergisi*, Cilt. 13, Sayı. 2, ss. 1016-1032.
- Akgüç, Ö** 1992, '100 soruda Türkiye'de bankacılık', Gerçek Yayınevi, İstanbul.
- Akın, C** 1986, 'Faizsiz bankacılık ve kalkınma', Kayıhan Yayınları, İstanbul.
- Albaraka** 2015, 'Katılım bankacılığı, sistemi, çalışma esasları ve uygulaması', Kurumsal Yayın, İstanbul.
- Alkış, A** 2018, 'İslam Hukukunda Katılım Bankacılığı Fon Toplama ve Kullandırma Yöntemleri', *Al-Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt. 2, Sayı. 3, ss. 120-133.
- Alpun, ME** 2017, 'Bankacılık sistemi içerisinde katılım bankacılığının yeri ve katılım bankacılığının güçlü ve zayıf yönleri', Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi, Ankara.
- Altanlar Şafak, N** 2022, 'Dindarlık olgusunun bireysel müşterilerin banka tercihi üzerindeki etkisi', Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi, Karabük.
- Anaç, T & Kaya, F** 2017, 'Katılım Bankacılığı Sektöründe Bireysel Müşterilerin Banka Tercih Nedenleri Üzerine Bir Araştırma: İstanbul Örneği', *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt. 13, Sayı. 2, ss. 75-96.
- Aren, S** 2018, 'Davranışsal Finansa Kurumsal Bakış', *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt. 15, Sayı. 3, ss. 141-160.
- Arslan, EC** 2017, 'Katılım bankacılığı ve Türkiye ekonomisine katkıları', Tartışma Metinleri, İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul.
- Ateşçi, Ö** 2020, 'Katılım bankacılığının davranışsal finans kapsamında değerlendirilmesi', Yüksek Lisans Tezi, Gümüşhane Üniversitesi, Gümüşhane.
- Ateşçi, Ö & Çam, AV** 2022, 'Katılım Bankacılığının Davranışsal Finans Kapsamında Değerlendirilmesi: Erzincan İlinde Bir Uygulama', *The Journal of International Scientific Researches*, Cilt. 7, Sayı. 2, ss. 114-130.

- Aydın, S & Güneysu, Y** 2022, 'Aşırı Güven Eğilimi ile Yatırım Performansı Arasında Risk Eğiliminin Aracılık Rolü: Borsa İstanbul'da Bir Araştırma', *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, Sayı. 37, ss. 157-172.
- Aydoğan, E** 2013, 'Zıtlık yatırım stratejisinin davranışsal finans yaklaşımı ile değerlendirilmesi -Borsa İstanbul üzerine bir uygulama-', Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Bank, S** 2016, 'Sermaye Yapısı Kararlarında Yönetmel İrrasyonelite Açılımı: Geleneksel Teorilerden Farklılaşan Davranışsal Bir Bakış Açısı', *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, Cilt. 53, Sayı. 617, ss. 55-71.
- Bayar, Y** 2012, 'Davranışsal finans perspektifinden küresel finansal krizin yatırımcı davranışlarına etkileri', Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Bayazıt Hayta, A** 2014, 'Bireysel Yatırımcıların Finansal Risk Algısına Etki Eden Psikolojik Önyargılar', *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Sayı. 3, ss. 329-352.
- Beki, A** 2005, 'İslam'da güncel ticari meseleler', Bekke Yayınları, Kayseri.
- Bilgel, D & Aksoy, B** 2019, 'Finansal Teknoloji Şirketleri ve Geleceğin Bankacılığı: Açık Bankacılık', *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, Sayı. 17, ss. 1097-1105.
- Bodur, YA** 2016, 'Yatırımcı davranışlarını etkileyen faktörlerin aşırı güven açısından değerlendirilmesi', Dönem Projesi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Burucu, H & Öndeş, T** 2015, 'Finansal Hiyerarşi ve Dengeleme Teorisinin Geçerliliğinin Türk İmalat Sanayi Firmalarında Test Edilmesi', *Sakarya İktisat Dergisi*, Cilt. 4, Sayı. 3, ss. 61-76.
- Bülbül, B** 2008, 'Risk ve getiri kavramlarına farklı bir yaklaşım: Davranışsal finans ve İMKB üzerine bir uygulama', Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Büyükşahin, E** 2018, 'Türkiye'de katılım bankacılığı ve konvansiyonel bankacılık sistemi arasında fon toplama farklılıklarının analiz edilmesi (Porter 5 güç analizi)', Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Byrne, A & Brooks, M** 2008, 'Behavioral finance: Theories and evidence', *The Research Foundation of CFA Institute Literature Review*, Volume. 3, Issue. 1, pp. 1-26.
- Çelik, İ** 2015, 'Din ve Kapitalizm Kıskaçındaki Katılım Bankalarının Geleceği', *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt. 1, Sayı. 2, ss. 80-97.
- Çömlekçi, İ** 2017, 'İslami Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi: Katılım Bankaları Müşterileri Üzerine Bir Araştırma', *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt. 16, Sayı. 63, ss. 1423-1439.
- Dayı, F** 2019, 'Katılım Bankacılığının Tercih Nedenlerinin Sadakat ve Güven Üzerindeki Etkisi: Türkiye Örneği', *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, Cilt. 54, Sayı. 4, ss. 1788-1806.

- Demir, Y, Akçakanat, T & Songur, A** 2011, ‘Yatırımcıların Psikolojik Eğilimleri ve Yatırım Davranışları Arasındaki İlişki: İMKB Hisse Senedi Yatırımcıları Üzerine Bir Uygulama’, *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt. 10, Sayı. 1, ss. 117-145.
- Demirören, S** 2018, ‘Bir yatırım aracı olarak altının bir değerinin belirlenmesinde finansal davranış faktörleri’, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Doğan, M** 2016, ‘Davranışsal Finans Eğilimleri ile Bireysel Emeklilik Fon Tercihleri Arasındaki İlişkinin Test Edilmesi: Türkiye’deki Banka Çalışanları Üzerine Bir Uygulama’, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, Cilt. 12, Sayı. 12, ss. 339-357.
- Er, M, Er, H & Altunışık, R** 2022, ‘X ve Y Kuşaklarının Katılım Bankacılığına Yönelik Algıları’, *İşletme Araştırmaları Dergisi*, Cilt. 14, Sayı. 3, ss. 1753-1766.
- Erdoğan, A** 2020, ‘Katılım bankacılığı müşterilerinin İslami finansal okuryazarlığı ve yatırım tercihleri’, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- Eroğlu, E, Velioğlu, M, Barış, G & Argan, M** 2012, ‘Tüketici davranışları’, Web Ofset, Eskişehir.
- Ertan, Y** 2007, ‘Davranışsal finans ve pişmanlık teorisinin döviz kuru riskinden korunma kararına etkisi’, Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Esen, S** 2019, ‘Konvansiyonel bankalar ile katılım bankalarının finansal performanslarının karşılaştırılması: Basel III kriterlerine göre bir uygulama’, Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Zaim Üniversitesi, Konya.
- Gülşen, AZ & Ülkütaş, Ö** 2012, ‘Sermaye Yapısının Belirlenmesinde Finansman Hiyerarşisi Teorisi ve Ödünleşme Teorisi: İMKB Sanayi Endeksinde Yer Alan Firmalar Üzerine Bir Uygulama’, *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt. 8, Sayı. 15, ss. 75-96.
- Günel, V** 1984, ‘Özel finans kurumları’, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara.
- İslamoğlu, AH & Altunışık, R** 2013, ‘Tüketici davranışları’, Beta Basım, İstanbul.
- Kahyaoğlu, MB** 2011, ‘Yatırım Kararlarına Etki Eden Çeşitli Duygusal ve Psikolojik Faktörlere Maruz Kalma Düzeyi Üzerinde Cinsiyetin Rolü: İMKB Bireysel Hisse Senedi Yatırımcıları Üzerine Bir Uygulama’, *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt. 7, Sayı. 1, ss. 29-51.
- Kahyaoğlu, MB** 2012, ‘Temsililik Hevristikinin Algılanan Risk Üzerindeki Etkisi: İMKB Bireysel Hisse Senedi Yatırımcıları Üzerine Bir Uygulama’, *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, Cilt. 4, Sayı. 1, ss. 53-59.
- Kara, S** 2018, ‘Davranışsal Finansa Kurumsal Bakış’, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt. 15, Sayı. 3, ss. 141-160.

- Karakuş, TF** 2022, ‘Yatırımcı Davranışlarında Bilişsel Önyargılar ve Hevristikler’, *Toros Üniversitesi İİSBF Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt. 9, Sayı. 16, ss. 57-70.
- Katılım Bankaları** 2015, *Katılım bankacılığında algı*, Erişim Tarihi: 15.08.2023, <www.tkbb.org.tr/Documents/Yonetmelikler/KATILIM_2015_TR_final.pdf>.
- Katırcı, Y** 2019, ‘Müşterilerin banka tercihlerini rasyonelleştirme gerekçeleri üzerine bir araştırma: Diyanet personeli örneği’, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Kaya, Ö** 2010, ‘Katılım bankacılığının gelişimi ve Türk bankacılık sistemi içerisindeki etkinliğinin araştırılması’, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Keleş, Y** 2020, ‘Katılım Bankacılığı: Yapı, Uygulama ve Yasa Bağlamında Temel Sorunlar’, *International Journal of Islamic Economics and Finance Studies*, Sayı. 3, ss. 357-388.
- Kelleroğlu, F** 2017, ‘Katılım Bankacılığı Alanında Yaşanan Küresel Gelişmeler’, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt. 7, Sayı. 2, ss. 157-172.
- Kılıç, Y** 2019, ‘Katılım bankacılığının finansal sektöre katkısı: Türkiye örneği’, Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.
- Kıvanç, T & Özcan, Y** 2022, ‘Türkiye Ekonomisi Para Arzı Dinamikleri ve Katılım Bankacılığı’, *Uluslararası Hukuk ve Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, Cilt. 4, Sayı. 1, ss. 33-52.
- Mammadli, O** 2022, ‘Davranışsal finansın yatırım teorisine katkısı üzerine bir değerlendirme’, Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Medetoğlu, B & Saldanlı, A** 2022, ‘Bireylerin Yatırım Kararlarında Maruz Kaldığı Anomali ve Hevristikler Üzerine Ampirik Bir Çalışma’, *İktisat Politikası Araştırmaları Dergisi*, Cilt. 9, Sayı. 1, ss. 53-74.
- Okan, N** 2021, ‘Katılım bankacılığının tarihsel gelişimi ve seçilmiş ekonomik değişkenlerle ilişkisi: Türkiye ve Kuveyt örneği’, Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Karaman.
- Otluoğlu, E** 2009, ‘Davranışsal finans çerçevesinde aşırı güven hipotezinin test edilmesi: İMKB’de bir uygulama’, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Ödeş, M** 2020, ‘Katılım bankacılığının Türkiye örneği üzerinden dünya ekonomisine katkıları’, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Özkan, M** 2020, ‘Mental Muhasebenin Finansal Yönden Değerlendirilmesi’, *Mali Çözüm*, Cilt. 30, Sayı. 161, ss. 27-68.
- Özkara, B** 2010, ‘Katılım bankalarının fon toplama ile fon kullandırma işlemleri ve katılım bankalarının finansal performanslarının değerlendirilmesi’, Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.

- Öztopçu, D & AYTEKİN, S** 2017, 'Bireysel Yatırım Kararlarının Davranışsal Finans Açısından Değerlendirilmesi ve Balıkesir İlinde Bir Uygulama', *Akademik Bakış Dergisi*, Sayı. 61, ss. 456-476.
- Öztürk, F & Çakır, M** 2020, 'Türkiye'de Merkez Bankası Para Politikası Araçları ve Katılım Bankacılığı Etkileşimi Üzerine Bir İnceleme', *12th International Conference on Islamic Economics & Finance*.
- Pailer, MK** 2021, 'Davranışsal finansın temel psikolojik eğilimlerinin Z kuşağı üzerinde test edilmesi: Aydın Adnan Menderes ve Pamukkale Üniversitelerinde bir anket uygulaması', Yüksek Lisans Tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Parlak, F** 2022, 'Katılım bankacılığında davranışsal finans etkisi', Yüksek Lisans Tezi, Altınbaş Üniversitesi, İstanbul.
- Pehlivan, P** 2016, 'Türkiye'de Katılım Bankacılığı ve Bankacılık Sektöründeki Önemi', *Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, Sayı. 31, ss. 296-324.
- Peköz, M & Ekim Dertli, S** 2021, 'Katılım Bankacılığında Risk Algısı ve Fon Yönetimi', *Bucak İşletme Fakültesi Dergisi*, Cilt. 4, Sayı. 2, ss. 224-265.
- Pilatin, A** 2022, 'Türkiye'de Katılım Bankacılığı Tercih: Bölgesel Bir Araştırma', *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt. 11, Sayı. 3, ss. 1042-1060.
- Polat, Y** 2019, 'Üniversite öğrencilerinin bilişsel yansıma düzeyleri temelinde ve davranışsal finans kapsamında anomalilerin incelenmesi', Doktora Tezi, Aksaray Üniversitesi, Aksaray.
- Pompian, MM** 2006, 'Behavioral finance and wealth management: How to build optimal portfolios that account for investor biases', John Wiley & Sons, New Jersey.
- Poyraz, E** 2005, 'Küresel Finansal Yönetimde, Kurumsal Finans Kavramı ve Önemi', *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı. 28, ss. 153-159.
- Sağlık, F** 2019, 'Risk algısı ve demografik özelliklerin yatırımcı davranışlarına etkisi üzerine ampirik bir çalışma', Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Salihoğlu, E** 2022, 'Türkiye'de Katılım Bankacılığı Büyüklüğünü Etkileyen Seçilmiş Faktörler Üzerine Bir Analiz', *Ekonomi, Politika & Finans Araştırmaları Dergisi*, Cilt. 7, Sayı. Özel, ss. 211-234.
- Saraç, M & Kahyaoğlu, MB** 2011, 'Bireysel Yatırımcıların Risk Alma Eğilimine Etki Eden Sosyo-Ekonomik ve Demografik Faktörlerin Analizi', *BDDK Bankacılık ve Finansal Piyasalar*, Cilt. 5, Sayı. 2, ss. 135-157.
- SERPAM** 2013, 'İslami finans', Sermaye Piyasaları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Araştırma Notları, Ankara.
- Söylemez, C** 2007, 'İşletmelerde temsil maliyetlerinin test edilmesi: Türk imalat sektörü üzerine ampirik bir uygulama', Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Sözer Oran, J** 2008, 'Davranışçı Finans: Fildişi Kuleler Sarsılıyor', *Öneri*, Cilt. 8, Sayı. 29, ss. 33-42.

- Sunbat, A** 2016, 'Katılım bankacılığı', Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Gaziantep.
- Sungur, NS** 2020, *Katılım bankacılığında fon toplama yöntemleri*, Erişim Tarihi: 20.08.2023, <<https://katilimfinans.com.tr/dergi/katilim-bankaciliginda-fon-toplama-yontemleri-h12805.html>>.
- Sümer, G & Okan, F** 2015, 'Dünyada Faizsiz Bankacılığın Doğuşu, Türkiye'deki Katılım Bankacılığının Gelişme Süreci ve Konvansiyonel Bankacılıktan Farkları', *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt. 17, Sayı. 3, ss. 296-308.
- Şahin, EE & Başaran, N** 2018, 'Nakit Akışı Kaynaklı Temsil Maliyetlerinin Test Edilmesi: Lojistik Firmaları Üzerine Bir Uygulama', *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt. 11, Sayı. 2, ss. 247-256.
- Şen Küçük, G** 2021, 'Davranışsal finans açısından geleneksel ve İslami bankacılığın karşılaştırmalı analizi', Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Şimşek, B** 2019, 'Katılım bankacılığı ve Türkiye ekonomisine katkıları', Yüksek Lisans Tezi, Ordu Üniversitesi, Ordu.
- Şimşek, MH** 2020, 'Türkiye'de katılım bankacılığın gelişimi ve 2025 vizyonu', Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.
- Şireci, Y** 2022, 'Geleneksel bankacılık ve katılım bankacılığı uygulamaları: Karşılaştırmalı performans analizi', Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi, Karabük.
- Tağtekin, T & Ünkaya, G** 2022, 'Katılım Bankalarında Fon Kullandırma İşlemlerinde Tahsil Edilen Ücret ve Komisyonların, Havuzlara Yapılan Kâr Dağıtım Hesaplamasına Etkisi Üzerine Alternatif Bir Yaklaşım', *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt. 7, Sayı. 1, ss. 67-77.
- Tekin, B** 2016, 'Beklenen Fayda ve Beklenti Teorileri Bağlamında Geleneksel Finans-Davranışsal Finans Ayrımı', *Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies*, Cilt. 2, Sayı. 4, ss. 75-107.
- Tetik, N & Şahin, A** 2021, 'Katılım Bankalarının Yapısal ve Sektörel Gelişimi', *Accounting and Financial History Research Journal*, Sayı. 21, ss. 49-66.
- Tilki Bostancı, H** 2013, 'Firma düzeyinde riske karşı duyarlılığın beklenti teorisi ile açıklanması', Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Topdağ, D** 2018, 'Katılım bankacılığının gelişimi ve Türkiye'deki katılım bankaları üzerine bir nedensellik analizi', Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.
- Tufan, C & Sarıççek, R** 2013, 'Davranışsal Finans Modelleri, Etkin Piyasa Hipotezi ve Anomalilerine İlişkin Bir Değerlendirme', *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt. 15, Sayı. 2, ss. 159-182.
- Türkan, Y & Kılıç, E** 2021, 'Katılım Bankaları İsminin "İslami Bankalar" Olarak Değiştirilmesinin Toplumsal Algı Üzerine Etkisi, TRB1 Bölgesi Üzerine

Bir Uygulama Çalışması', *Bucak İşletme Fakültesi Dergisi*, Cilt. 4, Sayı. 2, ss. 153-168.

Türkiye Finans 2023, *Katılım bankası nedir*, Erişim Tarihi: 20.08.2023, <<https://www.turkiyefinans.com.tr/tr-tr/hakkimizda/katilim-bankaciligi-sistemi/sayfalar/katilim-bankasi-nedir.aspx>>.

Türkiye Katılım Bankaları Birliği 2022, *Katılım bankacılığı nedir? Nasıl çalışır?*, Erişim Tarihi: 20.08.2023, <<https://tkbb.org.tr/Documents/Yonetmelikler/TKBB-Brosur.pdf>>.

Türkmen Müldür, G 2019, 'Geleneksel ve Davranışsal Finans: Tarihsel ve Kavramsal Çerçeve', *Artibilim: Adana Alparslan Türkes Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt. 2, Sayı. 1, ss. 37-45.

Türkmenoğlu, RE 2017, 'Katılım bankacılığı ve Türkiye'deki finansal yapı', Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.

Ustaoglu, D 2014, 'Türkiye'de katılım bankacılığı sektöründeki yeri ve önemi', Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.

Yanpar A 2014, 'İslami finans, ilkeler, araçlar ve kurumlar', Scala Yayıncılık, İstanbul.

Yavuz, Ö 2022, 'Bankalarda kârlılığı belirleyen faktörler: Qismit ülkeleri katılım ve ticari bankalar karşılaştırması', Doktora Tezi, Trakya Üniversitesi, Edirne.

Yetim, A 2020, 'Katılım bankalarının finansal performanslarının TOPSIS yöntemi ile uluslararası boyutta değerlendirilmesi', Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

Yıldız, ME, Yalama, A & Sevil, G 2015, 'Sermaye Yapısı Teorilerinin Geçerliliğinin Test Edilmesi: Panel Veri Analizi Kullanılarak İMKB-İmalat Sektörü Üzerinde Ampirik Bir Uygulama', *İktisat İşletme ve Finans*, Cilt. 24, Sayı. 278, ss. 25-45.

Yiğit, F 2015, 'Finansal krizlerin şirket sermaye yapıları üzerindeki etkileri', Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Yüce, M & Eryılmaz F 2018, 'International congress of islamic economy', Pazıl Reklam Danışmanlık Matbaa, İstanbul.

Yücel, E 2014, 'Sermaye Yapısı, Temsil Maliyeti ve Firma Çeşitlendirmesi: Dinamik Panel Veri Analizi', *ODTÜ Gelişme Dergisi*, Cilt. 41, ss. 223-253.

Yüksel, S, Gülseven Ubay, G & Çağlayan, Ç 2020, 'Davranışsal finans kapsamında kurumsal yatırımcıların kararlarına etki eden faktörler: Rüzgâr enerjisi yatırımlarına yönelik bir inceleme', Gazi Kitabevi, Ankara.

EKLER

Ek-1: Araştırmada Kullanılan Anket Formu

Anket soruları şöyle sıralanabilir:

1. Cinsiyetiniz

Kadın ()

Erkek

2. Medeni Durumunuz

Evli ()

Bekar ()

3. Çocuğunuz var mı?

Evet

Hayır

4. Yaş?.....

5. Eğitim Durumu:

Ortaokul ve altı

Lise

Üniversite

Yüksek Lisans/doktora

6. Aylık Gelir?

5500-8500

8501-12000

12001-20000

20000+

7. Bütçenizden Finansal Yatırımlarınız İçin Ayırdığınız Pay Ne Kadardır?

0-500

500-1000

1000-2000

2000-5000

5000+

8. Hangi Finansal Araçlara Yatırım Yapıyorsunuz?

Vadeli

Vadesiz

Hisse Senedi

Altın

Bono

Döviz

Diğer

9. Portföyünüz Kaç Çeşit Yatırım Aracından Oluşmaktadır

1

2

3

4

5+

10. Portföyünüzü Takipte Kullandığınız Bilgi Kaynaklarınız Nelerdir?

Kendi Değerlendirmem

Gazete-Dergi

Sosyal medya/internet

Aracı kurumlar

11. Kaç Yıldır Finansal Araçlara Yatırım Yapıyorsunuz?

0-1

2-5

6-10

10-15

15+

12. Portföyünüzde Yer Alan Bir Finansal Ürünü Ortalama Elde Tutma Süreniz Nedir?

1 hafta

1 ay

1 yıl

1-3 yıl

3 yıl+

13. Yeni Bir Yatırım Kararı Verirken En Temel Beklentiniz Nedir?

Yüksek Gelir Beklentisi

Sermayeyi Koruma Arzusu

Portföy riskini azaltma

Sürekli gelir isteği

Aşağıdaki soruları; Kesinlikle katılıyorum (5), Katılıyorum (4), Kararsızım (3), Katılmıyorum (2), Kesinlikle Katılmıyorum (1) şeklinde işaretleyiniz.

14. Finansal Yatırım Aşamasında Sahip Olduğum Bilgilerin Diğer Yatırımcıların Bilgilerine Göre Daha Değerli Olduğunu Düşünürüm.

15. Finansal Yatırımlarım Konusunda Doğru ve Sağlıklı Kararlar Aldığıma Dair Kendime Güvenim Tamdır.

16. Finansal Yatırımlarımın Getirileri Daima Piyasadaki Ortalama Getirilerin Üzerindedir.

17. Piyasada Az Sayıda Yatırımcının Erişebileceği Bilgiler Finansal Yatırımlarımda Bana Mutlak Avantaj Sağlar

18. Gelecek Dönemde Yerel ve Uluslararası Piyasalarda Meydana Gelecek Ekonomik Gelişmelerin Pozitif Yönlü Olacağını Düşünüyorum.

19. Finansal Yatırımlarımın Gelecek Dönemde Kazandıracığına Olan Beklentim Güçlüdür.

20. Gelecek Döneme Dair Kaybettirebilecek Finansal Yatırım Araçlarının Kendi Portföyümden Değil Başkalarının Portföyünde Olacağını Düşünüyorum.

21. Finansal Yatırım Araçlarının Kaybettirmesi Kötü Şans veya Diğer Dışsal Faktörlerle İlgilidir.

22. Bir Finansal Yatırım Aracına Ait Olumlu Performansları veya Olumlu Bilgileri Hafızamda Tutar ve Sonraki Yatırımlarımda Karar Verme Aşamasında Kullanırım.

23. Bir Finansal Yatırım Aracı Kar Ya Da Zarar Ettiği Dönemlerdeki Performansını Bir Süre Sonra Tekrarlar.

24. Bir Finansal Yatırım Aracına Ait Aklımda Kalan Dikkat Çekici Bir Performans, Aynı Tür Finansal Yatırım Aracına Tekrar Yatırım Yapmak İstedimde Kararım Üzerinde Etkili Olur.
25. Çevremde Kendi Finansal Yatırım Tercihlerime Benzer Tercihlerin Bulunması Benim İçin Önemlidir.
26. Finansal Yatırım Kararlarım Üzerinde Dini İnançlarım Etkilidir.
27. Finansal Yatırım Kararlarım Üzerinde Siyasi Görüşlerim Etkilidir.
28. Bir finansal yatırım aracına ilişkin zararım söz konusu olduğunda zararımı karşılayana kadar o finansal yatırım aracını elimden çıkarmam.
29. İki finansal yatırım aracı arasında kararsız kaldığımda hakkında daha fazla bilgi sahibi olduğum finansal yatırım aracını seçerim
30. Finansal yatırım kararı verirken yatırım sonrasında yaşayabileceğim olası hayal kırıklıklarını hesaba katarım.
31. %80 olasılıkla 4.000 TL kazanmak yerine %100 olasılıkla 3.000 TL kazanmayı tercih ederim.
32. Mevduata düşük faiz veren tanınmış/büyük ölçekli bankalar yerine yüksek faiz veren ama tanınmamış/küçük ölçekli bankaları tercih ederim.
33. Getirisi düşük/riski az olan yatırım araçlarını riski yüksek/getirisi yüksek yatırım araçlarına göre daha çok tercih ederim.

ÖZGEÇMİŞ

Ahmet TAŞDELEN

ÖĞRENİM DURUMU

- **Lisans:** 2011, Sakarya Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü
- **Yüksek Lisans:** Devam, İstanbul Gedik Üniversitesi, Uluslararası Ticaret Anabilim Dalı, Uluslararası Ticaret Programı

MESLEKİ DENEYİM

- 2013- ...: Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş